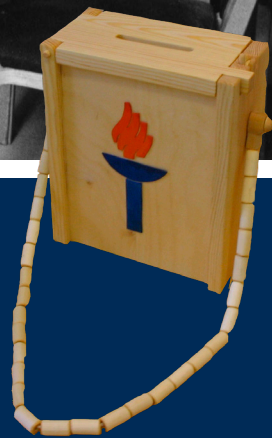

PUUN LASTUJA tieteen varjossa

Puuseppä Vesa Leskisenoja
muistelee

ALOITUSSANAT

Kerron tässä kirjassa ajasta ennen yliopistolle tuloani ja työurastani yliopistolla. Hyvien työkavereiden kanssa vietetystä ajasta, heidän kanssa tehdyistä töistä ja hieman vapaa-ajasta. Kerron tapahtumisista, kun sain olla mukana todistamassa jo vanhaksi tulleita, osin muistista kadonneita asioita. Noista ajoista, missä tie-teellä ei ollut mitään tekemistä asiassa. Lukija voi löytää kirjasta yhtymäkohtia sukulaisiin tai ystäviin. Minulla ei ole tarkoitus mollata ketään, kerron sen niin kuin sen olen kokenut vierestä, samalla monessa tarinassa myös mukana olleena.

Kerron puusepän ammatista ja työn kautta opituista vähän eriävistä työmenetelmistä. Välillä vertaan menetelmiä yliopistossa eri koulukunnan oppien välillä opittuihin työtapoihin ajattelemalla kuitenkin enemmän työturvallisuuden kannalta asioita kuin sen helppouden myötä.

Olin puuseppänä Jyväskylän yliopistossa neljä vuosikymmentä. Sinä aikana sain seurata läheltä yliopiston rakentamisen kasvamista. Opiskelijat vaihtuivat sukupolvesta toiseen. Vuodet vierivät eteenpäin ja siinä sivussa sain tuntea useita ihmisiä eri vuosikymmeninä, heidän tekojaan ja juttujaan. Toisia jäi pois ja toisia tuli tilalle, tasapaino säilyi.

Puun lastuja tehtiin tieteen varjossa ja välillä oli kivaakin niin töitten puolesta kuin vapaa-ajan tiimellyksessä. Aika oli antoisaa kaikin puolin: minulla sattui olemaan hyvät ja värikkäät työkaverit tämän työrupeaman ajan.

SISÄLTÖ

	Sivu		
1. Yliopistolle pulpetteja korjaamaan	6	20. Jytt-ammattiosasto	35
2. Puusepän paikka haussa	10	- pullon työntöä lattialla	38
3. Yliopiston puuseppä yli 42 vuotta	11	- rikoo on riskillä ruma	38
4. XIP-30 Isuzu Bellet	13	- teikkausta	39
5. Koneita, töitä, entisiä ja nykyisiä ammattimiehiä	14	- puputyöt	40
6. Vanha rouva (Heli)	18	- painijat	40
7. Verstas	19	- joutsenlampi	41
8. Auringonkukan siemenet	19	- urheilua	42
9. Warre 353	20	- Tsingis Khan	44
10. Könninkello	20	21. Lozzi ja C-rakennus	44
11. Baarikaappi	22	- lämmön virtausvoima	46
12. Ruiskumaalausta	25	- veden virtausvoima	46
13. Karuselli	27	22. Tikkakisa Luhangassa	47
14. Kirjastolla hommissa	28	23. Auliksen kanat	48
15. Puukiipijän pöntöt	29	24. Vilkunan penkit	50
16. Seieksen valkoinen koira	31	25. Korkeamäen Eikka	50
17. Morris Minillä Lappiin	32	26. Aallon lukusalin kivinäyttely	52
18. Parakkiin syömään	32	27. Sisu-pastilli	54
19. Murrot verstaalle	33	28. Mikko Niskanen	55
		29. Lekkerikoski	55
		30. Tekohampaat	56
		31. Ikkunakarmin kynte	56

32. Puhelinsoitto	58	51. Väitös Villa Ranassa	86
33. Kyllönen-Heikel	58	52. .. I'm Vesa Leskisenoja, I'm service man, universitet of Jyväskylä ..	88
34. Reijon jatkorokit	59		
35. Kehdon teko	63	53. Loman jälkeen töihin	90
36. Ruuvit järjestykseen	64	54. Kortin peluulla keskiarvo nousee	90
37. Tikkakilpailu	65	55. Muve	92
38. Se levisi kuin Jokisen eväät	66	56. Taulun kiinnitystä gyproc-seinään	93
39. Kahvikassa	69	57. Miekka- ja seppelelineet	95
40. Railin suru	70	58. Alajyrsinkone	99
41. Renkaiden häviäminen	71	59. Vappumarssi	101
42. Laituri Murtolammelle	72	60. Viittomakieli	101
43. Maijan kanssa autolla Kauppakadulla	73	61. Pinkopahvi	105
44. Urkupenkki	75	62. Salmen Unski	106
45. Opettajankoulutus- laitos (OKL)	76	63. Leuanveto	107
46. Joukon mersu	79	64. Konemestari Lajunen	107
47. Aki Rasinen	80	65. Eino Otsala	110
48. Viljo tuli pelaamaan	82	66. Tujusen Ville	111
49. Promootio	83	67. Lisää suolaa	112
50. Aino ja Matti	84	68. Puulaakipesistä	113

69. Kokkosen Oili	115
70. Cnc-jyrsin	118
71. Maanalainen tunneli	124
72. Prisman kärryt	127
73. Ergonomiatalkoot	130
74. Iloinen, hersyvä Tuula	132
75. Rättituolit	134
76. Hiiritalli	138
77. Leikkihevonen	139
78. Arvontalaatikot viestintään	141
79. Seieksen vierailu verstaalla	143

1. Yliopistolle pulpetteja korjaamaan

Olin Herman Lassilla vielä keväällä 1974 puuseppänä. Se oli sen työpaikan viime kevät, harmillista. Lassin työkaverit alkoivat tulla tutuksi ja siinä samalla siellä työskennellessäni, aloin arvostamaan hyvän ammattilaisen ammattitaitoa, työpanosta ja kaveruutta. Vaikka meitä puuseppiä oli vain viisi, minun lisäkseni oli Pentti Koukka, Martti Pulkkinen, Rauno Will, Kyösti Ekman ja kuudentena meidän esimies Rauno Kopra, hyvä puuseppä hänkin. Itse en kerennyt olla tuossa kokoonpanossa kuin tämän loppuajan. Puuseppäpuoli alasajettiin, sanottiin ettei se puoli kannattanut. Ihmettelin suuresti, ettei kannattanut. Tehtiin todella paljon kaikenlaisia töitä moniin sen ajan yrityksiin. Verstaan puolella korjattiin vielä asiakkaiden tuomia huonekaluja ja tehtiin uusia. Meillä oli siellä parikin maalaria ja yksi verhoilija. Kolme autonkuljettajaa vei huonekaluja ja hoiti liikuteltavan tavaramaliikenteen. Samalla nämä vielä tekivät siinä samalla pienimuotoista puuseppähommaa.

Rauno Kopra rupesi jo hyvissä ajoin etsimään työpaikkoja meille, jotka jatkettiin vielä työelämässä tästäkin eteen päin. Ehkä Pentti Koukka ja Martti Pulkkinen olivat jo niin lähellä eläkeikää jääden silloin jo "eläkeputkeen". Kyösti Ekman meni parkettiasentajaksi Orolle. Rauno Will meni kaupungille korjaamaan kalusteita ja Rauno ehdotti minulle, jos menisin yliopistolle, siellä voisi olla jotain pulpettien korjausta.

Menin käymään toukokuun puolella -74 yliopiston taloustoimistoon, joka sijaitsi vanhassa tiilitalossa Kauppakatu 41, kolmannessa kerroksessa. Siellä oli niiden toimisto. Minulle kerrottiin kahden kuukauden työstä, joka käsitti harjoituskoulun ala-asteen kaikkien luokkien pulpettien yleisen kunnostuksen, saranoiden ruuvien kiristysten ja yleensä kokonaisuuden katsomisen. Jokaiseen luokkaan tuli maalattavaksi kansi ja pienempi apukansi, kaikki luokat erivärisellä maalilla maalattavaksi.

En silloin tiennyt kuinka ison urakan olin ottamassa, mutta se kannatti jatkoa ajatellen, kun yliopistoon avautuisi puuseppäpaikka myöhemmin syksyllä. Tehtiin työsopimus, joka oli kahden kuukauden pituinen ja kaikki luokat, ehkä niitä luokkia oli yli yhdeksän, tuota luokkien määrää ei kerrottu minulle.

En tiennyt silloin, että tämä kahden kuukauden työsopimus venyisi yli 42 vuoden työkomennukseksi.

Minä olin kuitenkin hyvin innostunut tästä työstä. Menin heti maanantaina 15.6.1974, samana päivänä jolloin siskoni Anja täytti 23 vuotta, harkkarille katsomaan hommia. Sinne tuli yliopiston puolesta toimistosihteeri Timo Raiskila. Sain Timon kanssa sovittua, että voin hakea yliopiston puusepiltä Vapaudenkatu 8 tarvittavat työkalut ja koneet mitä siihen hommaan tarvittiin. Myöhemmässä vaiheessa hommasin rautakaupasta pohja- ja pintamaalit, hiontapaperit ja kitit.

Yliopisto oli minulle vieras alue, vaikka olin asunut Jyväskylässä vuodesta -62 alkaen. En ollut käynyt siellä missään, paitsi kansakouluaikaan uimahallissa uimassa. Taisin kuitenkin käydä kerran äitini kanssa yliopiston juhlasalissa kuuntelemassa venäläistä laulajaa Alla Pugatsovaa seitskytluvulla, siinä kaikki mitä muistan.

Nyt alkoi aika tutustua yliopisto maailmaan. Kesäkuu -74 oli lämmintä aikaa. Sen huomasin, kun tein hommia luokissa. Ei tainnut olla kesän aikana ilmastointi päällä koko Harkkarilla. Aloitin jatkosiiven ensimmäisestä alakerran luokasta. Luokassa oli yli kaksikymmentä lakattua pulpettia. Kävin joka pulpetin läpi kiristäen kaikki ruuvit ja mutterit. Koetin, että kannen sarana toimii ja tarvittaessa laitoin voiteluainetta.

Hioin kannen ja apukannen, jonka alla oli paikka mustepullolle ja kynille värähtelyhiomakoneella ja hiomapaperi oli ruskeaa, karkeus 120. Ainoastaan lakka piti hiomalla karhentaa, että pohjamaali otti kiinni paremmin. Saatuaani maalattua pohjamaali Jehun kaikkiin kansiin alkoi kittaus lakkakitillä. Kittasin läpikittauksen koko kanteen ja apukanteen koska siihen oli tehty jos jonkinlaisia merkintöjä, etupäässä nimiä, saattoi mukana olla myös jonkinlaisia pieniä epämääräisiä piirroksia. Kitty kun oli kuivunut, niin sitten hioin pinnat värähtelyhiomakoneella. Kannen kantit hioin käsin käyttäen hiomapaperin sisällä korkista valmistettua hiomaklossia. Käytin hiomiseen hieman harmaata hiomapaperia, jonka hiomiskarkeus oli 180.

Minulla oli työturvallisuuteen liittyvät asianmukaiset kuulosuojaimet ja valkoinen hengityssuoja suun ja nenän edessä. Hengityssuojan kanssa hengittäminen oli raskasta, mutta se kannatti, ei tarvinnut vetää keuhkoihin ohutta hiomispölyä. Hionnan jälkeen kittasin pinnat paikoitellen uudestaan, koska kitti ei tasoittanut syviä uurnia ja kitin ominaisuus oli kuivatessaan myös kutistua. Tätä hiontaa ja kittautusta jatkui pitkään, kun pulpetteja oli monia. Vihdoin sain kaikki pulpetit siinä luokassa siihen kuntoon, että pääsin maalaamaan ensimmäisen pintamaalin.

Ennen maalausta piti siivota luokka hyvin, ettei lattiasta sekoittuisi hiontapölyä maalattuun pintaan. Ihan siinä ennen maalausta pyyhin maalattavat kannet kosteahkolla rievulla. Harmillista oli se, kun kaikki luokat, missä minun piti tehdä tätä hommaa, oli jo siivottu syksyä varten. Ette varmaan usko, kuinka siivoojat aina katsoivat minua vihaisesti, kun näin heitä.

En ollut maalannut juuri mitään tuotetta tätä ennen kuin ammattikoulussa. Ammattikoulussa kaikki maalaus oli järjestelmällistä. Maalattava esine hiottiin puuvalmiina hyvään kuntoon, jonka jälkeen maalattiin Jehu-pohjamaali. Huonekalu oli niin hyvin tehty puuvalmiiksi, että sen olisi pystynyt lakkaamaankin, mutta maalaustakin piti opetella. Sitten tehtiin välihionta ja kitattiin lakkakitillä, jos siihen oli tarvetta ja taas hiottiin, kun kitti oli hyvin kuivunut.

Sen jälkeen maalattiin Ema-välimaali. Sitten taas hiottiin niin sanotulla hienolla paperilla. Todennäköisesti karkeusluokka oli 240. Sen jälkeen maalattiin ensimmäinen pintamaali. Jos pintamaali oli hyvin peittävä ja hyvin tasaisesti maalattu, se riitti. Mutta jos se oli hiemankin epäonnistunut, pinta hiottiin ja maalattiin uudestaan pintamaalilla. Ammattikoulussa silloin ei käytetty ruiskumaalausta, ei edes opetettu sen käyttämistä.

Jokaiseen luokkaan tuli erivärinen pinta pulpetin kanteen. Maalina käytettiin Sadolinin Sadolux-maalia ja mikä pahinta maali oli kiiltävää. Ei mattaa tai puolihimmeätä mikä olisi antanut pohjatöille vähän anteeksi.

Ennen maalausta maalin sekaan laitettiin lakkabensiiniä ohenteeksi. Purkin kyljessä oli, 20 % ohennetta sekaan. Ohenne piti sekoittaa hyvin maalin sekaan. Ei saanut sekoittaa niin kovasti, jottei kuplia tullut mukaan. Kahteen kertaan jouduin maalaamaan pintamaalin pulpettien kansiin. pulpeteista tuli todella hienoja valmiina, vaikka itse niitä kehunkin. Oppilaillekin ne olivat varmaan hyvä merkki. Kun tulet epulle ja on vaikea löytää omaa luokkaa, niin värin perusteella se oli helpompaa. Minulle tuo työ oli kova homma.

Tiesin työsopimuksen mukaan, että minulle kuului ruokatunti kello 11:00–12:00 ja kahvitunti kello 9:00 ja 14:00. Työt aloitin joka arkiamu kello 7:00 ja lopetin kello 16:00.

Menin ensimmäisen kerran kahvitunnille, joka liiton ohjeiden mukaan oli 12 minuuttia. Menin C-rakennuksen kahvilan takahuoneeseen, kun olin kuullut siellä

yleensä tällä alueella työskentelevien käyvän kahvilla. Takahuoneessa oli pitkä puinen pöytä harmaan vihreän värisellä maalilla maalattu, metallijaloilla varustettuna. Puupenkit olivat kummallakin puolella pöytää. Saattoi siellä olla myös pöydän päissä yksittäisiä tuoleja. Siellä oli niin sanotusti tupa täynnä, vaikka oli jo kesäkuu ja osa porukasta oli jo lomalla.

Takahuoneessa oli kahvion väen yksi varasto, kaksi vessaa ja raput yläkerran näyttämölle. Takahuoneesta oli myös käynti kahvilaan, josta me yleensä haettiin kahvit ja pullat niin sanotusti keittiön kautta. Siinä samalla vuosien aikaan oppi tuntemaan kahvion tyttöjäkin. Siihen aikaan siellä työskenteli emäntänä Toini Jaatinen, Rankin Saini, Marita Niemi, Raija Hintikka, Vuokko Rapatti, Pirjo Kangas. Joskus, tai aika usein jouduttiin myöhemmin, kun minäkin olin puuseppänä yliopistolla tekemään kahvion tytöille pieniä ja vähän suurempia töitä kahvioon. Silloin kahvit olivat ilmaisia, usein saatiin siinä samalla pullatkin.

Kaksitoista minuuttia kahvituntia oli aika venyvä käsite. Joskus tuntui, ei niinä hetkinä, kun kävin siellä, mutta muuten, porukka viihtyi aika pitkään. Ei silti, kyllä ammatti-ihmiset käyttivät usein aikaa myös siihen, että kyseltiin laajasti yhteisiä asioita, jotta saataisiin työt paremmin tehtyä. Jutut ja asiat vain rullasi eteen päin, mutta minun oli mentävä hommiini vaikka muut vain jäivät kahville sinne.

Sain tehtyä kaikki luokat, mutta en sovituksessa ajassa, koska aikaa oli liian vähän tähän urakkaan tai minä liian hidas. Sain kaksi viikkoa lisäaikaa. Tuossa ajassa sain tehtyä loputkin luokat.

Koulun aloittamiseen oli vielä riittävästi aikaa, joten siivoojat saivat siivottua luokat uudelleen valmiiksi aina sitä mukaa kun pulpetit valmistuivat minun puolesta. Tähän urakkaan oli kulunut aikaa kaksi ja puoli kuukautta, nyt oli elokuun loppu. Tänä kesänä jäi loma väliin, olihan nuo illat, milloin en ollut töissä, vapaata. Tällä viimeisellä viikolla oli Keski-suomalaisessa ilmoitus missä haettiin yliopistolle puuseppä paikkaa.

2. Puusepän paikka haussa

Minä hain keskisuomalaisessa ilmoitettua puusepän paikkaa niin kuin muutkin 23 hakijaa. Pääsin haastatteluun ja sitten jossain vaiheessa menin kävellen harkkarille Ensio Seieksen kanssa. Siinä matkaa tehdessä taloustoimiston suurin päällikkö kysyi minulta mitä tekisin, jos en saisikaan puusepän paikkaa? Vastasin hänelle meneväni rakennukselle kirvesmieheksi, asuessani aikoinaan Lahdessa ja siellä työskenneltyäni huonekalutehdas Askolla, kävin siinä työn ohessa Kansan Sivistysseuran kirjekurssia kirvesmieheksi.

Saavuttiin Harkkarille Seieksen kanssa. Mentiin ensimmäiseen luokkaan jatkosivissä, missä aloitin pulpettien maalauksen. Seies katsoi pulpetteja ja totesi näiden olevan hyvin tehtyjä. Minä kerroin kuinka kova homma oli tehdä niitä ja niin lyhyessä ajassa. Kerroin myös, että jokaisessa yhdeksässä luokassa oli eriväriset pulpetit. Nämä pulpettien maalaukset olivat minun opinnäytetyö, jonka ansiosta sain paikan yliopiston puusepäksi.

Sorvi oli lempikoneeni koko puusepän urani ajan. Ammattikoulussa opetettiin rouhesorvausta, ja yliopistolla opin veistosorvausta lehtori Jouko Kantolan opastuksella. Tässä valmistuu mäntylautanen seminaarirakennuksen lattian runkoparruista talteen otetusta yli 180 vuotta vanhasta puusta.

3. Yliopiston puuseppä, yli 42 vuotta

Aloitin yliopistolla puusepäntyöt 1.9.1974. Olin silloin 21-vuotias ja asuin Keskuksiellä sairaan äitini kanssa vuokralla pienessä askeettisessa huoneessa. Saman syksyn aikana äitini menehtyi vatsasyöpään.

Silloin oli määritelty tarkasti mitä meidän kuului tehdä yliopiston puuseppinä. Kaikki irtaimistoon kuuluvat korjaukset ja laitoksille tehtävät uudet, niin huonekalut kuin ilmoitustaulut olivat meidän työtämme. Jos laitoksille ostettiin uusia huonekaluja, tauluja tai valkokankaita muualta niin niiden kasauksesta ja asennuksesta me huolehdittiin. Jos yliopistolla oli vuokrakiinteistöjä, niin niissä tehtävä pienimääräinen remontointi oli myös meidän hommia. Jossain vaiheessa yliopisto osti kaksikin näyttelyseinäkesarjaa ja näiden kasaus, purku ja niistä huolehtiminen oli meidän työtä. Jossain vaiheessa, kun opin hitsaamaan ruostumatonta terästä niin yliopiston ruokaloista tuotiin minulle korjattavaksi metallisia kärryjä sun muuta.

Yliopiston puuseppien verstaas sijaitti silloin Vapaudenkatu 8:ssa. Siellä oli kaksi puuseppää jo töissä, kun menin ensimmäisen kerran verstaalle. Erkki Surakka oli tullut yliopistolle puusepäksi vuonna 1959, 30 vuoden ikäisenä. Erkin ikä oli noin 45 vuotta tullessani verstaalle. Erkki aloitti puusepäntyöt Kilistiikka-rakennuksessa. Johonkin aikaan Erkin kaverina oli Roinisen Yrjö, josta myöhemmässä vaiheessa tuli liikuntarakennuksen vahtimestari ja lopussa Ykä teki liikunnalla hallimestarin vakanssilla töitä.

Isotalon Väinö tuli puusepäksi muutaman vuoden Erkin jälkeen 34 vuoden ikäisenä. Väinön ikä oli noin 47 vuotta aloittaessani työt verstaalla. Kummatkaan eivät olleet käyneet mitään ammattikoulua, mutta olivat oppineet työn sivussa puusepiksi. Erkki teki isänsä Heikin kanssa ennen yliopistoa raksalla kirvesmiehen töitä ja siinä sivussa oppi tekemään tarkkaa ja vaativaa puusepän työtäkin. Erkki oli syntynyt 1929 ja Väinö 1927. Miehet olivat melkein saman ikäisiä, tämän takia heillä meni hommat hyvin yksiin.

Erkillä oli vaimo Saini ja kuusi lasta. Surakat asuivat alussa Tikassa, missä Tapsa syntyi. Surakat muuttivat Tikasta Erämiehenkadulle, Köhniölle. Jossain vaiheessa Erkki rakensi isänsä Heikin kanssa Permikadulle talon, johon he muuttivat. Siellä perheeseen alkoi tulla lapsia lisää. Permikadulta Erkki muutti Sainin ja perheen kanssa yliopistolle Villa Ranaan, Lounaispuiston puoleiseen pätyyn.

Tämän jälkeen Erkki rakensi omakotitalon Kahakadulle. Kahakadun taloon syntyi vielä Terttu eli ”Tepa”. Kaiken kaikkiaan heillä oli kuusi lasta. Yksi tytöistä oli jäänyt henkilöauton alle vappuna -60 luvun puolella välissä. Olivat kuulemma vetäneet serpentiiniä tien yli, kun auto oli koukannut tytön päälle. Sitten yksi pojista Jarmo asui Suolahdessa, hän oli kehitysvammainen. Kotona oli Tapsa, Jukka, Pirjo ja myöhemmässä vaiheessa Terttu. Taisi niillä olla yksi koirakin. Saini oli syntyjään Toivakasta ja tyttönimeltään Jännti. Saini oli myös yliopistolla töissä, rakennuspiirillä siivoojana. Sainin työpaikka oli etupäässä Oppio-rakennus ja Seminarium.

Erkki rakensi vielä kolmannen talon Ylätuomiolle, Ruokkeelle. Erkin ja Sainin talon tontti lohkaistiin Sorrin maista. Kolme taloa, yksi kesämökki, kuusi lasta, ja paljon työtä elämässä, oli Erkki ihmemies.

Kerran Erkki kertoi sellaisen jutun, kun telkkareita ilmestyi markkinoille ja vihdoin heillekin. Tultiin Sainin kanssa töistä kotiin ja piti siinä kiireessä lähteä tekemään ruokaa lapsille kun he kovaa sitä vaativat. Erkki avasi telkkarin, niin siihen loppui ruuan vingunta, kaikki olivat hiiren hiljaa ja minä vaimon kanssa kerettiin tehdä ruuat sillä aikaa valmiiksi.

Isotalon Väinöllä oli Marjatta-vaimo, joka oli siivoojana Mäki-Matin tavaratalossa. Marjatta oli Väinöä kymmenen vuotta nuorempi. Heillä oli neljä lasta Kari, Maarit, Esa ja Kirsi-Maria. Isotalot asuivat omakotitalossa Väinölässä ihan lähellä Äijälänjokea. Heillä oli koiranaan rottweiler. Isotalon perhe oli Jehovan todistajia.

Ihan siinä alkuaikoina joskus, kun juteltiin verstaalla niitä näitä, Erkki sanoi minulle supisten ja näytti sormella Väinöön päin, katso Väinöä, se nukkuu taas. Väinö usein nukahteli kesken kaiken. Ei kuitenkaan kesken työn, se olisi ollut vaarallista.

Kerrankin oltiin yhden päivän koulutuksessa yliopistolla ja vielä etupenkissä olin Väinön vieressä kuuntelemassa, iltapäivällä ruokailun jälkeen. Luennoitsija yritti puhua jotain tärkeää asiaa kaikille, mutta jo kohta Väiski nukahti ja minä samantien. Oli se kyllä aika noloa, mutta johtuiko se luennoitsijan huonosta esityksestä vai Väinön ja minun univajeesta?

Väinöllä todettiin jossain vaiheessa uniapnea. Väinö oli siitä kahdeksankymmenluvulla Oulussa tutkimuksessa. Väinö kertoi kuinka hänelle laitettiin piuhoja teipillä rintaan kiinni. En tiedä montako katkosta hänellä oli tunnin aikana ollut, mutta riittävästi kuitenkin.

Jollain autoreissulla Reisjärvelle, mistä Väinö ja Marjatta olivat kotoisin, Marjatta oli joutunut ajon aikana nipistelemaan Väinöä, että tämä pysyisi hereillä perille asti. Marjatta joutuikin ajamaan ajokortin vielä vanhemmassa iässä, Väinön takia. Aikoinaan kun Väinö jäi eläkkeelle yliopistolta, hän muutti Marjatan kanssa Kittilään asumaan. Siellä heillä oli saarnaussarkaa levittää Jehovaa lappilaisille.

Kuulin jälkeen päin Väinön omaisilta, että Väinö loppuajallaan oli joutunut johonkin hoitoon. Oliko Väinölle tullut Alzheimerin tauti, kun ei muistanut Marjattakaan, kuka hän oikein oli? Nyt Väinökin on jo edesmennyt.

4. XIP-30 Isuzu Bellet

Isuzu Belletin hommasin kuplavolkkarin jälkeen syksyllä seitkytneljä. Isuzu maksoi 5600 markkaa ja ostin auton osamaksulla Autopalesta, Isuzu oli väriltään punainen. Olisi pitänyt katsoa tarkemmin autoa ja sen ohjattavuutta, kun sen runko oli kierossa. Vein ensimmäisen kerran sitä katsastukseen Vapaudenkadulle ihan Herman Lassin, entisen työpaikkani viereen. Toimistorakennus oli samalla puolella kuin Lassikin, puisessa vaaleanvihreässä puurakennuksessa. Rakennuksen Väinönkadun toisella puolen oli silloin hiekkakenttä, missä autoja katsastettiin.

Katsastusinsinööri ajoi minun autoa, otti vähän kiihdytystä ja painoi jarrut pohjaan. Sen jälkeen hän nousi autosta pois ja katsoi jarrutusjälkiä hiekasta. Jarrut eivät piirtäneet tasaista jarrutusjälkeä hiekkaan, vaikka testi uusittiin hetken päästä. Insinööri sanoi auton jarrujen olevan epäkunnossa. Minä yritin itse kunnostaa jarruja, mutta en osannut tehdä juuri mitään. Yliopistolla kaveritkin auttoivat, mutta kukaan heistä ei saanut riittävän hyvin jarruja toimimaan, kun kävin uudestaan näyttämässä autoa katsastuksessa. Katsastusinsinööri sanoi rungon olevan mutkalla ja se piti ensin oikaista ennen kuin jarrut rupee toimimaan.

Seurustelin silloin Kankaisen Kirstin kanssa ja mitä hyvää myös siinä oli? Hänen veljensä Jarmo oli käynyt autolinjan ammattikoulussa. Jarmo asui Saviolla ja vein

Isuzun hänelle korjattavaksi. Jarmolla oli neljän pyörän venytyskone, jolla Isuzun runko saatiin oikaistua. Sen jälkeen auto meni helposti katsastuksesta läpi.

Erkki oli Opel-miehiä ja silloin hänellä oli autonaan Opel Ascona 1,9 litran koneella. Erkki osti ensimmäisen uuden auton aikoinaan, auton nimi oli Wartburg "varpunen" niin leikillisesti sanottuna. Väiski oli Peugeot-miehiä ja Väiskillä oli Peugeot 504 2.0 litran koneella. Väiski oli ostanut ensimmäisen uuden autonsa, niin sen merkki oli ollut DKW. Ja minä olin Isuzu-miehiä kun mulla oli Isuzu Bellet 1,6 litran koneella.

5. Koneita, töitä, entisiä ja nykyisiä ammattimiehiä

Opettajankoulutuslaitoksen (OKL) korkean talon vieressä, matalassa rakennuksessa oli yliopiston puuseppien verstaas. Matalan rakennuksen toisessa päässä oli myös ehkä ¼ talosta OKL:n tiloja. Siellä ainakin norssin pojat kävivät maalailemassa jotain töitään. Siellä oli myös iso viilupuristin ja mekin saatiin käyttää sitä. Meidän verstaan puolelta pääsi siihen tilaan ilman avainta, okl:n puolelta tullessa piti tulla avaimella meidän puolelle.

Meidän verstaassa (yliopiston) oli puuntyöstökoneina italialaiset Linvincibile-merkkiset pyörösaha, alajyrsinkone ja oikohöylä. Oikohöylän kutterin sivussa oli pitkänreiän pora. Meillä oli Lahden rautateollisuuden tekemä vannesaha ja myöhemmässä vaiheessa Mannerin konepajan (Manko) metallista tehty puusorvi. Mäkisen tehtaassa Sortavalassa tehty puinen sorvi, josta me tehtiin hiomakone, kun saatiin uusi metallista tehty sorvi. Sitten meillä oli käsityökoneita muun muassa poria ja hiomakone. Paljon oli erimittaisia puristimia, joita apuna käyttäen kasailtiin mitä milloinkin.

Me saatiin ostettua jossain vaiheessa venäjänkaupan "munarahoilla" pylväsporakone. Se pora oli tarkoitettu metalliteollisuuteen ja vuoti öljyä milloin mistäkin. Metallipuolella öljyn tippumisesta ei olisi ollut mitään haittaa, mutta meillä puusepillä oli työstettävä materiaali aina puuta. Kaksi kertaa kävi maahantuojan asentaja vaihtamassa tiivisteitä koneeseen, mutta se ei auttanut yhtään. Se pora oli hyvä, kun sen kara pyöri kumpaankin suuntaan. OKL:n työpajassa oli muun muassa tasohöylä ja yläjyrsinkone, joita me saatiin tarvittaessa käyttää.

Puutavara me ostettiin Toraksen sahalta Kuohulta. Me käytiin aamupäivällä valkkaamassa puut sieltä ja iltapäivällä Vekurimäen Pentti haki ja toi sitten puut traktorilla verstaalle. Me laitettiin puut talkoilla verstaan vintille, josta niitä haettiin sitten tarvittaessa. Puutavarana meillä oli tuppeensahattua koivua kahden ja tuuman vahvuisena. Mäntyä samoilla mitoilla. Siihen aikaan tehtiin paljon ilmoitustauluja milloin millekin laitokselle ja ilmoitustaulun kehykseen piti olla oksatonta mäntyä. Levytavara haettiin alkuaikoina Luhtapuulta ja myöhemmässä vaiheessa Puukeskukselta ja Starkilta. Kaikenlaista saranaa, ruuveja ja maaleja haettiin alussa Orolta, jonka liike sijaitsi Yliopistonkadun ja Väinönkadun kulmassa, myöhemmässä vaiheessa Oro muutti Laukaantien varteen. Kilpisenkadulla sijaitsi Suomen väri mistä ostettiin myös maaleja. Yksi maalikauppa sijaitsi ihan verstaan lähellä, Passen maali ja parketti, liike oli Vaasankadun ja Vapaudenkadun kulmassa, talon kivijalassa. Usein haettiin heloja ja maaleja myös K-Rauta Tourutornista.

Me kuuluttiin taloustoimiston alaisuuteen ja taloustoimisto maksoi puut ynnä muut tavarat, mitä jokin homma vaati. Nämä työt eivät sitten maksaneet mitään laitoksille, mille nämä työt tehtiin. Meitä asentajia yliopistolla oli taloustoimiston alaisina: kolme puuseppää, kaksi sähkömiestä ja yksi putkimies/metallimies. Sähköreinä olivat Tikkasen Matti ja Tuomisen Matti. Putkimies/metallimiehenä Pesun Erkki. Myöhemmässä vaiheessa kun Tuomisen Matti kuoli, niin tilalle otettiin Pohjanheimon Hannu. Tällä porukalla hoitui kaikki tarvittava huoltotyö, että yliopistosta valmistui muun muassa uusia opettajia.

Olihan yliopistoon kytkettynä piirirakennustoimisto ja sen alaiset myös tekivät yliopiston alueella töitä, mutta etupäässä rakennushommia ja vastasivat lämmityksestä, ilmastoinnista ja niiden huollosta. Heillä oli omia tiloja muun muassa lämpärillä. Silloin kun minä tulin yliopistolle hommiin, niin lämpärin porukka oli tämä: konemestari Väinö Lajunen, Edgard Kaskinen, Suurosen Ville ja Eino Etelä, kun Etelä jäi eläkkeelle niin tilalle tuli Otsalan Eino "Emppu" 1979.

Siellä oli jossain vaiheessa Kaihlasan Erkki, Haapasen Topi, Härmälän Matti, Luhangon Hannu, Hujasen Eero, Venäläisen Eikka, Suurosen Ari, Määttäsen Jorma. Närhen Hannu, Ljungvistin Pauli ja Hankosen Tuomo oli bunkkerissa hommissa. Bunkkerissa tehtiin paljon metallitöitä. Bunkkerista jossain vaiheessa kunnostettiin hiljentymishuone. Päivisin ruokatunnin aikaan bunkkerissa kävi porukka pelaamassa "sököä".

Puutarhan puolella esimiehenä oli Ensio Haikonen ja myöhemmin Vilkkamaan Anssi. Puutarhan työntekijöitä oli Leiviskän Heikki, Tuomisen Sauli, Pentti Vekurimäki, Parkkolan Armas, josta tuli myöhemmin autokuski yliopistolle, nyttemmin Armas on jo manan majoilla. Oli Backmanin poikia ja paljon kesätyön tekijöitä. Taisi siellä olla muutama nainenkin kitkemässä kukkapenkkejä.

Sähköreinä oli Kuhlbergin Timo, Ahosen Seppo, Pentinmikon Pasi, Markku Hyvönen, Kankkusen Mikko, joka oli enemmänkin suojalla hommissa, ynnä muita.

Joka laitoksella oli omat vahtimestarit. Parhaimpina aikoina vahtimestareita oli yli kolmekymmentä. Veikko Raulo oli ylivahtimestari, Raulon jälkeen Tuomisen Aulis, Helteen Rauno ja nyt virkaa hoitaa Paanasen Jari, ehkä eri nimikkeellä.

Jotkut vahtimestareista olivat useissakin rakennuksissa, kun toisista rakennuksista loppui vuokrasopimus tai kampusalueelle muutti laitos ja muita laitoksia yhdisteltiin, niin näitä vahtimestareita oli muissakin rakennuksissa. Vielä nykyäänkin vahtimestarit vaihtavat työpisteistä toisiin. Se on hyvä asia, kun olet ollut siellä ennen hommissa ja vakivaksi on estynyt tulemaan töihin, joudut häntä tuuraamaan, niin paikka on sinulle ennestään tuttu.

Vahtimestareina liikunnalla oli silloin Roinisen Yrjö "Ykä", Niemen Keijo ja Hyötyläisen Eino "Eikka". Ja myöhemmin, Turusen Juha, Jarmo Rantanen ja Eerolan Aarno "Arska". Laineen Pekka, Rajalaisen Seppo ja Piispasen Harri olivat kielten rakennuksella, Ilokivessä ja Opinkivessä. Stenmanin Yrjö ja Lahdenperän Tuula olivat fysiikalla Nisulankatu 78.

Roinelan Arvo, Helteen "Rami" Raimo ja Tarvaisen Ville päärakennuksessa, myöhemmin siellä oli Ilkka Marjoranta, entinen poliisi Ilari Aaltio, karaokelaulaja Raimo "Rami" Helaranta ja Timo Rossi. Nykyään päärakennuksessa on Turusen Juha, Niemisen Lasse ja Lahtisen Minna-Maria. Pylvänäisen Sulo, Sirenin Erkki ja myöhemmin Tuomisen "Sale" Sauli ala-asteella eli harkkarilla. Norssilla aiemmin Tarvaisen Ville ja nykyään Nymanin "Ere" Esa, tosin Erekin on jo eläkkeellä.

Fredalla ja taloustieteen laitoksella Yliopistonkatu 20 oli Piispasen Harri, Lemiläisen Tarmo, Hyötyläisen "Eikka" Eino, Laineen Arvo, Timo Raiskila ja joukko työllistämistuen kavereita. Benjamin Paalanen ja Salmen "Unski" Unto Vapaudenkadulla, eli meillä. Korkeamäen Eikka ja myöhemmin Makkosen Jaska Seminariumissa, Oppiossa ja Kilistiikassa. Juho-Heikki Korhonen kemiolla Kyllikinkadulla.

Tellervonkadulla, yhdistetyllä fysiikan ja kemian puolella Piin Mauri. Matematiikan laitoksella Sammonkadulla oli Jouko Suuntala. Kirjastolla oli Sunilan Pauli, Penttisen Olli, Turusen "Manu" Mauno ja Kärkkäisen "Rami" Raimo ja myöhemmin Pauli "Lennart" Salminen ja Asikaisen Martti.

Tuomisen Aulis työskenteli Villa Ranassa. Historian rakennuksessa oli vahtimestarina Vesasen Esko. A-rakennus ja musiikin laitosrakennus kun valmistuivat vuonna -76, niin niissä oli alussa Yrjö Poikonen ja Linjama. Ja myöhemmin oli vakseina tätä uudempaa porukkaa kuten Vilenin Hannu, Pakarisen Timo, Lemiläisen Tarmo ja Asikaisen Martti.

Kun Mattilanniemeen valmistui arkkitehti Arto Sipisen suunnittelema rakennuksia, niin niissä oli Alpo Vensu, Harri Piispanen, Timo Patama, Markku Mykkänen, Voitto "Vote" Mäkinen, Kalevi Kallio, Hannu Vilen ja Tarmo Lemiläinen.

Agorassa Vesa Takkinen, Timo Rossi, Jyrki Majala, Mauri Pii ja Petteri Nieminen. Jyväsjärven toiselle puolelle valmistui yliopiston rakennuksia: fysiikka, kemia, biologia ja nanotieteet, niin siellä vakseina oli ennen Teuvo Salonen, Yrjö "Stenku" Stenman ja Veikko Mansnerus ja sen jälkeen ja nykyään, Lasse Nieminen, Anssi Vilkamaa, Lasse Sironen, Anssi Herttala, Jyrki Majala ja Jari Tapper. Ruusupuistossa on vakseina Timo Rossi, Sami Kokko ja Timo Patama.

Villa Ranan kellarikerroksen asunnossa asui aikoinaan Unto Salmen perhe ja kun Salmet muuttivat pois, niin tilalle tuli Roinelan Arvon perhe. G-taloon mahtui kaikkiaan kuusi perhettä asumaan yhtä aikaa. Siellä asuivat Etelät, Helteet, Liukkuset, Lajuset, Otsalat, Leiviskän Heikki muun muassa. Normaalikoulun kellarin asunnossa asui aikoinaan Suurosen Ville ja kun Ville muutti pois, niin tilalle tuli Pesun Erkki perheensä kanssa. Liikunnan yhteyteen rakennetussa asunnossa asui Åhlströmin Unto. Kemiolla Kyllikinkadulla asui Juho-Heikki Korhonen. S-rakennuksessa asui ensin Korkeamäen Eikka ja myöhemmin Makkosen Jaska. Peruskorjauksen jälkeen asunnon kohdalla on yliopiston tiedemuseon näyttelytiloja. Mattilanniemen D-talossa asui Tarmo Lemiläinen. Jossain vaiheessa asunto oli sen kerroksen virkailijoiden taukotilana ja sen jälkeen alueella olevien siivoojien taukotilana.

Automiehiä oli Laineen Pekka, Siekkisen Eikka, Parkkolan Armas, Rajalaisen Seppo, Lyytikän Yrjö, Turusen Markku, Laitisen Jorma, Puikkosen Kari, Paanasen Jari ja Pataman Timo.

6. Vanha rouva (Heli)

Makkosen Jaskalla oli saksanpaimenkoira nimeltään Vanha rouva. Jaska oli kouluttanut koiraa niin hyvin, että ensimmäisen kerran nähdessäni Jaskan koiransa kanssa, pyysi Jaska minulta viiden markan seteliä. Minä annoin rahan Jaskalle, Jaska sanoi koiralle, paikalla. Koira odotti siinä minun vieressä niin kauan kun Jaska oli vienyt rahan siitä kauas, ainakin viidentoista metrin päähän jonkun kiven taakse ja palannut omalle paikalleen minun viereen. Sitten hän sanoi koiralle, hae! Vanha rouva syöksyi matkaan ja ei mennyt kauaa aikaa kun koira tuli takaisin raha suussaan. Jaskalla oli oma raha tuossa tempussa ja Jaska antoi minun antaman rahan minulle takaisin. Kyllä oli hieno tempu. Vanhaa rouvaa käytettiin yövartioinnissa mukana, kun Viitalan veljekset Ahti ja Armas olivat vartiomiehinä yö aikaan kampuksella.

Vahtimestari Jaakko Makkonen koirineen oli tuttu näky Seminaarinmäellä.

7. Verstaas

Verstaalla oli meidän sosiaaliset tilat. Siellä oli kirjoituspöytä ja sen päällä muun muassa puhelin, johon yliopiston henkilöstö soitti. Meidän sisäisen puhelimen numero oli silloin 390, siihen numeroon soitettiin usein kun meille haluttiin antaa joku työtehtävä. Siellä oli myös kahden istuttava sohva ja nojatuoli. Seinällä oli Sovella-säätölistoilla varustettu hyllykkö. Ihan siinä viereisessä tilassa oli meidän hella ja jääkaappi. Siellä oli myös vessa omassa pienessä tilassa. Viereisessä tilassa oli myös ikkuna ja varauloskäyntiin tarkoitettu ovi, jota me ei ikinä käytetty. Olisiko se ovi edes auennut, emme tiedä.

Siellä keitettiin usein aamu- ja iltapäiväkahvit. Usein myös keitettiin kattilassa perunat ruokatuntia varten. Monta kertaa poltettiin useampikin kattila puhki, kun ei muistettu laittaa levyä pienemmälle teholle, kun lähdettiin kaupasta ostamaan ”särvintä”. Tultiin verstaalle takaisin, niin palaneen perunoiden haju tuli meitä vastaan, kun lähestyttiin ruokahuonetta. Silloin viimeistään tiedettiin, että levy oli ollut liian suurella teholla koko ajan, kumma ettei tulipaloa syttynyt.

Näillä vanhoilla puusepillä oli kaikenlaisia ”kotkotuksia” vuosien aikana. Milloin mitäkin syötävää käytiin ostamassa kaupasta. Joskus ostettiin appelsiineja ihan tolkuttomasti ja niitä syötiin ja saatiin C-vitamiinia. Siihen aikaan oli kovana buumina hivenaineet. Me käytiin ostamassa näitä luontaistuotteita usein ja pojat niitä popsi kuin urheilijat testosteroneita.

8. Auringonkukan siemenet

Hivenaineita myytiin useissa kaupoissa ja niiden luvattiin auttavan vaikka mihin. Puuseppäveljet käyttivät paljon rahaa tähän touhuun. Kerran minäkin lähdin mukaan tähän ihan tietoisesti. Silloin luvattiin jotain extraa, jos syöt auringonkukansiemeniä. No minäkin ostin pussin näitä siemeniä ja söin. Ei aikaakaan, kun hengitykseni alkoi salpaantua. En saanut juurikaan hengitettyä ja eihän siinä muu auttanut kuin mennä Kyllöön. Kyllössä päivystävä lääkäri tutki minua ja totesi, auringonkukan siemenet on tarkoitettu linnuille, ei ihmisille. Lääkäri pisti minut odotusaulaan niin sanotusti odottamaan jos mikään ei pahentuisi enää, saisin lähteä takaisin töihin. Minä siinä aikani odottelin ja kun homma ei edennyt huonompaan suuntaan, niin lähdin takaisin verstaalle.

9. Warre 353

Työaikani oli seitsemästä neljään ja siihen kuului tunnin ruokatunti 11:00 –12:00. Työajassa oli joustovara, mutta yritin tulla aina sovittuna aikana eli kello seitsemän töihin. ”Vanhat puusepät” tulivat töihin jo kuudelta. Olivat saaneet sovittua ajan taloustoimiston väen kanssa. Sen takia he tulivat näin aikaisin, kun heidän vaimonsa tulivat kuuteen töihin joka arkiamu. Välillä kun oltiin mielestämme tehty jo talon töitä tarpeeksi sinä päivänä, otettiin jostain nurkasta puhdetyöt esille. Joskus kun ei jaksanut tehdä puhdetöitä eikä niillä ollut mitään kiirettä niin lähdettiin autokauppaan katselemaan uusia ja käytettyjä autoja.

Kerran nähtiin Keski-suomalaisessa, että Muuramen autotalon kaupunkimyylässä, Kauppakatu 10 oli esittelyssä Wartburg 353, eli kansanomaisesti Warre tai Rin Tin Tin. Me lähdettiin sinne iltapäivällä, kun taas oli tullut stoppi töitten puolesta ja haluttiin vähän vaihtelua. Me mentiin Kauppakadun myymälään, josta johti rappuset alakerran myymälään. Siellä meitä odotti tämä uusi kolmesylinterinen, kaksitahtinen auto. Myyjä oli tuttu mies Erkille, kova lapinkävijä ja kalastaja. Myyjä osasi kehua autoa meille. Kertoi etupyörien levyjaruista, moottorin pienuudesta, kuinka se onkaan kovin tehokas. Ja siitä kuinka lämmin auto on. Myyjä aloitti, se ei ole lämmin. Ajateltiin kesken kaiken, miksi hän rupee nyt moittimaan autoa. Jatkoikin siitä heti. Se ei ole lämmin, vaan se on suorastaan kuuma. Siinä kohdassa meidän pokka meinasi pettää, mutta saatiin hillittyä itsemme.

Jossain vaiheessa Roinelan Arvolla oli samanlainen, keltainen Wartburg 353. Olin joskus auton kyydissä talvella, niin auto ei ollut lämmin. Ei se voinut olla, koska katossa oli vain yksi peltikerta eikä yhtään eristettä.

10. Könninkello

Kelloseppä Kalevi Korhonen kävi verstaalla syksyllä -74 kysymässä, voisiko joku tehdä könninkellon meidän maaherralle. Artturi Jämsén täyttää 7. helmikuuta 1975 50 vuotta. Kello pitäisi olla valmiina ennen vuosipäivää. Väiskille ei missään tapauksessa käynyt ja jäljellä olivat vain minä ja Erkki. Minä lähdin Erkin kanssa tekemään tätä kelloa. Kalevilla oli piirustukset valmiina kelloon. Me Erkin kanssa ihmeteltiin, miksi kellon kaula on niin leveä. Yleensä könninkellot ovat kapeakaulaisia ja markkeeraavat naista kauniilla muodolla. Kalevi vastasi heti meidän kysymykseen. Siihen on tulossa Englannista saksalainen Junghans-koneisto. Sellainen koneisto joka vaatii noin paljon tilaa. Koneisto on normaalista poikkeava:

koneisto soittaa viistoista yli, puolelta ja viittätoista vailla omaa sävelmää ja tietenkin tasalta tunnit. Muuten kello vaikutti ihan rakennettavalta. Puumateriaali sai olla mäntyä kauttaaltaan. Onneksi Erkillä oli hyvää mäntyä ostettuna joitain vuosia sitten, puu oli kuivaa ja sitä oli riittävästi kellon materiaaliksi, vähän ylimääräistäkin.

Kummatkin oltiin innostuneita aloittamaan tämä työ. Tämä oli minun ensimmäinen firabelityö Erkin kanssa. Aloitettiin saman työpäivän iltana jo työstää kelloa, kun aikaa oli aika vähän tuohon merkkipäivään. Höyläiltiin puita sopivasti ja ruvettiin liimailemaan niitä toisiinsa. Kaikki nämä työt, jotka eivät olleet yliopiston omia, tehtiin iltaisin tai viikonloppuisin. Ehkä jotain pienempää tehtiin joskus siinä sivussa.

Oliko pojilla lupa tehdä niin, sitä minä en tiennyt. Kerran siitä oli vuosien jälkeen puhetta yleisesti, niin silloin sovittiin se, että ammattitaitoa on tarpeen pitää yllä muulloinkin kuin vain töissä.

Maaherra Artturi Jämsénin könninkello valmistuu vuonna 1974.
Kuvassa vas. Vesa Leskisenoja ja oik. Erkki Surakka.

Iltaisin ja viikonloppuisin oman työn ohella valmistui pikkuhiljaa maaherran leveäkaulainen könninkello. Jossain vaiheessa Erkki laittoi melkoisen virityksen Mäkisen tehtaassa Sortavalassa tehtyyn puuseen puusorviin, että kellon pääosa mihin viisarit ynnä muut tulevat tulisi sorvattua pyöreäksi. Siinä oli isoja puristimia sikin sokin kiinni sorvin rungossa. Mäkisen sorvin moottori oli alaosassa saranoidulla hyllyllä kiinni sorvissa.

Moottorista lähti kiilamainen hihna, joka pyöritti sorvin keskiötä. Pyöriessään moottori täräsi jo hieman ja sai vapinaa koko sorviin aikaiseksi. Erkki kun ei pelännyt mitään, niin sorvaus alkoi ja eteni ihan loppuun asti. Välillä Erkki kiristi puristimia, kun puuaihio oli epävakaa ja aiheutti ylimääräistä tärinää. Mitä enemmän Erkki sorvasi, sitä vähemmän enää täräsi. Vihdoin sorvaus tuli päätökseen.

Erkki sorvasi toisenkin kellon pääosan, koska Erkki oli sopinut Kalevin kanssa, ettei ottaisi työstä rahaa vaan palkaksi saisi itselleen toisen koneiston, se vaihtoehto kävi Kaleville. Minä tein kaaret kelloon sillä aikaa kun Erkki sorvasi itselleen pääosaa. Jossain vaiheessa Erkki innostui sorvaamaan oikein kovasti ja unohti kiristää puristimia, niin kuului kauhea pamaus ja sen jälkeen verstaan sali oli täynnä pölyä. Pölyn haihuttua homma jatkui. Erkin omaa sorvausaihiota piti hieman liimata kasaan, kun se rytäkässä vähän särkyi. Liimauksen kuivuttua jatkui sorvaus, nyt Erkki muisti välillä kiristää puristimia.

Saatiin jossain vaiheessa könninkello puuvalmiiksi. Sen jälkeen maalattiin siihen pohjamaali, kitattiin, hiottiin ja lopuksi maalattiin se kahteen kertaan antiikinvihreäksi silkinhimmeällä öljypohjaisella Empire-maalilla. Kalevi hommasi taitelija Horttanaisen maalaamaan kukkapuskan kellon alaosan luukkuun. Kellon keskellä oli lasitettu luukku, josta näkyi koneisto ja punnukset. Könninkello toimitettiin Kalevi Korhosen kellosepänliikkeeseen vanhaan tiilitaloon Kauppakatu 41:een.

Minä sain silloin palkkaa siitä noin 800 mk, eli saman mitä Erkin koneisto maksoi. 800 markkaa oli koko lailla kuukauden palkka, mitä silloin yliopistoltakin saatiin. Ei huono urakka, mitä Erkin kanssa tehtiin: olihan aikataulu kireä, mutta hyvänä siinä oli, että kun Erkillä oli siihen varastossa kuivaa mäntyä. Minä maksoin jotain Erkille puutavarasta.

11. Baarikaappi

1976 valmistui A- ja M-rakennus kampusalueelle. Musica-rakennuksen paikalla oli ollut sellainen hökkelirakennus. Siellä kerran käytyäni puuseppien ja Makkosken Jaskan kanssa huomasin siellä olevan kuusi vanhaa harmoonia? Kysyinkin yleisesti kenen nää harmoonit ovat? Jaska vastasi niiden olleen yliopiston, johon minä: minkä takia ne on täällä eikä jossain kuivassa lämpöisessä tilassa? Kukaan ei vastannut mitään. Kysyin Jaskalta, voisinko saada itselleni yhden? Jaska vähän

empi, sitten hän valitsi kaikista huonoimman ja sanoi ota tuo. Harmoonissa ei ollut kantta ollenkaan ja se näytti aika surkealta. En tiedä mihin ne harmoonit siitä vietiin, kun talo purettiin uuden talon tieltä, toivottavasti johonkin parempaan säilöön. Jotkut kertoivat korkeakoulun hevosen Hupin tallin olleen jossain vaiheessa myös tässä samaisessa rakennuksessa.

Hommasin harmoonin verstaalle jollain kyydillä, ehkä Vekurinmäki toi sen traktorilla, en muista tarkalleen. Siinä sitä oli haastetta nuorelle puusepälle saada harmoonin soimaan. Kaikenpuolin harmoonin näytti kuitenkin, jotta siitä voisi saada ihan toimivan näin pintapuolisesti katsottuna. Odotin iltaa tulevaksi, kun pääsis harmoonin kimppuun.

Illalla sitten rupesin katsomaan tarkasti ja varovasti kääntäen mitä korjausta voisin harmoonille tehdä. Sainkin purettua siitä yllättävän paljon levyjä pois tieltä ja näin koneiston. Koneisto oli upean näköinen, kestävää vaaleaa puuta oli paljon, ohuen pitkiä pyöreitä ylös ja alas liikkuvia osia oli jokaisen koskettimien verran. Se oli tarkkaa työtä, jossa silmä lepäsi, ajattelin kuka on sen aikoinaan suunnitellut ja saanut niin pieneen tilaan kaikki liikkuvat osat mahtumaan? Joitain varsia oli poikki ja minä vaihdoin koivusta tehdyt kappaleet tilalle, millimetrin tarkkuudella.

Näinkin jo alkuvaiheessa harmoonin olleen Sortavalassa tehdyn ja tekijä oli Eero Mäkinen. Harmoonissa oli valkoisia koskettimia 29 kappaletta ja mustia 20. Neljä työnnettävää diskantti ynnä muuta vipua oli näppäinten yläpuolella ja kaksi pedaalia lattiatasossa. Sitten oli yksi vipu siinä oikean polven korkeudella, josta sai säädettyä jotain, mutta se ei toiminut myöhemminkään tässä harmoonissa. Yritin purkaa niin paljon, että näkisin harmoonin keuhkot. Keuhkojen ulkopuolisissa puuosissa oli isot raot. Liimasin nykyajan puusepänliimalla puuosat yhteen ja katsoin kankaita, oliko niissä reikiä. Niissä ei ollut ainakaan isoja reikiä, mutta saattoi olla pienempiä jossain murtumakohdissa joita en nähnyt, vaikka yritin tarkasti katsoa. Sain kasattua suurta tarkkaavaisuutta noudattaen kaikki takaisin omille paikoilleen. Laitoin viimeksi ottamani peitelevyt paikoilleen. Jännityksellä odotin mitä tuleman pitää, soiko harmoonin hienoa sävelmää vai soiko ollenkaan? Jos olin yhtään tullut isääni, joka oli monien soittimien rakentaja ja korjaaja. Hän osasi niin soittaa maniskaa, viulua kuin harmonikkaakin. Teinkin isän viimeaikaiksiksi valmistuneille maniskoille valkopyökistä viisi otelautaa.

Hommasin harmoonin eteen pienen tuolin ja aloin polkea polkimien myötä ilmaa keuhkoihin. Se harmooni olisi ollut hyvä kuntolaite nykyään koska polkemista sai tehdä ihan tosissaan. Sitten painoin ensimmäiset äänet verstaan harmaantuneseen iltaan. Ääni vain pihisi jotain melankoolista säveltä. Jatkoin kiihtyvällä vauhdilla polkemista ja painoin toista kosketinta ja sitten kolmatta, sitten painoin kaikilla sormilla yhtä aikaa, sävelten sekamelska oli mahtava. Enemmän kuitenkin kuului polkimien edestakainen poljenta kaikkien hienojen sävelten yli.

Ei ollut isä Väinön vikaa tullut soittimien korjauksessa minulle yhtään, se oli myönnettävä. Olin joltain asiantuntijalta kuullut aikaisemmin, jotta musiikin lahja voi hypätä yhden sukupolven yli, ehkä se hyppäsi juuri minun yli? Koska poikani Olli osaa soittaa kitaraa ja laulaa. Samoin tyttäreni Maija osaa soittaa pianoa, haitaria ja laulaa. Juttelinkin tästä kerran OKL:n musiikinopettaja Hannu Tauriaisen kanssa. Hannu sanoi minulle, ettei se ole hypännyt sinun yli, kun osaat kuitenkin laulaa ja olet hyvä tanssija, se lohdutti minua selvästi. Kuitenkaan en saanut herätettyä harmoonia henkiin. Ehkä harmooni oli ollut jo liian kauan siellä huonossa kylmässä varastossa ja ravistunut kauttaaltaan liikaa.

Ajattelin siinä rauhassa mitä voisin harmoonista tehdä, kun en saanut sitä soimaan kunnolla. Siinä uutta ilmettä harmoonille etsiessä aattelin jos tekisin siitä baarikaapin. Minulta jäi silloin ammattikoulun ajalta tekemättä se, kun Puttosen Jorman kanssa tehtiin rakennuspuolen insinööri Yrjö Vertamolalle kirjahylly teakviilusta. Jorma teki kolmeosaisen yläosan kirjahyllystä ja siinä osassa oli baarikaappi ja minä tein alaosan, jossa oli vain neljä ovea ja kolme laatikkoa. Sittenpä hän tulisi kuitattua tuokin työvaihe unholaan.

Purin taas etulevyt pois ja takalevyn. Poistin kaiholla keuhkot kuin joku parempikin kirurgi. Koneisto sai jäädä paikoilleen, siihenhän voisi laittaa myös valon ja etulevyn tehdä polykarbonaatista sitten joskus niin muutkin saisivat nähdä hie-non tarkan koneiston mikä näissä Mäkisen harmooneissa on. Tein sisälle uuden laatikon 12 mm vanerista ja maalasin sen punaiseksi Laitoin takaosaan 4 millin vahvuisen peilin ja oven kumpaankin laitaan pienet peilit hieman vinoon takapeiliin nähden. Pohjalle laitoin lasin jonka läpi punainen maali antoi kivan tunteen. Tein etuseinän levystä oven ja saranoin oven pianosaranalla. Tämä puinen kahva, joka oli siinä oikean polven kohdalla, tein siitä kahvan tähän oveen. Joka kerta kun oven avasi, syttyi lamppu kaapin sisällä palamaan niin kuin baarikaapissa ikään. Toin jotain kautta sähköjohdon harmoonin takapuolelle.

Asensin laatikon omalle paikalleen tukevasti kiinni harmoonin runkoon. Pistotulppa kun oli seinärasiasa kiinni ja avasi baarikaapin oven alas asti, syttyi valo heti valaisten kaapin sisään. Jos kaapin sisällä oli oven laidassa esimerkiksi yksi juomapullo, niin peiliefekti näytti siltä kuin pullorivi olisi kaartunut ihan äärettömään asti. Tein harmooniin vielä kannen puusepänkimmeistä ja listoitin sen massiivisella koivulla. Petsasin kannen harmoonin väriin ja lakkasin sen ihan lopussa pari kertaa selluloosalakalla. Tätä selluloosalakkaa vieläkin soitinrakentajat käyttävät soittimien lakkana.

12. Ruiskumaalausta

Meillä verstaalla ei ollut erikseen maalaushuonetta. Jos jouduttiin maalaamaan jotain töitä, niin pyrittiin maalaamaan tuotteet vesiohenteisilla maaleilla tai lakkoilla. Maalaus suoritettiin verstaan suuressa tilassa joidenkin irtokalusteiden päällä. Siinä tilassa tuli usein tehtyä pölyävää työtä ja vaikka siivoajat yrittivät siivota tilaa puhtaaksi, niin aina jostain maalattavalle pinnalle ajautui pölyä tai roskaa.

Nyt kuitenkin saatiin tehtäväksi Musica-rakennuksen aulaan tulevaan näyttelytilaan tulevien taideteoksien alle erilaiset ja erikokoiset telineet. Nämä telineet oli suunnitellut sisustusarkkitehti Päivi Pailinna. Päivi oli piirtänyt erilaisia telineitä. Oli maassa itsestään seisovia telineitä jotka oli ylhäältä katsottuna Z-mallisia, mutta nämä kaksi kulmaa oli 90 asteisia. Näitä maassa pidettäviä telineitä oli tarkoitus kääntää ylösalaisin, niin vaihtoehdot näyttelyn suunnitteluun olivat paremmat. Näitä telineitä tehtiin ainakin tusina. Telineet edestä katsottuna olivat vähän hankalasti mitoitettu, kun niiden leveys oli 130 cm ja korkeus noin 200 cm. Puutavarakaupassa levyn koko oli usein 120 cm x 240 cm tai 122 cm x 244 cm. Jotkut isommat levyt olivat 183 cm x 305 cm. Vahvuus näihin levyihin oli 6 mm. Ehkä suunnittelijat piirtävät piirustuspöydillään viivoja sinne sun tänne, jos joku ei käy niin pyyhittää pois. Sitten kun se käy oman maun mukaan ja on hyvännäköinen, niin puusepillä vain teetetään, oli ratkaisu mikä tahansa. Puusepät tekee kaiken eivätkä nurise pienistä, näin on ollut aina ja tulee olemaan näin. Eipä Päivi antanut yhtään vinkkiä mistä saa noin ohutta levyä tuohon kokoon.

Me hommattiin levytavara kovan etsiskelyn jälkeen ja ruvettiin töihin. Tehtiin 40 millin vahvuinen runko männystä ja sisään laitettiin kaksi 20 mm styroksia päällekkäin, styroksia sen takia, jotta tuotteesta tulisi kevyt eikä levyt ontouden takia

menisi ruttuun. Sitten kiinnitettiin nämä 6 mm lastulevyt liiman ja puristimien avulla runkoon kiinni. Lopuksi päällystettiin kangastapetilla kaikki seinäkkeet. Laitettiin valkoiset kumitallat ruuvilla kiinni kumpaankin kanttiin, koska seinäkkeitä käytettiin kumminkin päin.

Näitä seinäkkeitä ei Päivi miettinyt teknisesti yhtään, ainoastaan visuaalisesti, koska näihin oli hankala kiinnittää tauluja esille. Näytteilleasettajat joutuivat lyömään nauvoja näihin ja kun seuraava näyttely tuli niin samat naulanreiät eivät välttämättä enää käyneetkään ja uudet reiät tuli seinäkkeisiin. Ei kauaakaan, kun jouduttiin kittaamaan ja maalaamaan seinäkkeisiin uusi maali tapetin päälle. Nii-tä seinäkkeitä maalattiin vuosien varrella usein.

Sitten oli nämä toiset helpompirakenteiset tornit ja levyt. Tornit tehtiin 12 mm lastulevystä kynteliitoksilla, se oli helppoa rakentamista. Torneja oli eri korkuisia, niitä oli 60 cm, 80 cm, 100 cm ja 120 cm korkuisena. Tornin päälle tuli aina 12 mm lastulevy ja levyn koko oli 40 cm x 40 cm, kanneksi jonka päälle esitettävä työ mikä se sitten olikaan, tuli näytille. Kansi tuli 10 mm yli reunan joka puolelta ja kannessa oli piilossa pienet listat pitämässä kannen omalla paikallaan. Näitten maalaaminen oli ongelma meillä, miten saataisiin niin hyvä tehdasmainen maali pintaan? Meillä oli yksi huone siinä heti kun tullaan meidän sosiaalisista tiloista verstaan puolelle vasemmalla. Siellä me muutenkin pidettiin maaleja ja ohenteita. Siihen huoneeseen oli joskus laitettu sähköllä toimiva tuuletin, mikä puhalti huonoa ilmaa ulos, se oli hyvä asia. Ruvettiin sitä porukassa tyhjentämään ja järjestämään tilaa ruiskumaalaukseen. Saatiinkin tila puhdistettua hyvin, vielä otettiin vesipesu lattiaan ja jätettiin lattialle myös hieman vettä.

Me oltiin saatu ostaa sähkötoiminen maaliruisku, jonka muoviseen säiliöön mahtui puolisen litraa ohennettua öljymaalia. Maaliruiskulla oli vielä mahdollisuus maalata vaikka 10 litran astiasta, ehkä joku oli jälkeen päin maalannut "Valtti Colorilla". Maaliruiskun pohjassa silloin lähti yksi muovinen letku mitä kautta ruisku imi maalia tai kyllästysainetta pöntöstä. Me oltiin maalattu pohjamaalilla ja hiottu ennakkoon nämä korokkeet ja päällitasot. Nyt ne odotti pintamaalausta.

Meillä toimi hyvin tämä maalaus, minä olin ruiskumestarina ja pojat vuoron perään toivat maalattavia töitä minulle ja saman tien hakivat pois. Välillä kaadin lisää maalia ruiskun säiliöön ja maalaus jatkui. Saatiin aika lyhyessä ajassa maalattua kaikki tasot ja tornit, tuntui kuin ruiskun pesemisessä ohenteella olisi mennyt enemmän aikaa kuin maalaamisessa.

Jälkeen päin monen vuoden jälkeen huomasin liikunnalla käydessäni, siellä oli kolmannen kerroksen tasanteella meidän tekemä ja Päivi Pailinnan suunnittelema metrin torni tasolla ja tason päällä oli joku pronssinen patsas.

13. Karuselli

80-luvun alkupäässä saatiin tilaus musiikilta. Musiikin opiskelijat halusivat meidän tekevän heille männystä nuottitelineitä. Joku oli nähnyt vastaavia nuottitelineitä konservatoriolla ja siinä tuumatessaan ottivat meihin yhteyttä tähän jo tutuksi tulleeseen numeroon 390. Usein Surakka vastasi tähän puhelimeen, jos Eki ei ollut paikalla niin sitten minä tai Väiski.

Sovittiin tulevamme paikan päälle katsomaan yhtä nuottitelinettä ja siinä samalla he voivat antaa toiveitaan uudesta telineestä. Meille oli vaihtelua lähteä porukassa välillä happihyppelylle. Usein Erkki ja Väinö menivät kahdestaan paikalle ja etupäässä minä menin yksin, se oli usein järjestys, kun tehtiin ja suunniteltiin näitä meidän hommia. Varmaan vielä senkin takia he menivät kahdestaan, kun olivat sitä tehneet monta vuotta ennen kuin minä tulin tähän kolmanneksi. Joskus lähdettiin tarkoituksella kolmestaan, kun oli jokin isompi ja monimutkaisempi työtapa ja tulos ratkaistavana.

Usein mentiin tuosta lounaispuiston lävitse niin kuin nytkin. Reittimme varrella oli lasten niin suosima karuselli, sanoinkin pojille, eikö vähän koetettaisi kuinka kovat vauhdit tuo vempele saa aikaan? Siinä oli kuusi väliä ja me mentiin joka toiseen väliin. Leikkipojalla oli iso pää ja sinivalkoinen lippalakki päässä. Pojat pitivät tiukasti kiinni pystyssä olevista rautaputkista tehdystä iloisesta leikkipojasta. Minä pidin myös kiinni ja sanoin heille, minä annan vähän vauhtia. Pyöräytinkin siinä muutaman jalallisen vauhtia ja hyppäsin pyörivän karusellin kyytiin. Sanoin pojille, nyt yritetään vetää itseä niin lähelle keskipistettä kuin voimamme antavat siihen myöten. Pojat alkoivat vetää tiukasti itseään keskelle ja vauhti vaan kiihtyi enemmän ja enemmän. Sitten Väiski huutaa, en jaksa enempää vetää, voimat on jo lopussa!! Erkki ja minä vedimme vähän vielä, vauhti on korvia huumaava ja silmissä vilisti. Minä huudin sitten kovaa, nyt saa löysätä ja silloin vauhti hiljeni pikkuhiljaa nolleen! Pojat astuivat pois karusellista ja hoippuen menivät lähimmälle penkille huilaamaan. Väiski sanoi heti siihen. Toista kertaa ei mennä enää tuohon laitteeseen, vaikka sen olomuoto kuinka houkuttavalta ja iloiselta näyttääkin.

Jonkun ajan kuluttua huilattuamme lähdimme jatkamaan matkaa musiikille. Väis-ki oli mennyt pyörinnästä niin sekaisin, että meinasi lähteä kävelemään takaisin verstaalle. Mentiin siitä kuitenkin suoraan 102 saliin mikä on siinä musiikin au-lassa. Siellä meitä jo odotettiin yhden nuottitelineen kera. Suunniteltiin oma yli-opistomallinen nuottiteline mikä miellytti kaikkia.

Meillä oli kuivaa mäntyä varastossa, josta telineet tehtiin. Se oli suuri urakka, kun telineitä piti tehdä yli 30 kappaletta. Ei niillä ollut mitään kiirettä, tehtiin sarja-työnä. Kaikille oli siinä tekemistä, jalusta tehtiin niin kuin puinen joulukuusen jalka tehdään ristiin. Käytettiin liitoksena lapaliitosta, jonka koneistus tehtiin pyörösahalla, simssihöylällä ja taltalla. Neliönmallinen pystyvarsi tehtiin ontoksi yläpäästään, johon ylhäältä päin laskeutui tuuma kertaa tuuma jalustinosa. Jalus-tinosaan porattiin 5 sentin välein 5 mm reiät. Reikien avulla pystytettiin säätämään nuottien katselua helpommin. Pystyvarsi alapäästään tuli vahvalla pyörötapilla, liimalla ja kiilalla kiinni ristikkokappaleeseen. Jalustinosan yläpäähän tuli män-tyvanerista taso ja eturima, johon laitettiin viistoon nuotit. Kaikki nuottitelineet hiottiin hyvin ja lakattiin selluloosa lakalla pariin kertaan. Säätöraudaksi tuli 4 mm löijättyä metallilankaa johon kiepsautettiin lenkki. Johonkin kohtaan pysty-varteen tuli ruuvi johon tuli ohutta taipuisaa lenkitettyä metallilankaa, johon sää-törauta tuli kiinni.

Näinkin yhden meidän tekemän nuottitelineen Savelan varastossa. Nuottiteline oli heitetty roskalavaan, pelastin sen sieltä ja hieman kunnostin sitä. Nyt se on tyttäreni Maijan kotona Nurmijärvellä. Tekohetkestä oli varmaankin mennyt ai-kaa yli 30 vuotta.

14. Kirjastolla hommissa

Meidät kaikki oli kutsuttu kirjastolle hommiin. Siirreltiin vanhoja alkuperäisiä Vaajakosken kalustetehtaan kimpilevystä tehtyjä valkoiseksi öljymaalilla maa-lattuja hyllyköitä. Oltiin oltu siellä jo useampi päivä kasaamassa, purkamassa ja siirtelemässä hyllyjä.

Tuntui välillä, ettei kirjaston johdolla ollut kaikki ajatukset oikein kohdallaan, kun purettiin kolmannesta kerroksesta kolmeosaisia hyllyköitä ja siirrettiin niitä ykköskerrokseen, yksi päivä kun joitain virkailijoita muutti alakertaan. Kasattiin kokoon ylhäällä puretut alas tuodut hyllyköt saman tien alakerrassa. Seuraavana

päivänä purettiin samanlaisia kolmeosaisia hyllyköitä ensimmäisessä kerroksessa ja roudattiin ne yläkertaan ja taas kasattiin ne siellä. Oliko siinä mitään järkeä?

Silloin siinä hommassa oli päälle päsmärinä Katri Astala, eläkeikää lähellä oleva henkilö. Sanoinkin siitä Katrille, tämä vaikuttaa olevan kuin armeijan simputusta. Kyllä minä jaksan näitä nostella ja raahailla paikasta toiseen, mutta nämä minun vanhemmat puuseppäveljet, elä niitä simputa. Siitä lähtien Katri näköjään mietti paremmin noita siirtoja ja enää ei viety hyllyjä puolin ja toisin, virkailijat vain muuttivat paikasta toiseen.

Kerrankin oltiin oltu yhdessä virkailijan huoneessa jo pitkä tovi kasaamassa hyllyköitä, kun virkailijan puhelin pirisi useaan otteeseen. Virkailija oli jossain menossa, taas pirisi puhelin, huomasin kun Eki ei kestänyt tuota pirinää vaan vastasi puhelimeen. Puusepät Surakka, puhelimen toisessa päässä joku vastasi, minä yritin soittaa Puruskainen-Jalkaselle, Erkki siihen, tänne se puusepille kuitenkin tuli, toisessa puhelimesta, ihmeellistä, minä kyllä yritin ihan oikein, Erkki taas siihen, jos joku numero heitti nyt kuitenkin ja laittoi luurin takaisin puhelimen päälle. Kohta puhelin taas pirisi, nyt Erkki ei enää vastannut, hymyili vain.

15. Puukiipijän pöntöt

Osa biologian porukkaa muutti Fredalle 70-luvulla, silloin kun Fredriksonin hatutehtaan vanha kiinteistö vuokrattiin yliopistolle. Biologit asettuivat toiseen kerrokseen Harjukadun varteen Valtion ravitsemuskeskuksen (VARK) tilojen yläpuolelle. Heillä oli myös tiloja rakennuksen kellarissa, jossa he pitivät tutkimuksiinsa käytettyjä välineitä. Jossain vaiheessa biologit valloittivat myös tiloja Yliopistokadun puolelta ja heillä oli käytettävissä myös luentoluokkia.

Keväällä heti joulun jälkeen soitettiin yliopiston puuseppien lankapuhelinnumeroon 390. Tarvitaan 200 kappaletta puukiipijän pönttöjä Konneveden tutkimusaseman metsikköön. Pöntöt tulevat tutkimuskäyttöön ja ripotellaan ehkä myös lähitienoon metsiinkin. Me pyydettiin tarkempia mittauksia ja kuvia pöntöstä, että osaisimme tehdä pöntöt linnuille asuttavaksi.

Verstaalle tulikin seuraavana päivänä tutkija Markku Kuitunen mukanaan tarvittava määrä kuvia ja tarkkoja mittauksia pöntön koosta. Meille puukiipijä oli ihan tuntematon lintulaji. Vielä enemmän meitä kammoksutti linnunpönttö, kun se ei ollutkaan tavanomainen linnunpönttö.

Kaksi 20 sentin lautaa kantista toisiinsa 90 asteen kulmassa kiinni. Pieni kolmiolautu katoksi ja toinen lattiaksi. Kulkuaukko pitkälle sivulle ja toinen samanlainen toiselle pitkälle sivulle 20 millia syvä ja 60 millia korkea, pyöristetyt sisäkulmat. Aika ihmeellinen linnunpönttö? Miten lintu osaa mennä tuohon pönttöön? Markku tiesi, kun oli biologi ja tehnyt alustavaa tutkimusta jo vuosien ajan. Markku varmaankin ajatteli tehdä puukiipijästä lisensiaattityön ja myöhemmin ehkä väitellä tohtoriksi samasta aiheesta.

Markku raotti meille hieman tutkimustaan mitä oli saanut selville. Puukiipijä on usein kuusipuun eläjä, se on pieni kooltaan, ehkä sen pituus on vajaa kuusi senttiä nokasta pyrstöön. Puukiipijä liikkuu rungon suuntaisesti pönttöön. Ei lennä pönttöön niin kuin yleisesti muut linnut. Puukiipijä liikkuu vasemmalta oikealle ja oikealta vasemmalle sivuittain, sen takia pöntön kulkuaukko on oltava linnun koon mukainen eli kaksi senttiä kertaa kuusi senttiä ja kummallakin puolella pönttöä.

Meille tämä selostus riitti. Meillä ei ollut tarpeeksi vanhaa puuta käytettäväksi näihin pönttöihin. Porukassa mietittiin, jos tehdään vähän uudemmasta laudasta niin se kestää pidempään luonnossa. Pönttöpuuksi ei voinut missään tapauksessa saanut ottaa kyllästettyä lautaa. Ensimmäiset vuodet puukiipijällä menee vähän ihmettelystä, voisinko muuttaa noin uuteen pönttöön.

Meillä oli helppo osa tästä projektista, sahattiin laudat oikeisiin mittoihin ja vanneahalla tehtiin katto ja pohja. Kahdella porauksella ja parilla vannesahauksella saatiin kulkuaukko tehtyä. Myöhemmin Kuitunen tekikin lisensiaattityön ja tohtorinväitöksen puukiipijästä.

Me ei saatu mitään mainetta siitä niin kuin ei muistakaan jälkeen päin tehdyistä töistä mitä tutkijat meillä teettivät. Tehtiin paljonkin näitä töitä tutkijoille vuosien varrella, osa oli todella mielenkiintoisia töitä.

Liikuntalabran tutkijoille sahasin useita tuhansia sentti kertaa kaksi senttiä korkista palasia, joihin he laittoivat ihmisistä otettuja näytepaloja. Näytepalat laitettiin sitten pahvirasioihin. Pahvirasioille tein pystymallisia lokerikkoja wisaformvanerista, joihin sai tarvittaessa tusinan verran rasioita päällekkäin, hyllyt rasioiden välissä. Kannessa kankaasta tehty nauha vetimenä ja ne säilöttiin pakastusarkkuihin 70 asteen kylmyyteen. Tarvittaessa niitä pakastarkusta sitten nostettiin ylös ja tutkittiin.

Kerran tein liikuntalabralle yhteen tutkimukseen lavat joita pitkin jo iäkkäämmät testattavat kävelivät viistoa kulmaa ylöspäin ja tasamaata jonka jälkeen laskeutuivat alkukorkeudelle mistä lähtivät tähän nousuun. Näitä telineitä oli kaksi, kun vaakoja oli vierekkäin myös kaksi. Tämä oli jonkun tanskalaisen tutkijan yhteistyössä yliopiston kanssa tekemä tutkimus, jolla mitattiin vanhuksen kummankin jalan askellusta.

16. Seieksen valkoinen koira

Ensio Seies asui jossakin vaiheessa puutarhurin talossa, rakennus oli sarjanumeroltaan yhdeksän. Kerrankin Surakan Erkki meni tapaamaan Ensiota heidän luokseen. Erkki jutteli Ension vaimon Siirin kanssa eteisessä samalla hetkellä, kun Ensio annosteli kahvia keittimeen. Siiri huuti Ensiolle jotain, johon Ensio vastasi, viisi, turpa tukkoon, kuusi, seitsemän ja niin edelleen.

Seieksellä oli Eeva-Riitta "Tiitta" niminen tytär. Heillä oli myös koira, valkoinen samojedin pystykorva. Erkki kertoi meille juttua Seieksen valkoisesta samojedista. Seiekset olivat pesseet koiran tavanmukaisesti puhtaaksi kotonaan. Ensio oli lähtenyt koiran kanssa ulos, niin koira oli temmannut itsensä irti Ension otteesta ja mennyt kierimään korkeakoulun hevosen Hupin lantakasaan.

Kerran yhtenä kesänä ennen juhannusta Ensio pyysi Erkiltä, voisitko sinä huolehtia heidän koirastaan juhannuksen ajan, kun me ollaan matkoilla? Erkki lupautui tähän hommaan. Erkillä itselläänkin oli koira silloin. Erkki haki Seieksen koiran sovittuna aikana. Erkillä oli silloin auton Morris Mini pakettiauto. Erkki pisti koiran tavaratilaan ja talutushihnan, joka oli koiran kaulapannassa kiinni, toisen pään Erkki sitoi auton peräoven väliin kireälle kiinni. Erkki poistui Seieksen luota Seminaarinkadun kautta. Seminaarinkadun pinnoitus oli silloin nupulakiveä. Erkki kääntyi yliopiston alueelta oikealle Seminaarinkadulle.

Sitten alkoi tapahtua. Koira yritti näykkiä Erkkiä koska hihna oli antanut jostain syystä periksi, ehkä koiran temppuilun takia. Nyt koira oli jo niin lähellä Erkkiä, että Erkki joutui kääntymään koiraa kohti. Sen jälkeen Erkki katsoi nopeasti eteen päin ja siinä oli jo edellisen auton perävalot täysin punaisena. Eihän Erkki kerennyt painaa jarruja koska hetket siinä tilanteessa olivat todella pieniä. Erkki törmäsi edelliseen autoon ja sillä selvä.

Eikä siinä kaikki. Koira paiskautui Erkin päälle mukkeliis, makkeliis ja sitten kun Erkki meni ulos autosta ja avasi auton takaoven, tuli koira ulos. Poliisit oli hälytetty paikalle. Kaikki ihmettelivät, kun koira rupesi pissimään kadulle eikä pissimisestä meinannut tulla loppua.

17. Morris Minillä Lappiin

Erkki kertoi kerran yhdestä reissusta Lappiin, lomalle. Erkillä oli silloin autonamainen Morris Mini pakettiauto. Vaikka auto oli pakettiauto ei se ollut normaallikokoinen pakettiauto. Sillä Erkin perhe kuitenkin lähti Lappiin. Toisella autolla tässä porukassa oli Siekkisen Eikan vaimo ja heidän poikansa Kari. Eikan vaimo ja Erkin vaimo olivat siskoksia.

Erkki kertoi. Kerran matkan aikana saavuttiin yhdelle joelle. Siellä oli ihmeellistä kyllä paljon tilaa pysäköidä. Erkki pysäköi Minin johonkin kohtaa aluetta ja samoin teki Eikka. Erkki oli sopinut Sainin kanssa, että hän lähtisi poikien kanssa vähän virvelöimään kalaa sillä aikaa, kun Saini kattaa pöydän ja lämmittää ruuan, näin tehtiin. Erkki ihmetteli vieläkin sitä miksi täällä ei ollut ihmisiä, kun kalastuspaikka tuntui ihan otolliselta. Syy selvisi hetken päästä. Erkki ja pojat eivät kerenneet heittää virveliä, kun muutaman kerran, kun oli pakko lähteä pois. Minikä takia? Kaikenlaisia ”hörhölöitä” itikoita, mäkäriä lensi heidän kimppuunsa. Ei siinä voinut yhtään kalastaa, kun joutui niitä koko ajan huitomaan. Pois oli lähdettävä ja kiireesti. Tulivat kiireellä autolle, niin ihmettelivät missä kaikki olivat. Kaikki olivat jo autossa, suojassa hyttysiltä.

18. Parakkiin syömään

Siihen aikaan, kun tulin yliopistolle rakennettiin uutta kirjastoa. Vanha kirjasto oli yhteydessä C-rakennukseen. Vanhaa kirjastoa sanottiin Aallon lukusaliksi. Lukusali toimi aikansa, kunnes kirjoja ja muuta toimintaa tuli niin paljon, että piti laajentua muualle. Arkkitehti Arto Sipinen piirsi uuden kirjastorakennuksen D-talon alapuolelle kohtaan, jossa oli yliopiston puistoaluetta. Opiskelijat silloin olivat kovasti vastaan uuden rakennuksen rakentamista. Järjestivät mielenilmaisuja luonnon tuhoamisesta, kun jouduttiin joku puu kaatamaan. Kirjasto kuitenkin rakennettiin omalle paikalleen.

Silloin kun kirjastoa rakennettiin, piti myös työläisten päästä syömään. He olivat rakentaneet työmaaruokalan tulevan kirjaston ja D-talon väliin. Siinä oli monta parakkia peräkkäin ja ruokala. Me käytiin jossain vaiheessa kysymässä ruokalan keittäjältä voisiko yliopiston työntekijät käydä myös syömässä siellä? Ruuan keittäjä vastasi, että voi. Mehän käytiin syömässä siellä hyvää kotitekoista ruokaa usein sinä syksynä. Muistan kun mukana olivat puuseppäveljet, Roinelan Arvo ja Helteen Rami ainakin.

19. Murrot verstaalle

Samana syksynä -74, kun tulin yliopistolle töihin, niin verstaalle murtauduttiin kolme kertaa. Joku olisi voinut luulla minun tehneen niitä, koska murrot ja työni alkoivat juuri samaan aikaan.

En kuitenkaan osallistunut murtoihin. Joka kerta murtauduttiin pimeimmästä kulmasta eli meidän niin sanotusta maalaushuoneen ikkunasta. Se kulma oli talosta Päivärinteen päiväkodin aitaa vasten ja valoa ei sinne tihkunut mistään. Rosvo tai rosvot saivat rauhassa murtautua sisään kenenkään huomaamatta. Aidan toisella puolen Päivärinteen päiväkodin rakennuksen yläkerrassa oli yksi huoneisto, jossa asui yksi niiden työntekijä miehensä kanssa. Olivat nuoripari silloin ja heillä oli varmaan muuta tekemistä syksyn pimeässä illassa kuin katsella murtomiesten touhuja.

Aamulla kun pojat tulivat kuuteen töihin, niin silloin he huomasivat murron. Verstaalta oli viety kaikki käsityökoneet ja jotain talttoja ja ruuvimeisseleitä. Mehän ilmoitettiin murrosta heti poliisille. Ilmoitettiin taloustoimiston porukalle, lähimmille esimiehille ja samalla kysyttiin, voitaisiinko hommata jotain uusia työkaluja, että voimme jatkaa työtämme. Saatiin lupa ostaa jotain työkoneita ja työvälineitä.

Kiinteistön missä me oltiin vuokralla, omisti kaupunki, joten niiden asia oli korjauttaa lasit, ja lasitusliikkeen miehet kävivät samana päivänä korjaamassa lasit. Onneksi ei ollut kuin kaksinkertaiset pokat.

Pari päivää kului ja verstaalle tehtiin toinen murto, samasta paikasta tultiin taas sisään. Oliko murtautuja sama henkilö, sitä ei tiedetty, ehkä poliiseilla oli jotain tietämystä. Taas korjautettiin ikkunat ja ilmoitettiin poliisille ja taloustoimistoon murrosta. Nyt ei ostettu uusia työkaluja vaan saatiin niitä lainaksi muilta yliopiston asentajilta. Samalla kysyttiin taloustoimiston lähiesimiehiltä, voitaisiinko itse

jäädä vartioon edes pariksi yöksi kun meillä oli sellainen tutina, että rosvo tulee käymään siellä vielä kolmannen kerran. Taloustoimiston väki ei suostunut meidän vartiointiin. Siinäkö oli sen syksyn murrot? Ei kuitenkaan. Viikon päästä tehtiin kolmas murto ja aivan samalla tavalla kun aiemmatkin. Kaikki käsityökalut varastettiin.

Nyt rosvolle oli tullut nälkä koska hän oli syönyt meidän korppuja verstaan salin puolella ja korpun päälle oli laitettu sinappia. Tuliko rosvolle äkkilähtö, kun osa sinappisesta korpusta oli jäänyt syömättä vai oliko tuo sekoitus rosvollekin jo liikaa?

Kun kolmas kerta murrettiin meidän verstaas, Erkki tunsu poliiseista yhden miehen, joka oli käynyt joka kerta verstaalla ryöstön jälkeen. Erkki puhui, jos me jäätäisiin sinne vartioon yöksi mitä aseita me voitaisiin käyttää? Poliisi sanoi, ettei mitään, rosvoilla on tietämystä laista ja ne voi syyttää teitä jopa uhkailusta. Erkki oli jo tuomassa verstaalle kotoa haulikkoja.

Nyt taloustoimiston väki jo suostui meidän pyyntöön olla pari yötä vartiossa. Me aloitettiin lauantai-iltana kello kuuden aikaa. Jätettiin autot vähän kauemmaksi verstaasta ja hiivittiin verstaalle jalan. Me oltiin tehty poliiseilta salaa jokaiselle yhden pamput. Pamput olivat puolentoista tuuman vahvuista kankaalla vahvistettua kumiletkua, jonka toisen pään tulppasimme puutapilla. Putken sisään laitettiin ohutta hiekkaa ja toinen puutappi lujasti kiinni. Ne olivat meidän itsepuolustusaseita. Sitten odoteltiin tulevaa. Oli se jännää hommaa, vaikka oltiin jo aikuisia miehiä. Oltiin hiljaa, ja puhuttiin vain kuiskaamalla toisillemme. Aika kului ihan hyvin siellä pimeässä ollessa.

Sitten yhtä-äkkiä verstaan ovea kolkutettiin todella kovaa. Me ihan säikähdettiin moisesta paukkeesta. Eki meni ovea aukaisemaan, kun joukko poliiseja ryntäsi sisään. Poliisit varmaankin pettyivät, kun siellä ei ollutkaan rosvoja vaan me. Siinä kohtaa ei tiedotus ollut mennyt perille, kun poliisit eivät tieneet meidän vartiosta mitään. Eki kuitenkin oli sanovinaan tälle tutulle poliisille, että oltaisiin vartiossa pari seuraavaa yötä. Oliko poliisi sitten kertonut eteenpäin, jäi arvoitukseksi. Poliisit lähtivät vähän noloina tilanteesta pois, ja me jäätiin sinne vartioon. Sen yön aikana ei tapahtunut mitään muuta. Oltiin vielä seuraavakin yö siellä vartiossa, eikä silloinkaan tapahtunut mitään. Oliko rosvo siirtynyt muihin maise-miin?

Muutaman päivän jälkeen oli murtauduttu Vapaudenkatu neloseen. Siellä oli biologian laitos. Saatiin asiasta tietoa ja mentiin rikospaikalle, niin sieltä löytyi meiltä varastettu tuuman punavartinen taltta. Rosvo oli jättänyt meidät rauhaan ja siirtynyt muille maille autuaille, hyvä niin. Nämä loput 17 vuotta, mitä oltiin näissä tiloissa, niin yhtään murtoa ei sinne enää tehty.

20. Jytt-ammattiosasto

-Pullontyöntö, Rikoo on riskillä ruma, Teikkausta, Puputyöt, Painijat,
Joutsenampi, Urheilua, Tsingis Khan

Kun tulin yliopistoon, niin liityin jossain vaiheessa Jyväskylän yliopiston työntekijät ja toimihenkilöt -nimiseen ammattijärjestöön eli Jytt. Yliopiston alueella oli toinenkin ammattijärjestö khl eli koheli. Oliko tämä porukka minun mielestä olevinaan jotenkin erilaisia kuin ne ei olisi olleet työläisiä ollenkaan, sain sellaisen kuvan niiden joidenkin asenteesta? Sen voisin ymmärtää, jos olisi oman yrityksen yrittäjiä niin voisi olla kuin herrat, mutta kun valtio maksoi heidänkin palkan niin työläisiä nekin vaan olivat, vaikka voissa paistais.

Kerran yhtenä keväänä oli lakkoaalto menossa ja yliopistolta koheli piti jotain myötätuntolakkoa. Ajoivat siinä sivussa asiaa, että tuntipalkkoja olisi pitänyt nostaa. Lakkovahteja oli liikuntarakennuksen edessä ja varmaan muidenkin rakennuksien edessä valvomassa, ettei heidän porukkaansa mene töihin sinne. Sitten kun lakko loppui ja tuli nämä korotukset, niin mekin hyödyttiin korotuksesta, vaikka oltiin saman aikaan normaalisti töissä, että sillai.

Kaikki lähipiirin työkaverit kuuluivat Jytt:iin. Puheenjohtajana oli Kuusimäen Paavo, ihan kiva mies. Kuusimäen Paavon jälkeen puheenjohtajaksi tuli Laineen Pekka. Osasto järjesti kaikenlaista toimintaa porukalle. Meillä oli kesämaja Vesangan Nurmelassa, siellä vietettiin monia saunahetkiä ja illanviettoja.

Muistan kerran, kun ammattiosasto teki matkan Leningradin kautta Tallinnaan vuonna 1977. Meitä oli sekä naisia että miehiä mukana tällä reissulla. Neuvostoliiton rajalla meidän porukasta otettiin sivuun Kuusimäen Paavo ja minä. Minä ihmettelin Paavon kanssa mikä nyt, mitä pahaa me kerittiin jo tehdä. Rajalla piti tehdä joku lappu ja siihen muun muassa piti laittaa ylös, paljonko oli valuuttaa mukana. Paavo laittoi omaan lappuunsa 900 markkaa ja minä omaani 50 markkaa.

Tarkistivat Paavon ensin, kun sillä oli niin paljon rahaa mukana ja sitten minut. Ei kuitenkaan tarvinnut riisuuntua alastomaksi, vaan katsoivat laukun sisällön minulta, ajattelivat varmaan siksi mitä meinasin myydä siellä, kun rahaa oli niin vähän. Eihän mulla ollut mitään ylimääräistä kassissa. Myin sillä reissulla yhdet Falmers-nimiset farkut josta sain 300 markan edestä rahaa. Sillä rahalla sain tehtyä ihan kivan reissun.

Jossain vaiheessa jäsenistöllä oli käytettävänä liiton kesämaja Luhangassa. Siellä vietettiin joskus ainakin yhdet pikkujoulut. Oltiin siellä kerran taas toisen porukan kanssa vähän korjailemassa ja iltaa istumassakin, oltiin myös yötäkin siellä.

Sitten meillä oli perinteiset ohjelmalliset Jytin pikkujoulut joka joulukuun kymmenen vuoden ajan. Oli niillä ollut ennen minun tuloakin ohjelmalliset pikkujoulut jo muutaman joulun ajan. Pikkujoulut pidettiin aina Lozzilla. Lozzi oli keskeinen paikka yliopistolla, se oli kaikkia lähellä. Sinne tuli muitakin yliopiston työntekijöitä, vaikka kuuluivat muihin liittoihin, ehkä sen takia koska siellä oli hyvää ohjelmaa ja lopuksi tanssia. Ensimmäisenä aina Surakan Erkin kanssa kasattiin orkesterille lava. Se oli hyvä homma, kun se jo oltiin monta kertaa tehty. Lavan osia pidettiin siinä Lozzin varastossa, joka sijaitsi ihan esiintymispaikan viereisessä tilassa. Orkesterina oli aina sama eli laadukas seitsemän muusikon Mestari Orikanto, joka voitti jonain vuonna orkestereiden Suomen mestaruuden.

Samalla kun minä Erkin kanssa kasasin orkesterin lavaa, muut järjestelivät pöytiä ja koristelivat tilaa. Me pidettiin Lyhdyn puolella vaatteita ja muuta rekvisiittaa mitä ohjelmissa käytettiin. Sinne pääsi hyvin sisäkautta kulkemaan.

Jyväskylän yliopiston ammattiosasto JYTT ry:n pikkujoulu ruokala Lozissa vuonna 1977. Erkki Surakka esiintyy Mestari Orikannon orkesterin säestyksellä. Haitaria soittaa Ilpo Viitala. Etualalla vas. Hannu Pohjanheimo, Pekka Laine, Erkki Pesu ja Vesa Leskisenoja.

Siivoojien harjatanssi JYTT ry:n pikkujouluissa Lozissa vuonna 1980.

Pullon työntöä lattialla

Vesangan Nurmelassa vietettiin monia, hauskoja yhteisiä iltoja. En muista ketä oli mukana, ehkä Eki, Hannu, Pekka ja minä. Oli varmaan jotain muita miehiäkin ehkä Makkosen Jaska ja Roinelan Arvo, saattoi siellä olla Kuusimäen Paavo ja Riittakin. Naisista en muista ketään, ehkä niitä samoja mitä muissakin riennoissa oli mukana, vaikea on enää kysellä keltään, kun kaikki on jossain muualla tai manan majoilla. Muistan ainakin yhden kilpailun mitä tehtiin, se oli pullon työntöä lattialla, maton päällä. Jaloilla seisottiin oven kynnyksellä, matto oli siinä edessä lattialla. Siitä kurkotettiin pullon päällä niin pitkälle kuin jaksoi ja sitten takaisin. Vatsa ei saanut ottaa kiinni mattoon, kun siinä venytti itseään. Joku vuorollaan merkkasi lattiaan pienen merkin. Silloin me nuoret miehet oltiin timmissä kunnossa, niin jaksettiin työntää pulloa todella kauas. Makkosen Jaska ei päässyt kovin pitkälle eikä Arvo. En muista kuka voitti eikä sillä ollut merkitystä tässä kisassa, mutta seuraavana tai sitä seuraavana päivänä meillä kaikilla pullon työntäjillä oli vatsat kipeänä pullontyöntöjännityksestä.

Rikoo on riskillä ruma

Me aloitettiin perinteisesti pikkujoulujen ohjelman teko Ekin kanssa jo Syksyn Sävel -kisan aikaan syksyllä. Minä nauhoitin aina voittajakappaleen radiosta. Kuuntelin nauhaa niin monta kertaa, että sain kirjoitettua sanat muistiin paperille. Sitten Surakan Eki opetteli sanat ulkoa ja esitti pikkujouluissa tämän voittajakappaleen.

Me osattiin laulu ulkoa jo ennen, vaikka sitä ei juuri montaa kertaa tullut radiosta muiden kuultavaksi. Esimerkiksi kun Mikko Alatalo voitti kappaleella ”Rikoo on riskillä ruma”, orkesteri oli hommannut kappaleen nuotin jostain ja osasi soittaa sen. Eki lauloi kappaleen ja enkelikuoron muodostivat Makkosen Jaska, Pohjanheimon Hannu ja minä. Hannulla ja minulla olivat tavalliset hoikat valkoiset alusvaatteet päällä. Jaskalla oli minun hommaama armeijan verkkopaita päällä ja valkoiset kalsarit jalassa. Jaska oli ison masunsa kanssa vähän etualalla ja me laihat nuoret miehet taaempana sivulla. Eki oli Jaskan toisella puolella laulamassa, Erkillä oli päällään siniset verkkarit ja tupsullinen pipo päässä. Verkkarin rintapuolella oli isot kirjaimet SF. Jossain kohtaa missä Eki lauloi ”rahat eivät riitä” niin Jaskalla oli kuparipennejä kourat täynnä ja samalla heitti pennit yleisön päälle laajassa kaarressa.

JYTT ry:n pikkujoulu Lozzissa vuonna 1980, käynnissä Erkki Surakan esitys "Rikoo on riskillä ruma". Kuvassa Ekin enkelit: vas. Jaakko Makkonen, Vesa Leskisenoja ja Hannu Pohjanheimo.

Jonain jouluna Eki lauloi "Minttu ja Ville"-kappaleen, siinä Villenä oli Pesun Erkki ja Minttuna Virkin Liisa, kemian laitokselta.

Liikasen Erkki voitti usein Syksyn Sävel -kisan ja Eki lauloi, kun minä oli kopsannut tekstit hänelle, monet kappaleet kuten Evakkoreki ynnä muita.

Teikkausta

Meillä oli tuottoisa kilpailu joka jouluna, johon osallistui aina paljon porukkaa. Koskenkorvan viinapullo laitettiin noin seitsemän metrin päähän heittoviivasta. Tuomari meni pullon luokse ja markan rahalla heitettiin pullon luokse. Sen raha joka viimeksi jäi lähimmäksi pulloa, sai pitää palkinnoksi viinapullon. Kilpailussa tehtiin viisaasti, kun kilpailua ei järjestetty heti vaan sen verran myöhässä, että juhlaporukka oli jo vähän humalassa omista juomistaan.

Yhtenä jouluna esitin tangotanssin Bärlundin Tiinan kanssa, me vedettiin renkutangoa oikein sydämen pohjasta. Minulla oli valkoinen paita päällä, numero selässä ja hyvin silitetyt mustat housut jalassa. Tiinalla oli joku kaunis tanssiasu päällä. Orkesteri soitti La Cumparsitan, jonka Ilpo Viitala lauloi tunteikkaasti.

Puputyöt

Kerran yhtenä pikkujouluna meidät oli maskeerattu ”puputyöiksi”. Oli valkoiset pitkähihaiset paidat ja tekotissit. Ainoastaan Roinelan Arvolla oli punainen toppi päällä ja topin pienissä hihoissa oli röyhelöt. Kaikilla oli pieni valkoinen minihame röyhelöillä. Valkoiset sukkahousut ihan ihon myötäiset ja korkokengät jaloissa, ei ehkä kaikille mahtuneet kengät kuitenkaan. Laineen Pekalla, Arvolla, Hannulla ja minulla oli viikset mutta muuten me oltiin oikein hyvän näköisiä. Viidentenä puputyttöinä oli Surakan Ekin poika Tapsa. Meillä kaikilla oli päässä valkoiset ihon myötäiset pupuhatut ja pitkät valkoiset korvat. Naiset olivat laittaneet meidän kasvoihin hieman meikkiä ja puuteria. Itsestäni voin sanoa, etten ikinä ollut niin nätti kuin silloin olin.

Me tarjottiin kaikille aloituskahvit, kun porukka tuli sisään. Yritettiin sillä keventää alkujäykkää tunnelmaa, en tiedä onnistuttiinko. Ehkä vähän, kun eräs juhliin tullut mies ihastui palavasti yhteen ”puputyttöön”.

Painijat

Ensimmäisenä jouluna kun tulin mukaan näihin osaston pikkujouluihin, Erkki sai houkuteltua minut painijaksi yhteen esitettävään ohjelmaan. Minun jaloissa oli yhdet verkkahousut ja toiset olivat käsissä, saappaista ylöspäin kohti selkää. Ihan kuin kaksi painijaa olisivat olleet vastakkain painimassa. Minun jaloissa oli saappaat ja käsissä oli toiset saappaat. Kun minä olin puolikaarella niin silloin takapuoleni ja selän alkuosassa oli kaksi päätä. Kaksi kättä meni ristiin päitten vierestä niin kuin kaksi painijaa olisivat olleet toisissaan kiinni. Sitä on vaikea kertoa, mutta todellisuudessa se toimi ja näytti hyvältä. Surakan Eki oli tuomarina mustat housut jalassa ja valkoinen paita päällä.

Minä nostin välillä käsiä ylöspäin niin kuin vastakkainen kaveri olisi nostanut toista painijaa ylöspäin ja siitä sitten toisin päin seisoin käsilläni niin kuin toinen painija olisi nostanut toista taas ylös päin. Sitä nostelua ja kiertämistä minä tein ehkä muutaman minuutin ennen kuin Erkki vihelsi pelin poikki. Minä nousin siitä sitten pystyyn ja kyllä porukka äimisteli, miten olivat luulleet kahden painijan

siellä olleen. Minulla oli ihan hirvittävä hiki päällä, kun lopetin tuon esityksen, niin kuin painijoilla yleensäkin on.

Joutsenlampi

Yhtenä pikkujouluna oli esityksenä Joutsenlampi. Koreografian oli tehnyt rakennuspiirin siivooja Sirkka-Liisa Marttila. Sirkka-Liisa oli tehnyt moneen pikkujouluesitykseen koreografian. Oliko Sirkka-Liisa ollut joskus nuorempana jossain teatterissa joko näyttelijänä tai ohjaaja sitä ei tiedetty, mutta ammattilainen hän oli silläkin saralla.

Meillä oli harjoituksissa aina kivaa, kun yritettiin opetella kuvioita valmiiksi. Me harjoiteltiin usein Lyhdyssä ruokatunneilla. Valkoisina joutsenina hääri Laineen Pekka, Pesun Eki, Pohjanheimon Hannu ja minä. Mustana joutsenena oli A-rakennuksen vahtimestari Poikosen Ykä. Sirkka-Liisa oli hommannut paikalle kasettiradion, josta Tšaikovskin Joutsenlampi kuului aina yhtä mahtavana.

Joutsenlampi-esityksen tanssijoita JYTT ry:n pikkujoulussa 1980-luvun alussa, vasemmalta Pekka Laine, Vesa Leskisenoja, Erkki Pesu ja Hannu Pohjanheimo. Oikealla Yrjö Poikonen mustana joutsenena.

Esityksessä Lozilla sitten meillä valkoisilla joutsenilla oli valkoiset sukkahousut jalassa ja hieno valkoisesta harsosta tehty ilmava mekko. Pitkähihainen valkoinen paita meillä oli myös. Ykällä vastaavasti oli kaikki samat vaatteet, mutta mustana ja Ykä oli pyörähtelemässä meistä vähän taaempana.

Esitys oli varmaan hienon näköinen, luulisin, koska jo harjoituksissa meillä esittäjillä oli niin hauskaa. Valkoiset joutsenet pyörähtelivät kuviossa musiikin mukaan ja Ykä taaempana omia kuviota noudattaen.

Urheilua

Meidän ammattiosaston jäsenet osallistuivat liiton järjestämiin urheilutapahtumiin ansiokkaasti monena vuonna.

Jyväskylässä järjestettiin useana vuotena perä jälkeen liiton lentopalloturnaus. Pelit pelattiin kouluissa ympäri Jyväskylää ja mitalipelit monnarilla. Me kun olimme järjestävä ammattiosasto, niin meillä oli niin sanottu kotietu ja se hyödynnettiin hyvin. Pyhällön Eilo kokosi porukan ja kyllä siinä oli muutama osaston pelaaja ja loput tuttuja pelimiehiä ehkä lehtorien lentopalloporukasta, sitähän vastustajat ja toimitsijat eivät tienneet. Osastosta oli Piin Make, Pesun Eki, Pakkasen Kuke, Eilo ja minä. Muita pelaajia oli Kuhlbergin Timo, Pentinmikon Pasi, Luoman Kale ja Avellanin Janne. Olisihan siellä ollut vielä Mutikaisen Jouni muttei hän tullut mukaan.

Minä harjoittelin itsenäisesti kovaa 80-luvun alussa näihin peleihin. Olin tehnyt 70 senttiä korkeat esteet verstaan lattialle viisi kappaletta, joiden yli hyppäsin monia kertoja. Sillä konstilla hain itselle ponnistusvoimaa. Minulle sattui työtapaturma viikkoa ennen ensimmäistä peliä. Ajoin pyörösahalla vasemman käden keskisormeen viillon ja minun pelit olivat sitten siinä. Olin joukkueen mukana huoltohommissa.

Meidän sen hetkinen porukka pelasi todella hyvin ja yllettiin ihan finaaliin asti. Finaalipeli kuitenkin hävittiin helsinkiläisporukalle, siinä oli useita pelaajia poliisien palloseurasta. Meillä oli hyviä hakkureita joukkueessa, mutta lyhyin yleispelaaja palkittiin parhaana pelaajana koko porukasta ja hän oli Kullervo "Kuke" Pakkanen.

Minä osallistuin Savonlinnassa pidettäviin liiton kesätapahtumaan 80-luvulla. Kai Jyttistä lähti sinne muitakin osallistumaan mutten muista ketä, olisiko Laineen Pekka ja Pesun Eki ainakin ollut mukana.

Osallistuin 3,2 kilometrin maastojuoksun yleiseen sarjaan. Olin harjoitellut silloin kovastikin juoksua, kun minulla oli tavoitteena juosta puolimaraton Finlandia-maratonissa seuraavana kesänä Jyväskylässä.

Meitä juoksijoita oli lähes 20 siinä sarjassa. Numerolaput rinnassa odoteltiin siinä lähetyskäskyä. Sitten lähtökäsky kuuluikin ja kaikki rynnättiin matkaan. Olin hölmö, kun lähdin koko porukan mukana alun liian kovaa ja se kostautui. Olisiko juostu puolet matkasta, kun jouduin jättäytymään hänille, kun olin ihan poikki jo silloin. Siinä pikkuhiljaa kokosin itseni kuntoon ja jatkoin juoksua. Huomasin yhden juoksijan olevan siellä jossain edessä ja saavutin häntä pikkuhiljaa. Rako pieneni koko ajan ja suoran lopussa häämötti maali. Pääsin tästä juoksijasta juuri ohi vähän ennen maalia, niin eikö tämä juoksija hypännytkin polulta sivuun ja jäi sinne. Sain tietää jälkeen päin tämän juoksijan olleen veteraanisarjasta ja harjoitelleen lämpimikseen tämän yleisen sarjan juoksun. Voi surkeuksien surkeus. Olin sen sarjan viimeinen juoksija sillä kertaa. Olihan se kiva osallistua, vaikka en niin hyvin menestynytäkään.

Siellä järjestettiin sitten tikkakilpailu, johon myös otin osaa. Toimitsijana oli Jyväskylältä tuttu mies Hankosen Tuomo. Tuomo oli silloin liiton hommissa ja työpaikka oli Tampere. Silloin Tuomo oli kuitenkin toimitsija tikkakilpailussa. Viiden metrin laudan takaa heitettiin viiden tikan sarja, ei saanut harjoitella yhtään, "kylmiltään" piti heittää. Otin tikat käteeni ja sain onnistuneesti heitettyä tikat hyvään sumppuun keskelle tikkataulua. Tuomo laski 7, 7, 8, 6, ja 8 yhteensä 36, se oli hyvä tulos kylmiltään heitettynä. Tuomo kirjasi tuloksen ylös vihkoon ja siinä jotain kuulumisia kerrottuamme jatkoin siitä muualle.

Näin myöhemmin illan aikana Tuomoa niin hän sanoi minulle minun voittaneen kolmannen palkinnon tikkakisassa. Palkintona oli Lapuan kankureiden pellavasta tehty punaisen musta pieni pöytäliina. Tuomo kertoi kilpailusta, sen olleen hirveän tasainen ja jos olisi saanut vähän harjoitella ensin olisi taso ollut korkeampi. Toiseksi tulleen heittäjän tulos oli ollut 38 ja voittajan 41. Periaatteessa olisin voinut vaikka voittaa kun minun sen kevään paras tulos verstaalla heitettynä oli 44. Tuomo supisi minulle, että toisellakin heittäjällä oli ollut sama tulos kuin minulla, mutta oli heitetty lantilla minut voittajaksi, oliko Tuomolla ollut siinä sormet pelissä niin se jää arvailujen varaan.

Tsingis Khan

Tsingis Khan esitykseen oli Sirkka-Liisa myös tehnyt koreografian. Esityksessä meitä oli taas sama nelikko miehinä Eki, Hannu, Pekka ja minä. Ekin parina oli Riitta Rastas, Hannun parina Mäkisen Pirjo, Pekan parina Leila Kärkkäinen, ja minun parina Bärlundin Tiina.

Musiikkina oli Frederikin Tsingis Khanin musiikki, johon kaikkiin tanssittaviin liikkeisiin oli Sirkka-Liisa tehnyt taas kuviot. Kappaletta harjoiteltiin lyhyssä ruokatunnilla, meillä oli hauskaa sitä esitystä tehdessä.

Pikkujouluissa meillä oli rekvisiittana kaikenlaisia karvasta tehtyjä vaatteita. Naisilla oli pitkävartiset nahkakengät jaloissaan, niillä saatiin yhteneväisyyttä esitykseen. Me kun oltiin naurettu harjoituksissa itsemme naurusta tyhjiksi, niin nyt oli yleisön vuoro nauraa. Esitys oli niin hyvä, että saatiin yksi keikka jälkeensä tehdyksi. Suomi-Neuvostoliitto -seura täytti silloin 20 vuotta ja me saatiin kutsu esiintyä niitten juhlissa, Ilokivessä.

Osaston pikkujoulut loppuivat sitten 80-luvun puolella välissä. Ei tullut nuoria mukaan esityksiin, vaikka kuinka heitä pyydettiin. Me "vanhat" ei jaksettu tehdä enää uusia juttuja, harmi.

21. Lozzi ja C-rakennus

Alvar Aalto suunnitteli muun muassa Lozzin 50-luvulla. Moni arkkitehti ympäri maailman on käynyt ihastelemassa kampusalueen rakennuksia, ainutlaatuista pihojen ja rakennuksien kokonaisuutta. Pieniä yksityiskohtia olen huomannut Aallon rakennuksissa tässä vuosien aikana minäkin. Jos sanoisin yhden negatiivisen asian, minkä takia minäkin alussa C-rakennukseen tullessa jouduin kokemaan, Alvarin aukion puoleisista isoista lasiovista tullessani aikaisin töihin, ovien ollessa lukittuna. Silloin käytettiin avainta koodinimeltään 100, se annettiin vain määrättyille henkilöille yliopistossa. Meille puusepille se oli annettu, sillä samalla avaimella päästiin muistakin alueen ulko-ovista sisään.

Lukkopesä oli karmissa kiinni, näissä neljässä tämän puolen ovissa. Yleensä nykyään ja ennenkin lukkopesä on oveen asennettu, ei karmiin. Avaimella kun aukaiset ovea ja samalla vedät kahvasta niin silloin avainkäden sormen rystyset jäävät avattavan oven väliin. Näin kävi minullekin yhden ja viimeisen kerran, kunnes

opin aukaisemaan oven hallitun tietoisesti. Jokainen avaimen haltija kerran tullessaan samasta ovesta sisään teki saman virheen kuin minäkin, ennen kuin oppi avaamaan oven rauhassa.

Jos puolustelisin Alvaria tässä asiassa niin eihän tuo vika ollut Alvarin aiheuttama, vaan hänen toimiston insinöörien aiheuttama. Alvari halusi mahdollisimman paljon auringon valoa rakennuksen sisään, joten ovien karmit ja ovet pitivät rakentaa kapeiksi. Insinöörien homma oli saada kaikki toimimaan. Vai oliko kenties sattunut jonkinlainen laskelmavirhe ja näihin oviin olisi laitettu jälkikäteen lukot paikoilleen.

Näin kerran C-rakennuksen ensimmäisen kerroksen pohjakuvapiirroksen, siinä huomasin sellaisen yksityiskohdan. Vahtimestarin huoneen ja siinä heti takana olevan huoneen välissä oli iso ilmanvaihtokanava. Ilmanvaihtokanavan muoto oli vastaavan näköinen kuin lasinen Aaltomaljakko.

Monetkaan eivät ehkä huomanneet sitä pientä yksityiskohtaa mikä oli ulko-ovien pitkissä puisissa kahvoissa. Me kun jouduttiin niitä usein korjailemaan, niin kahvojen päät muistuttivat myös aaltomaljakon muotoa. Kahva ei ollut helposti pyöreäksi puuksi sorvattu, vaan taiten muotoon tehty tammesta.

Kerran yhtenä kesänä jo työpäivän jälkeen minun piti käydä Päärakennuksessa katsomassa jotain hommaa. Silloin ulko-ovet oli laitettu jo kiinni, pääsin sisään omilla avaimilla. Huomasin jonkun ryhmän Alvarin aukiolla, joku koettikin ulko-ovea, mutta ovi oli kiinni. Näin aulasta vahtimestarin, joka oli lähdössä töistä kotiin. Kysyin häneltä, pitäisikö tuo porukka päästää sisään, ovat varmaan tulleet kaukaakin katselemaan rakennuksia? Vaksi sanoi, ei tässä ole aikaa ja jatkoi vain vaatteiden laittoa päällensä. Minä sanoin, voinko minä aukaista ovet ja esitellä taloa heille? Voit, mutta laita sitten tiukasti ovet takaisin lukkoon ja huolehdi kaikkien poistumisesta rakennuksesta! Minä menin ja aukaisin ovet heille, katsoin kaikkien tulleen sisään, niin laitoin oven lukkoon. Olisitte nähneet, kuinka iloisia he olivat, arvelisin porukan olleen Japanista, pitkän matkan takaa. Yksi niistä oli opas ja hän osasi puhua japania ja englantia. Minä ymmärsin oppaan puheesta jotain ja lähdin keulalla avaamaan ovia ympäri rakennusta. Kaikki ihastelivat pieniäkin yksityiskohtia ja monia kuvia ottivat myös sieltä. Avasin juhlasalin isot mustat ovet, josta pääsi jalavaportaita myöten C1:een.

Porukka ihasteli suuresti aulasta lähteviä sisäisiä ulkoportaita aina neljänteen kerrokseen asti. Olisin näyttänyt heille vielä Aallon lukusalia, mutta oliko heillä

kiireellinen aikataulu, kun sitä eivät halunneet nähdä. Erkaneminen esittelystä oli lämminhenkinen puolin ja toisin. Itselle jäi kiva muisto tästä esittelystä ja varmaan heillekin, toiselta puolen maapalloa tulleeille nuorille arkkitehti-ihmisille.

Lämmön virtausvoima

Lozzi on monen henkilön, niin kuin minunkin mielestä kaunis rakennus. Siellä on monta hienoa yksityiskohtaa minkä olen pistänyt merkille. En kerro kaikkia teille kuitenkaan, teidän pitää mennä ja löytää ne sieltä.

Lozzilla oli kaksi takkaa ja yksi vielä siinä viereisessä Lyhdyssä. Oliko takat vain tehty lämmityksen tuoman lämmön takia vai ajatteliko Alvar näyttää tilassa oleville henkilöille virtausvoimaa?

Parhaiten tulen aiheuttaman virtausvoiman voit huomata juhannuksen aikaan poltettavasta kokosta. Kokossa poltetaan yleensä tontilta poistettua vanhaa puutavaraa, kantoja, puisia poistettuja veneenrunkoja ynnä muuta hyvin palavaa puumateriaalia. Tuli kun on saatu hyvin syttymään ja vieressä kohentelet tulta, huomaat kuinka suuri on kohina, kun ylösnousevat lieskat vuoron perään nousevat kohti taivasta. Liekkien katselussa on myös rauhoittavaa, maagista voimaa jota on kiva katsella. Takassa näet liekkien leiskuntaa, leikkiä, tanssia ja myös ylösnousevaa virtausvoimaa jonka Alvari halusi tuoda esille jos vain havainnoit sen.

Veden virtausvoima

Lozzilla on yksi kohta mistä voit katsoa veden alavirtaavaa voimaa. Tähän kohtaan olisin itse halunnut vaikuttaa, tai Alvarin olisi tämä kohta pitänyt paremmin mieltä. Alavirtaavaa voimaa voi katsoa ruokalan ulkoterrasilta, mutta sateessa. Katon lappeelta tuleva sadevesi laskeutuu vesikouruun josta vesi tipahtaa "ränniin", mennen siitä terassilla olevaan maakouruun ja siitä viemäriin. Tämä ränni on koko matkaltaan neliön mallista putkea ja takaosa on kourun mallinen, vähän matkaa putki on umpinaista ja sitten loppumatka rännin etuosasta on leikattu pois. Siitä pystyt näkemään alas päin laskeutuvaa virtausvoimaa jonka alaslasketuva vesi saa aikaan. Alvarin olisi pitänyt laitattaa muutama ränni sisälle päin näkyviksi niin silloin henkilöt olisivat voineet paremmin huomata tämän erikokoisuuden kuivin vaattein. Toinen hyvä paikka olisi ollut Alvarin aukion katoksessa. Katolla kasvaa nurmikkoa, sieltä poistettava vesi poistuu äsken mainitun katoksen syöksyränneistä. Siinä kohtaa olisi voinut ihailla alavirtaavaa virtausvoimaa eikä itse kastuisi ollenkaan.

70-luvulla minun piti tehdä yhteen Lozzin takkahuoneeseen verhotankojen eteen kahdelle seinälle verholaudat oksattomasta männystä. Minä teinkin ne ja jossain vaiheessa Lozilla oli remppa. Kävin siellä usein syömässä ruokatunneilla ja huomasiin ettei verholautoja ollut hävitetty mihinkään. Vielä tässä muutama vuosi sitten kävin tarkistamassa, oliko verholaudat paikoillaan, niin olivathan ne. Tuntuu välillä, pystyykö tänne saamaan mitään omalla työllä tehtyä työtä muistoksi jälkipolville, niin ainakin nuo verholaudat olisivat ne minun työni.

22. Tikkakisa Luhangassa

Ammattiosaston porukka teki syysmatkan liiton mökille Luhankaan. Mökkiä sai varattua osasto kerrallaan, ei yksittäiset henkilöt. Oli syksy jo pitkällä mutta maahan ei ollut satanut lunta vielä. Päivällä saavuttiin mökille, aurinko paistoi ja oli oikein kaunis syksyinen väriloisto lehtevissä puissa. Heti kun tultiin mökille, naiset keittivät tulokahvit, niitä juotiin siinä porukalla ennen kuin kukin lähti omille hommilleen. Osa naisista meni pesemään saunan tiloja ja toiset jäivät siivoamaan mökkiä, ehkä tähän siivoukseen otti osaa myös joku miehistä. Minä ja Pesun Erkki korjattiin heti aluksi huovasta tehtyä kattoa. Joissain kohdissa, läpivientien vierellä oli huopa revennyt. Me tiedettiin jo Jyväskylässä, että siellä oli tällaista hommaa tiedossa, joten otettiin tarvittavaa korjausmateriaalia mukaan.

Meitä oli sama nelikko taas mukana, Eki, Pekka, Hannu ja minä. Oli jotain muitakin miehiä mutten muista ketä. Naisista oli mukana Kärkkäisen Leila, muita en muista. Muitakin naisia oli mukana ja osa haravoi mökin ympäristöä ja taisi joku pariskunta käydä sienessäkin. Meillä oli siellä hyvä meininki päällä. Paistettiin makkaroita ja nakkeja mökin takassa, juotiin virvokkeita, olihan makkarat ja nakit tunnetusti suolaisia. Lämmitettiin sauna, saunottiin ja taisi joku käydä uimasakin syysilman koleassa vedessä. Siellä oli tikkataulu ja järjestettiin tikkakisa.

Viidestä metristä heitettiin tikkaa, mutta vain yksi kierros aina kukin vuorollaan. Minä voitin kilpailun tuloksella 38, toiseksi tuli Pesun Erkki tuloksella 36. Kolmas oli Pekka, 22 ja Hannu 18 ja yksi tikka ohi taulun. Viimeisenä Leila, kolme tikkaa ohi taulun 5. Silloin oli lämmin ja kirkas sää heittää kisa. Tulos ei ollut tärkeintä, vaan osanotto.

Mentiin siitä sitten sisään ja touhuttiin siellä sitten kaikenlaista, taidettiin laulaa yhdessä muutamia työväenlauluja, hyvä kun joku oli ottanut lauluvihot mukaan.

Ulkona tuli pimeys aika nopeasti. Jossain vaiheessa iltaa Pesun Eki rupesi puhumaan, että hän voitti tikkakisan päivällä. Minä vastasin Erkkille, minähän sen kisan voitin ja sinä tulit toiseksi, etkö muista? Eihän Erkki sitä muistanut, intti vaan että hän voitti sen kisan. Oliko Erkki ottanut virvoitusjuomaa tai jotain muuta juomaa sen verran liikaa, ettei muistanut miten kisassa kävi vai halusiko kenties vain väitellä jonkun kanssa? Tuumattiin siinä porukassa, että järjestetään uusi kisa. Ulkona oli jo täysi pimeys, mutta jollain oli taskulamppu mukana. Ei muuta kuin kaikki päivän kisaajat ulos uudestaan kisaamaan. Kaikki sai heittää yhden kierroksen ja joku otti tulokset ylös paperille, ehkä Leila. Ulkona oli niin pimeätä, että lampulla näytettiin heittoviiva heittäjälle, johon hän asettui. Sitten valokeila näytettiin tikkatauluun, johon heittäjä yritti saada tikat osumaan. Se oli kiva kokemus ainakin minusta, et nähnyt ketään siinä vierellä ja tikat napsahtivat tauluun kuin tyhjästä. En muista mitä muut heittivät tuloksekseen kuin Erkin tuloksen ja omani. Erkki heitti 18 ja minä 32. Senkin kisan minä voitin ja Erkin oli tyytyminen kisan tulokseen. Kyllä Erkki vielä jotain murisi, mutta se oli kuitenkin todistettu, että minä olin päivällä ja nyt illalla parempi heittäjä.

23. Auliksen kanat

Kerran talvella poikien tullessa verstaalle maanantai aamulla taas töihin, heitä odotti hirveä haju astuessaan verstaan ovesta sisään. Ajattelivat siinä sisällä ollessaan mitä täällä on tehty, kun täällä haisee näin pahasti?

Tuomisen Aulis oli poikien kanssa suht koht saman ikäinen. Isotalon Väiski oli syntynyt 1927 Reisjärvellä, Erkki 1929 Suistamossa ja Aulis oli syntynyt 1928 Sortavalassa. Pojat oli jossain vaiheessa tavanneet kun kaikki olivat puuseppiä ammatiltaan, vaikka Aulis oli etnologian laitoksen vahtimestari. Myöhemässä vaiheessa Aulis hoiti ylivahvistarintointia. Aulis oli ollut puuseppänä Helnolla ennen kuin tuli yliopistolle. Pojat olivat tehneet paljon yhteisiä hommia jo ennen minun tuloa yliopistolle.

Pojat olivat antaneet Aulikselle myös verstaan avaimen, kun niin usein Auliskin oli tarvinnut verstaan isoja koneita. Minä kun tulin sinä aamuna töihin pojat heti minulta tivaamaan, olenko ollut viikonloppuna siellä hommissa? Minä sanoin, etten ollut käynyt. Nyt jäljellä oli vain Aulis, kun muilla ei ollut avaimia verstaalle. Yksi avain oli kuitenkin OKL:n porukalla, sain tietää siitä jälkeen päin.

Pojat näyttivät vannesahaa, jossa oli veririkaleita ja lihan paloja. Arveltiin, että Aulis oli hommannut jäisiä broilereita lauantaina ja pilkkoi niitä vannesahalla siten. Jäiset broilerit oli hyvä leikkailla vannesahalla, mutta Aulis ei ollut siivonnut yhtään jälkiään.

Vannesahassa kun on yli viisi metriä pitkä terä ja kiertää kahden ison pyörän ympärillä ja vain kolmekymmentä senttiä terästä on näkyvissä, oli lihanpaloja sahan uumenissa paljon. Lauantaina lihanpalat olivat vielä jäässä, mutta sunnuntain aikana ne sulivat ja rupesivat lämmössä eltaantumaan.

Pojat siinä harmistuneena sanoivat, että nyt vaihdetaan lukon sarjoitusta, ettei Aulis pääse tekemään täällä pahojaan. Monta kertaa pojat puhuivat oven sarjoittamisesta, mutta koskaan sitä ei tehty, vaikka Aulis oli tehnyt jotain jäynää myöhemminkin.

Ylivahtimestari Aulis Tuominen.

24. Vilkunan penkit

Kerran yhtenä kevään päivänä olin vaihtanut oikohöylään uudet terävät terät. Se ei ollut mikään pikkujuttu, vaikka teriä oli vain kolme oikohöylän kursossa kiinni. Kaikkien terien piti leikata puuta yhtä aikaa ja rakotulkkina käytettiin puurimaa missä oli sentin päässä toisesta päästä kynän viiva. Ei ollut käytettävissä rakotulkkia millä terien vaihto olisi ollut lastenleikkiä. Eki ja Väiski olivat vaihtaneet teriä myös aikaisemmin ja tiesivät tämän homman olevan tarkkaa, vaativaa työtä. Vanhemmat puusepät olivat jo lähteneet töistä pois ja minä olin verstaalla yksin, kun Aulis tuli verstaalle Vilkunan Jannen kanssa. Heillä oli aikomus höylätä maalipinta pois kahdesta pirtinpöydän penkin istuinpinnasta.

Minä sanoin Aulikselle, että se ei onnistu enää tänään, kun ollaan vaihdettu uudet ja terävät terät oikohöylään. Aulis vain sanoi, kyllä ne ajetaan nyt oikohöylässä. Minä vastustelin ja sanoin jos olisit tullut eilen niin siitä vain sitten, mutta nyt niitä ei pilata heti. Tuskin Aulis oli koskaan vaihtanut teriä tuohon oikohöylään. Siinä oli hetken pattitilanne päällä, mutta sitten sanoin Aulikselle. Soitetaan Erkille, jos Erkki sanoo, että ajetaan, niin sitten saatte ajaa, mutta jos Erkki sanoo ettei ajeta niin teidän on tyytyminen Erkin päätökseen. Soitettiin Erkille ja Erkki sanoi, ettei ajeta koska terät oli vaihdettu uusiin tänään. Erkki sanoi myös, että eilen olisi käynyt.

Auliksen oli tyytyminen Erkin päätökseen. Pojat lähtivät verstaalta aika nyreissä ja Janne ei tervehtinyt minua, vaikka monien vuosien ajan tuli minua vastaan. Vasta tuossa 2000-luvulla kun tein mittavan työn yliopiston museoon, hän kiitospuheessa ylisti minun työpanosta.

25. Korkeamäen Eikka

Korkeamäen Eikka oli ollut vahtimestarina ennen Makkosen Jaskaa kampusalueella. Eikka perheineen asui S-rakennuksessa missä Jaska myöhemmin asui.

Eikka kävi verstaalla juttelemassa usein juuri noista entisajan tapahtumista. Se tiedettiin, että Eikka oli viinamäen miehiä ja sieltä huonommasta päästä. Kerrotaan, että Eikalla oli iltakierroksen aikana piilotettu useampi pullo aina johonkin kohtaa yliopistoa. Vahtimestarin kierrosta iltaisin kiertäessään oli sitten vähän väliä käynyt naukuilla.

Kerran Erkki oli ostanut kaupasta yhteisen viinapullon Eikan kanssa juhannukseksi. Juomaa kun ruvettiin jakamaan, niin Erkki kysyi Eikalta, onko toista pulloa mihin voitaisiin laittaa hänen juomansa? Eikka otti pullon käteensä ja avasi sen. Nosti peukalon etiketille ja sanoi Erkille, oisko tuossa keskikohta johon Erkki vastasi, että on. Eikka joi raakaa viinaa merkkiin asti ja antoi lopun Erkille sanoen, tossa on sun tuo loppu.

Eikka siinä verstaalla istuessaan kertoi, kuinka paljon hän oli aikoinaan juonut viinaa. Jos ne kaikki viinat olisi kaadettu verstaan salin lattialle olisi siinä kymmenen sentin kerros joka puolella.

Kerran puhuttiin ihmisen painosta yleisesti. Eikka sanoi siihen, minäkin olen nyt pitkästi yli satakiloa painava. Ajattelen sitten kun kuolen niin, jos kantajat eivät jaksa minua hautaan kantaa niin tilatkoon sitten vaikka traktorin nostamaan maasta ja laskemaan minut hautaan.

En tiedä miksi Eikka kävi verstaalla niin monta kertaa meille puhumassa näitä juttuja, ajateltiin jälkeinpäin porukassa, jos hän yritti keventää syntitaakkaa, mitä aikoinaan oli tehnyt.

Eikka kertoi kerran, kun oli ollut Lahdessa akupunktiohoidossa. Hän meni sinne omalla autolla. Hoito kun oli suoritettu niin vielä Jämsän seudulla ajaessa kotiin päin, oli niskassa villapuseron alla tuntunut, kuin joku olisi siellä kaiheranut. Ajoi auton tien laitaan ja otti paidan pois päältä, niin eikö siellä yksi neula ollut vielä kiinni niskassa. Kyllä me vähän hymähdettiin Eikalle, joopa joo.

Kerran englannin kielen laitoksen professori oli kertonut Erkin vaimolle Sainille yhden asian. Laitos sijaitsi silloin Oppio-rakennuksessa jota Saini siivosi. Minulla on tuolla komerossa vieraitteni varalta konjakkipullo. Eihän sitä siellä saa pitää tiedän sen, mutta kuitenkin. Nyt olen huomannut, että se vajenee aina silloin tällöin. Eihän tähän huoneeseen ole kovin monilla avainta? Minulla on avain ja sinulla ja vahtimestarilla. Kukahan täällä käy pullosta juomassa kysyi professori Sainilta? En tiedä oli Sainin vastaus.

Eikka kun oli lähtenyt yliopistolta pois, niin hän oli mennyt loppuajaksi hommiin Valmetille ennen eläkkeelle pääsyä.

26. Aallon lukusalin kivinäyttely

Alvar Aallon lukusalin ylätasanteelle suunniteltiin ja rakennettiin kivinäyttely 90-luvulla. Näyttelyn rakentamiseen tarvittiin minua. Minulla oli silloin työllistämistuella Allu töissä. Allu oli toisen kerran mun kaverina 2000-luvulla. En muista geologin nimestä muuta kuin hänen etunimensä, Tapani. Tapani oli suunnitellut tämän näyttelyn. Isot näytteille tulleet kivet oli hiottu jollain kivilouhoksella, ne olivat sileitä ja hyvännäköisiä. Me asetettiin pöydät ja kaikki rekvisiitta jolla näyttely saatiin näyttävän näköiseksi. Näyttelyyn kuului monia seinille tulevia taidokkaasti tehtyjä opastauluja, joita me laitettiin kiinni kiviseinään. Pöytien päällä oli acrylistä tehtyjä laatikoita, jossa oli paljon erilaista kiveä ja hiekkaa.

Geologi halusi seinälle pantavat taulut määrätylle kohdalle, jotta pöydällä olevat isot kivet näkyisivät hyvin ja muutenkin sommittelussa olisi ilmavuutta.

Me lähdettiin kiinnittämään Tapanin tekemiä tauluja edestä päin katsottuna oikealle seinälle. Seinä oli Alvar Aallon valkoiseksi rapattua reikätiiliseinää. Haastetta kiinnitykseen toi poranterän pyörintä rapatussa kiviseinässä. Sekin vielä kun kiinnitys tauluissa oli taulun takana piilossa, kiinnitysruuvit eivät saaneet näkyä. Homma eteni hyvin ja sitten siirryttiin takaseinälle. Takaseinä oli pitkä seinä, johon mahtui usea taulu. Ihan vasemmassa laidassa seinää oli aulan lippa, joka oli tehty puusta ja levystä. Lipasta olisi pitänyt leikata muutama sentti niin viimeinen taulu olisi hyvin mahtunut myös seinään ja samaan linjaan. Alun mittauksen mukaan kaikki olisi pitänyt mahtua lipan alle, mutta ehkä joka kerran, kun uusi taulu laitettiin tarkasti omalle paikalleen, koko rivi pikkuhiljaa nousi. Heitto ei ollut yhdessä taulussa kuin muutaman millin tai yhden millin, mutta kun tauluja oli yli kymmenen, heitto voi olla jo pari senttiä lopussa. Minä en uskaltanut ruvea sahaamaan ulokkeesta pientä palaa vaan soitin taloustoimiston sen hetkisellem johtajalle Marja-Leena Immoselle.

Selitin näyttelyn kulkua puhelimesta Immoselle ja sanoin lopuksi, että pitäisi sahata pieni pala ulokkeesta pois niin saataisiin viimeinenkin taulu paikoilleen. Jos tuota sahausta ei saisi tehdä niin silloin pitäisi ottaa kaikki jo asennetut taulut pois ja sovittaa pari senttiä alemmaksi. Hirveä työ parin sentin takia. Immonen oli kovana ja sanoi ei sahata mitään, vaikka ei viitsinyt tulla paikanpäälle edes katsomaan tilannetta. Minä siinä mietin tilannetta ja ajattelin käyttää tässä tilanteessa niin sanottua kuuluisaa maalaisjärkeä apuna. Otin vastuun asiasta ja sahasin tarvittavan määrän ulokkeesta pois, niin saatiin viimeinen taulukin paikoilleen.

Jälkeen päin näyttely siirrettiin Vesilintaan, johon tehtiin kiville uusi näyttelypaikka, siirrossa ja asennuksissa me ei oltu mukana. Aallon lukusalin aula rempattiin jossain vaiheessa ja sahattu pala on laitettu takaisin paikoilleen. Kaikki hyvin.

Kivinäyttelyä rakentamassa.

27. Sisu-pastilli

70-luvun alkupuolella tullessani yliopistoon minäkin pääsin osalliseksi pystyttämään kulttuuripäiviä. Oliko tapahtuma muuttanut nimensä jo silloin Jyväskylän kesä -nimiseksi, en muista.

Kulttuuripäivien toimisto oli ollut aina C-rakennuksen aulan isommassa naulakossa, vahtimestarin kopin ja vessojen välissä, ohimenevän käytävän suuntaisesti. Rakennuksen vahtimestarien kanssa vietiin lattiasta irrotetut naulakot muualle. Tilalle naulakon tiskien päälle asetettiin kevytrakenteiset seinät ja tolpat, jotka kiristettiin tiskin ja katon väliin tukevasti pystyyn. Seinät ja tolpat oli maalattu maalarinvalkoiseksi, ainoastaan korkeutta säätelevät muoviset pöytää vasten olevat tallat olivat mustia. Vahtimestarien työnkuvaan kuului tuoda virkailijoille pöydät ja tuolit sun muut tarvittavat huonekalut. Valaistus oli riittävä siinä tilassa, kun naulakot oli poistettu. Normaalissa olosuhteessa naulakkotila on tosi hämyisen oloinen. Alvarin pitäisi muuttaa valaistusta paremmaksi.

Käytiin vielä tekemässä Kirkkopuistossa sijaitsevassa Kaupunginkirkossa yhteen konserttiin jotain aputöitä ja muistan kun siitä hommasta saatiin valkoviiniä pullo per ukko. Se oli sellainen kiva lisä joka saatiin vaikka meidän työstä maksettiin ihan hyvä korvaus muutenkin.

Kuuskytluvullakin Eki ja Väiski tekivät kovasti kulttuuripäivien aikaan kaikenlaista hommaa. Puusepät tekivät C-rakennuksen aulaan joka kesä toimiston isoon narikkaan. Eki ja Väiski, ehkä Auliskin oli joskus mukana, kävivät kirkoissa rakentamassa jotain, kun siellä silloinkin usein järjestettiin konsertteja.

Yhtenä kesänä pojat olivat rakentamassa C-rakennuksen juhlasaliin jotain projektia, joka esitettiin sinä iltana ja ehkä myös muina iltoina. Rakentamisessa kului paljon aikaa koska esitys oli vaativa kulissien puolesta. Lattialla seisoi tai lojui Sisu-pastilli. Ekikin potkaisi pastillia jonnekin päin lattiaa ja joku toinenkin potkaisia pastillia taas johonkin suuntaan, pastilli tuntui olevan siellä vain kaikkien rakentajien tiellä, vaikka pieni oli kooltaan.

Sitten lavalle tuli Tarmo Manni, joka huomasi pastillin. Nosti pastillin suurilla turpeilla sormillaan lattialta ja laittoi sen suuhunsa sanoen ”tämä pastilli auttaa minun kirkasta ääntäni pysymään kunnossa”. Ekikin kuuli tuon lauseen ja oli kova homma pitää naurua aisoissa, ennen kuin Tarmo lähti tilanteesta pois.

28. Mikko Niskanen

Surakan Erkki kerran torilta palatessaan meni torin ja linja-autoaseman välistä maanalaista käytävää pitkin asemalle päin. Kohta Erkin eteen tulikin Mikko Niskanen käytävällä vastaan. Erkki morjensti tuttavallisesti Mikkoa kuin parempikin ystävä. Mikko morjensti takaisin kuin paras ystävä konsanaan. Erkki oli katsonut paljon Mikko Niskasien elokuvia missä Mikko näytteli ja se tuntui Erkistä niin tutulta, kuin hän olisi ollut hyväkin ystävä. Jälkeen päin Erkki ajatteli itsekseen, eihän Mikko voinut tuntea minua, vaikka minusta hän tuntui niin tutulta. Siinä nähtiin taas se hyvä seikka, kuinka Mikko Niskanen, vaikka hänellä olisi ollut ajan tuomaa "glamouria" oli kansan ihmisten kanssa samalla aaltopituudella.

29. Lekkerikoski

Asko Vilkunalla oli Konneveden Lekkerikoskella kesämökki. Siellä Aulis kävi usein tekemässä Askolle kaikenlaisia hommia. Tällä kertaa oli mukana myös Eki ja Väiski. Taivaalla oli paljon tummia pilviä, oli sadetta tulossa, mutta ei vielä. Pojat tekivät ulkona jotain hikistä hommaa ja sitten kohta rupesikin satamaan. Homma jäi kesken, pojat menivät katoksen sisälle pitämään sadetta ja tuumasivat, että kohta varmaan sade loppuu ja päästään jatkamaan hommia. Sade vain tuntui jatkuvan ja sitten pojat tekivät päätöksen lopettaa hommat siltä päivältä, tulisivat jatkaamaan hommia sitten myöhemmin jonain toisena iltana keskenjäänyttä työtä.

Lähtivät siitä ajelemaan kotejaan päin niin kuin Auliskin. Aulis oli ehtinyt Jyväskylän keskustaan, Vapaudenkadulle, kun suoja tiellä joku mummo oli ylittämässä katua. Mummo oli nähnyt auton tulevan häntä kohti, pysähtynyt odottamaan, kun auto menee ohi, niin jatkaa sitten kadun ylittämistä. Aulis hiljensi vauhtia punaisella farmari Opel Rekordilla hiljalleen ja sitten ihan nollaan asti. Kohteliaisuuttaan Aulis antoi mummon mennä vapaasti tien yli. Mummo epäröi hetken eikä meinannut mennä kadun yli. Aulis kumarsi syvään auton sisällä ja samalla näytti mummolle jopa kättään ojentaen, ole hyvä, ja mitä sitten tapahtui. Mummo meni vapaasti tien yli, mutta Auloksen niska meni jumiin. Niska oli niin jumissa, että Auloksen vartalo oli todella mutkalla kotiin päin ajellessa. Aulis selvisi jotenkin kotiinsa Keltinmäkeen, mutta heti seuraavana arkipäivänä hänen piti mennä ki-ropraktikolle hoitoon.

30. Tekohampaat

Auliksen oma kesämökki sijaitsi Luhangassa, saarella. Myöhemmässä vaiheessa saareen tehtiin tie, jonka kautta pääsi helposti mökille. Aulis kun oli Karjalan poikia ja syntyisin Sortavalasta. Aulikselle oli tarttunut mieleensä karjalaisten pikku-tarkkuus ja koristelu rakennuksissa. Aulis oli tehnyt ison työn aikoinaan, kun oli rakentanut nämä kaikki rakennukset. Talvella jättien aikaan hän oli tuonut useita kuormia rakennustarvikkeita saareen kesää varten. Kesän aikana oli sitten nousut rakennuksia tontille kuin sieniä konsanaan. Lopuksi Aulis oli tehnyt ikkunoiden ja ovien vuorilaudat pitsikuviolla. Räystäään päätylaudat ja räystäslaudat olivat myös hienossa kuviossa. Rakennusten pintamaali oli punainen ja koristellut laudat olivat valkoisia. Rakennukset olivat kokonaisuudessaan kauniin näköisiä kaukaa, niissä silmä lepäsi.

Alkuaikoina Aulis tuli saareen moottoriveneellä. Auliksella oli tapana aina rannasta lähtiessä ottaa tekohampaat suustaan ja huljutella niitä Päijänteen kirkkaassa, puhtaassa vedessä. Nyt kuitenkin käsi osui johonkin kipeästi ja ote lipesi hampaista ja sitä kautta tekohampaat putosivat veteen. Aulis näki harmikseen, kun hampaat laskeutuivat aina vain syvemmälle ja syvemmälle kunnes hävisivät kokonaan näkökentästä. Vettä rannassa oli yli kolme metriä, joten Aulis ei lähtenyt sukeltamaan hampaiden perään.

31. Ikkunan karmin kynte

Yhdistettyyn kemian ja fysiikan rakennukseen Tellervonkatu kahdeksaan oli tulossa kemian puolelle Lahtiperän Mirjalle huoneen ilmaa tasoittava ja puhdistava laite joka täytyisi asentaa ikkunan aukkoon. Mirjalla oli jokin uusi laite, jolla mitattiin jotain tuloksia ja kone vaati todella vakaan ja puhtaan ilman läpi vuoden, kesät talvet. Minä lähdin Väinön kanssa Tellervonkadulle suunnittelemaan ja mitailemaan paikkaa uudelle koneelle.

Mirja oli jo meitä vastassa ja hän kertoi laitteesta ja tarpeista, miten laite piti sijoittaa. Kello oli silloin jo iltapäivä ja kohta piti lähteä töistä jo kotiin. Saatiin suunniteltua homma silleen, että voitiin lähteä takaisin verstaalle. Väinö sanoi minulle, että hän voi tehdä tämän homman, jos siinä tarvitaan asennuksessa apua, niin silloin voin tulla jelpaamaan. Väinö lähtikin siitä melkein heti kotiinsa ja minä jäin tekemään jotain omaa yliopiston projektia.

Seuraavana aamuna kun tulin töihin, oli tapahtunut vahinko. Väinö oli ajanut pyörösahalla kyntettä kun sormet jostain syystä olivat menneet liian lähelle terää. Terä oli katkaissut Väinön yhden sormen ja homma loppui heti siihen. Eki oli lähtenyt viemään Väiskiä keskussairaalaan missä kättä hoidettiin kuntoon. Hoitava lääkäri oli laittanut käteen sideharsoa sormien ympärille ja passittanut Väinön takaisin töihin seuraavaksi päiväksi.

Väinö jatkoi seuraavana aamuna taas kyntteen tekoa pyörösahalla ja sahan terä oli imaissut sideharsoa nieluunsa ja siinä samassa rytkäessä Väiskiltä leikkaantui toinenkin sormi. Ikävää ja surullista! Väinö kiidätettiin sairaalaan takaisin ja varmaan hoitava lääkäri sai nuhteita, kun oli päästänyt Väinön takaisin töihin eikä sairaslomalle minne Väiski olisi kuulunut.

Väinö joutui osastolle ja omaiset kun tuli katsomaan Väinöä, luulivat tämän päivän vahingon myötä Väinön olevan osastolla, mutta että eilen oli tapahtunut jo ensimmäinen vahinko. Pyörittelivät varmaan päätään sairaalan typerän lääkärin puolesta.

Minä jatkoin hommaa ja ihmettelin, miksi Väinö ei ollut tehnyt alajyrsinkoneella kyntettä, mikä sillä koneella olisi ollut helppo ja turvallinen tehdä. Ehkä Väinö pelkäsi konetta, kun oli kuullut Aulikselta kovia tarinoita kyseisestä koneesta ja tapaturmista. Minä tein karmilankun valmiiksi alajyrsinkoneella. Ajoin aukkoon tulevat levyt oikeisiin mittoihin Erkin kanssa pyörösahalla kuten myös tarvittavat listat mitä tarvittiin. Menin Erkin kanssa asentamaan ilmastinta paikoilleen Tellervonkadulle. Ensiksi otettiin vanhat isot ikkunan puitteet pois. Asennettiin karmilankku omalle paikalleen. Levytettiin jäljelle jäänyt aukko ruskealla wisaformvanerilla umpeen ulkopuolelta ja villoitettiin. Sisäpuolelle laitettiin koivusta normivaneri ja sitten asennettiin ilmastinkone paikalleen. Ilmastinkone kun oli paikoillaan, tukittiin ja eristettiin ylimääräiset raot. Sen jälkeen maalattiin sisäpuolen levytys. Meidän puolesta seinä oli valmis, sähköri sai tehdä loput työt asennuksesta.

32. Puhelinsoitto

Vanhat puusepät olivat jo lähteneet eläkkeelle, ja OKL:n porukka oli siirtynyt omiin uusiin tiloihin kampusalueelle, E-rakennukseen. OKL:n entisiin tiloihin oli muuttanut rakennuspiirin timpurit ja minäkin sain siirron samoihin tiloihin. Rakennuspiirin puutarhan pojat tulivat minun entisiin tiloihin. Nämä uudet tilat olivat valoisa ja kiva oli tehdä hommia pitkästä ajasta muidenkin kanssa. Rakennuspiirin miehiä oli Tauno Sikanen, joka muutti jostain syystä sukunimensä Salonevaksi. Sitten siellä oli mestarina Seppo Järvinen. Sepon poika oli myös ainakin kesäisin hommissa siellä. Oli siellä monesti myös timpuri Mäkinenkin ja Lindtin Jorma, kävi siellä joskus piipahtamassa "lintuveljekset" Närhi ja Kurki ja paljon muita jota en juuri nyt muista.

Toimisto meillä oli samassa paikassa kummallakin yrityksellä. Puhelimet ja numerot olivat erilaiset. Kerran olin yksin koko yläkerrassa ja rakennuspiirin puhelin soi. Minä vastasin siihen, Leskisenoja, puhelimen toisesta päästä joku vastasi Leskinen. Minä sanoin uudestaan Leskisenoja, puhelimen toisessa päässä ihminen sanoi Leskinen! Täällä toisessa päässä puhuu Leskinen, jo vähän kovemmassa äänilajissa. Sitten vähän kumpikin rauhoittui ja Leskinen sanoi haluavansa puhua Seppo Järvisen kanssa. Johon minä, Seppo ei ole paikalla nyt, mutta voinko jättää soittopyynnön? Ei tarvitse kuulua puhelimen toisesta päästä. Kuulemisiin. Minä tunsin tämän Leskisen siinä mielessä, kun hän oli tehnyt maailmanympäripurjehduksen. Oli ollut reissussa yli vuoden. Sitä ennen Leskinen oli ollut messuilla jossain hommissa.

33. Kyllönen-Heikel

Aulis, Väiski ja Eki tekivät paljon iltahommia jo senkin takia, kun jostain oli saatava rahaa joko oman kodin rakentamiseen tai vastaavaan. Pienellä yliopiston palkalla tuli kyllä normaalisti toimeen isompikin porukka, jos vaimokin oli töissä. Mutta jos piti tehdä jotain ylimääräistä esimerkiksi kesämökki, tai vaihtaa auto, niin siihen piti jostain saada lisää rahaa, kun ei ollut rikkaita vanhempia joilta olisi voinut saada ennakkoon perintöä.

Tuulikki Kyllönen, OKL:n voimistelun lehtori oli mennyt naimisiin myöhemmässä iässä Armas Heikelin kanssa. Tuulikki oli olomuodoltaan isokokoinen ja voimakas nainen kun taas Heikel oli hiljainen ja pieni. Kuitenkin heidän polkunsu oli koh-

dannut jossain vaiheessa ja heistä oli tullut aviopari. Pariskunta asui kauniilla paikalla Tuomiojärven rannalla, ja heillä oli hyvin hoidettu puutarha. Rannassa oli sauna ja laitur. Laituriin oli kiinnitetty kajakki. Uskoisin Tuulikin useinkin olleen melomassa kajakilla samalla vahvistaen lihaksistoaan järven pienessä aallokossa.

Nyt oli vain Erkki ja Aulis tekemässä jotain remonttia Kyllönen-Heikelin kotona omakotitalossa vanhan Saarijärventien varressa, lähellä Karjakuntaa. Siellä oli töissä myös putkimies Komulainen. Erkki oli kuulevinaan Komulaisen ja Heikelin keskustelua. Rempan yhteydessä jouduttiin tyhjentämään vesijohtoverkostosta kaikki vesi, nyt vika oli korjattu ja putkimies oli sanonut talon isännälle, voisit kantaa vettä vintillä olevaan paisuntasäiliöön. Isäntä oli jo kantanut alhaalta rapsusia myöten tovin vettä yläkertaan ja kysynyt putkimieheltä joko riittää vesi? Komulainen sanoi isännälle, että kanno vielä vähän vain kohta se on täynnä. Komulainen kertoi Erkille ohimennen, pitää käydä kiireesti laittamassa pohjaroppu kiinni, kun olin unohtanut laittaa sen.

Joku toinen ilta pojat olivat taas olleet siellä hommissa ja tuntui kuin vettä ei olisi pattereissa liikkunut ja oli kylmää sisällä. Tuulikki oli sanonut Erkille, kun tiesi Erkillä olevan myös omakotitalon, voisitko tulla katsomaan lämmönjakohuoneeseen mikä oli vialla? Pojat menivät sinne alas niin kuin isäntäväkikin. Erkki löysi heti vian ja sanoi, tuosta napista pitää painaa niin kiertovesipumppu menee päälle. Siihen isäntä sanoo painavan mielipiteensä. Minähän sanoin sinulle (tarkoittaen vaimoan), että tuosta pitää painaa! Vaimo siihen, sinähän et tässä talossa paina mitään nappia! Pojilla oli vaikea pitää sanoja sisällään koska tilanne oli todella huvittava, menivät siitä nopeasti ylös ja siellä ollessa, kun isäntäväki ei kuullut, purskahtivat nauruun.

34. Reijon jatkorokit

Yliopisto osti näyttelyseiniä lähes sata metriä vuonna 1995. Seinäkkeet olivat samanlaisia kuin messuilla nykyäänkin on. Messuilla seinäkkeen korkeus on 250 senttimetriä ja jotkut seinäkkeet jopa korkeampia. Seinäkkeet ostettiin sen takia kun enenemässä määrin yliopistolla oli kaikenlaisia omia tapahtumia kuten kongresseja ja posteriesityksiä mihin nämä seinäkkeet olivat omiaan. Nämä yliopiston seinäkkeet lyhensin heti alussa 2 metrin mittaiseksi. Sen takia lyhensin niitä, kun jossain vaiheessa seinäkkeistä joutui kasamaan seinää C-rakennuksen keskellä olevaan naulakkoon. Naulakko on niin matala, että sinne ei pystynyt asentamaan 2,5 metrin korkuisia seinäkkeitä.

Toinen paikka oli liikuntarakennuksen hissi, jossa kuljetin valmiiksi kasattuja, omilla jaloilla seisovia seinäkkeitä alhaalta ylös jopa kolmanteen kerrokseen. Myös kolmannen kerroksen aulan katto oli normaalin seinän korkuinen ja sinne ei olisi voinut kasata 2,5 metrin korkuisia seiniä. Joskus tilaan joutui laittamaan valot seinäkkeiden päälle, valot eivät olisi mahtuneet 2,5 metrin seinäkkeisiin. Tein jossain vaiheessa kuitenkin alkuaikoina seinäkkeiden kuljetusvaunun. Kuljetusvaunuun lastasin seinäkkeen osia ja levyjä kyytiin ja sain tuotua kaikki helposti kasauspaikealle. Mittasin tarkkaan tulevan vaunun mittoja jo tekovaiheessa, että vaunu mahtui muun muassa liikunnan ja Agoran hissiin. Vaunu mahtui helposti kemian ja fysiikan hisseihin koska nämä hissit olivat isoja tavarahissejä.

Tähän samaan hetkeen sulautui yliopiston ja koko Suomen sen hetkinen lama-aika. Lama-aika kiristi myös yliopiston resursseja. Ei palkattu eikä avattu uusia virkoja, paremminkin lakkautettiin niitä. Lama vaikeutti myös taloustoimiston porukkaa. Minäkin jouduin Pesun Erkin ja Timo Raiskilan kanssa yt-neuvotteluihin ja käymään toimistopäällikkö Alpo Reinikan luona. Meidän kaikkien kolmen työpaikka oli katkolla silloin.

Alpo Reinikka kysyi ensin Erkki Pesulta ryhtyisikö Erkki huolehtimaan, kasailemaan ja purkailemaan näyttelyseinäkkeitä? Erkin vastaus oli tyly, ei. Sama kysymys tehtiin Timo Raiskilalle, sama vastaus, ei. Sitten Alpo kysyi minulta? Minä vastasin kyllä se käy, onhan tässä vuosien aikana opeteltu kaikenlaista jopa metallin hitsausta niin miksi ei seinäkkeiden kasausta. Se oli minun kannalta hyvä lupaus koska sain pitää puusepän paikan taloustoimistossa.

Erkki joutui fysiikan laitokselle laitospäälliköksi, mikä ei ollut huono siirto. Siellä Erkki joutui tekemään enemmän töitä, toisaalta Erkki varmaan tykkäsi siirrosta, kun joutui muiden kovanluokan ammattimiesten kanssa samaan tiimiin. Kävinkin aina silloin tällöin fysiikalla ja samalla Erkki kertoi, kuinka hän oli joutunut hitsaamaan ruostumatonta terästä milloin mihinkin projektiin. Erkki oli hyvä ammattimies ja uskon muidenkin fysiikan ammattilaisten ajattelevan näin.

Timo Raiskila joutui siitä heti puolen Fredalle vahtimestariksi, se oli Timolle arvonalennus. Olihan Timo ollut taloustoimistossa toimistosihiteeri ja työkseen oli tilannut kalusteita useista firmoista. Oli saanut olla toimistossa töissä vähän niin kuin puku päällä tai ainakin omat siistit vaatteet päällä. Nyt joutui palvelemaan tavallisia ihmisiä ja tekemään likaisiakin töitä. Timo ei viihtynyt siinä hommassa kauaa.

Minusta seinäkkeiden asennus, purku ja yleisesti niistä huolehtiminen oli kivaa uutta hommaa. Se kaveri joka myi yliopistolle tämän sarjan, opetti alussa minua miten kasataan ja puretaan helposti näitä seinäkkeitä. Jouduin ostamaan välillä uusia levyjä, vaakoja, pystyjä ja kulmarautoja Lahdesta Arvelin-nimisestä firmasta. Tämä seinäkemalli oli constaa. Erikoispystyjä ostin kuusi kappaletta. Niillä pystyillä pystyi muuttamaan seinäkerivien sulautumista olemassa olevan seinän mukaan. Näitä niin sanottuja erikoisseiniä oli hotelli Laajavuoressa, johon kävin useiden vuosien aikaan laittamassa jos minkälaisiin kongresseihin seinäkkeet. Jouduin ihmisten kanssa sopimaan ennakkoon seinäkkeiden määrästä, ajasta milloin piti kasata ja myös purkaa seinäkkeet pois. Minä tykkäsin tästä olla erilaisten ihmisten kanssa sosiaalisesti ja toteuttaa heidän seinäketarpeensa.

Alussa seinäkkeitä pidettiin entisen fysiikan laitoksen kellarissa Nisulankatu 78. Siellä haisi vahvasti parafiini, olivatko fyysikot käyttäneet parafiiniä seinien eristeenä, kun olivat tutkineet hiukkaskiihdytintä siellä? Seuraavana paikkana seinäkkeiden säilytyksessä käytettiin matematiikan laitoksen kellaria Sammonkadulla. Tämä samainen rakennus oli aikoinaan ollut Jyväskylän Pauligin konttorirakennus. Kellarissa pidettiin myös yliopiston autoja.

Savelassa, Laajavuorentien varressa, entisen postin kellarissa oli seuraava seinäkkeiden säilytyspaikka. Se varasto oli todella suuri. Siellä pidettiin paljon yliopiston käytöstä poistettua tavaraa. Siellä jossain osassa oli myös yliopiston museon tavaroita.

Agoran rakennus Mattilanniemeen Jyväsjärven rannalle valmistui 2000-luvun alussa. Agora kun oli uusi hieno rakennus, niin siellä järjestettiin usein kaikenlaisia tapahtumia missä seinäkkeitä tarvittiin. Sainkin pitää seinäkkeitä auditorio 1 ja 2 takana olevan varaulostien kapeassa käytävässä siihen asti kun yliopistolle tuli turvallisuuspäällikkö Olli-Pekka Laakso. Turvallisuuspäällikkö usein kielsi minun pitämästä seinäkkeitä siellä. Sain Agoran parkkihallin yhdessä betonirakennuksessa pitää jotain aikoja seinäkkeitä. Se paikka osoittautui liian kosteaksi, joten ne piti siirtää sieltä pois. Timo Rossi löysi Agorasta hyvän paikan seinäkkeille ruokalan jätekatoksen luota. Se paikka oli hyvä, kuiva ja lämmin. Autolla pääsi ihan lähelle isoja ovia, josta oli hyvä pakata seinäkkeet auton kyytiin ja siirtää ne tarvittaessa sinne missä niitä tarvittiin. Siellä sain pitää seinäkkeitä muutaman vuoden, mutta sitten Agoran väki halusi tilan takaisin itselleen. Pidin seinäkkeitä vielä Agoran tavarantoimilassa, mutta vain satunnaisia hetkiä.

Loppuaikoina sain pitää seinäkkeitä energialaitoksen entisissä tiloissa Savelassa. Se oli paras paikka koska pakettiauton sai ajaa sisälle ja siellä lämpimässä sai niin laittaa kuin purkaakin kuormaa. Tein kimpilevystä laatikoita näille tarvikkeille. Jossain vaiheessa saatiin ostettua valot seinäkkeiden yläosaan kiinnitettäväksi. Silloin muuttui seinäkkeiden ilme todella parempaan suuntaan. Monet tapahtumat olivat iltaisin mihin valoja tarvittiin. Tein laatikot valoille ja jatkoroiuille, kun niitäkin tarvittiin ja paljon niissä hommissa.

Seinäkkeitä olen käynyt asentamassa ympäri Jyväskylää. Kaikista eniten kuitenkin yliopistolla. Yliopistolla oli paljon kaikenlaisia näyttelyitä ja posteriesityksiä mihin seinäkkeitä tarvittiin. Kävin hotelli Laajavuoressa pystyttämässä useisiin tapahtumiin missä yliopistoväki oli. Etupäässä fysiikka ja kemia, saattoi siellä olla myös muitakin kansainvälisiä konferensseja. Jossain vaiheessa koko vuotta näyttelyseinäkkeet työllistivät minua yli 60 % minun kaikesta työstä. Kävin muutamia kertoja kasaamassa seinäkkeitä Konneveden tutkimusasemalla ja vuosien varrella pari kertaa Helsingissä, usein Turussa kirjamessuilla, kerran Hämeenlinnassa.

Messuseinäkkeet olivat uutta aikaa tuoda helposti esille kaikkea. Yhtenä kertana olin sitten Liikunnalla kasaamassa seinäkkeitä ja kaikkiin seinäkkeisiin piti laittaa valot. Minä asensin valoja paikoilleen ja lopulta huomasin, ettei minulla ollut riittävää määrää jatkoroiikkia mukana. Minä lähdin siitä Pirttimäen Reijon luokse, kun olin saanut häneltä aikaisemmin lainattua roikkia. Tapasinkin Reijon siinä aulassa ja kysyin roikista. Reijo sanoi, mennään minun huoneeseen hakemaan niitä. Tultiin Reijon ovelle ja siinä huomasin, että hänelle oli laitettu uusi kortilla avattava lukkosysteemi. Minulla oli sellainen kortti hallussa mutta en tiedä pääsinkö sillä kortilla siihen huoneeseen. Reijo sanoi minulle, että tuntuu kun jokaisella olisi ollut tähän huoneeseen avain, täältä hävisi paljon hyvää ja arvokasta tavaraa ja ketään ei saatu vastuuseen. Sen takia tämä uusi korttisysteemi on tuossa oven pielessä. Nyt kun joku tulee ovesta sisään minun poissa ollessani siitä jää jälki tiedostoon.

Reijo meinasi avata omalla kortilla oven, mutta minä sanoin Reijolle, saanko koittaa omaa korttia tuohon lukkoon. Reijohan antoi koettaa ja mielessään ajatteli ei Vesku nyt kaikista ovista pääse sisään. Mutta klin klon ovi avautui. Olisitte nähneet Reijon hölmistyneen katseen, kun hän näki, kun minun korttini ansiosta ovi aukesi. Sanoin Reijolle rauhoittavasti, elä ole huolissasi, vaikka minä pääsen yliopistolla melkein kaikkiin paikkoihin en ole mikään rosvo, että veisin salattuakin tietoa. Reijo oli selvästi huojentunut tästä tiedosta.

Liikuntatieteellisen tiedekunnan av-amanuussi Reijo Pirttimäki työnsä ääressä 1980-luvulla.

35. Kehdon teko

Keväällä, vuosi oli -80, Kankaisen Kirsti halusi antaa pikkusiskolleen häälahjaksi kehdon. Otti minuun puhelimella yhteyttä, voisinko tehdä hänelle sellaisen kehdon johon mahtuisi yksi pienokainen. Minä sanoin Kirstille, että kyllä se käy ja yhdeksi ehdoksi työntekoon sanoin voisinko käyttää kehtoa omissa häissäni ensikesänä rekvisiittana? Se kävi Kirstille hyvin. Minä tilasin Lahdesta yhden piirustukset kehdon tekoon. Kävin Keski-Suomen museossa vielä katsomassa mitä kehtoja siellä olisi näytillä ja suunnittelin tulevan kehdon. Näytin Kirstille suunnitelmaani, voinko tehdä tällaisen kehdon jossa ei ole missään kohdassa metallia, ei ruuvien ruuvia? Kirstille kävi sekin hyvin. Minulla ei ollut omia puita silloin missään varastossa vielä niin kävin ostamassa mäntypuut Luhtapuulta Aholaidasta.

Myyjän kanssa kierreltiin kasoja ja hän vihdoin löysi mäntypuut. Minä maksoin ja tulin kiireesti verstaalle tekemään kehtoa. Olihan työ haastavaa, kun tein nurkat vähän niin kuin litsiliitoksella sisäkaarevaan nurkkapuuhun. Lisää haastetta teki,

kun nurkkapuu oli ylhäältä leveämpi kuin alhaalta ja kourumainen sisältä ja kaarimainen ulkoa. Pääpuoleen ja jalkapäätyyn tein kaartuvaa rullausta siihen kohtaan mistä pitäisi mahdollisesti tarvittaessa nostaa kehtoa jonnekin päin tilassa. Nämä vinkit kehtoon sain museon kehdosta, joka oli vanhaa perinnerakentelua. Puutappiliitoksin laitoin pohjan kiinni laitoihin.

Kehdossa oli monta hienoa vaihetta eri puolilla, vaikka ne valmiina näyttivät silmälle hyviltä, mutta tekeminen oli tarkkaa työtä. Jalakset tein loivalla kaarteella, ettei lapsi muksahda kesken kaiken pois kehdosta. Kehto oli kutakuinkin valmis, kun OKL:n puolelta tuli Pyhällön Eilo käymään naapurissa, eli meillä. Kun Eilo näki minun kehdon, hän sanoi: oot tehnyt kehdon sitten kuusesta, eikö mäntyä enää löytynyt? Siinä ammattilaisia oli ympärillä muitakin kuin minä muka tietämässä oikeasta puutavarasta. Oli Erkki ja Väiski verstaalta. Luhtapuulla myyjä joka ei erottanut kuusta männystä. Sanoin Eilolle. Minä luulin saavani mäntyä kun ostin puut. Myyjä näin vannoi. Täällä ei Eki tai Väiski näköjään tunteneet puita, enkä minäkään. Nyt se on tehty kuusesta ja sillä selvä. Nykyään erotan hyvin pienen tarkastelun jälkeen, onko puu kuusta vai mäntyä.

36. Ruuvit järjestykseen

Työpäivänä Eki ja Väiski tulivat verstaalle hommiin aikaisemmin kuin minä tulin, lähtivät myös vastaavasti aikaisemmin kuin minä pois töistä. Olin katsonut yhden pöydän sekavaa ruuvien järjestystä jo pidemmän aikaa. Pöytä sijaitsi meidän ruokatilasta tultuamme salin puolelle heti siinä vasemmalla, vähän ennen kuin oltaisiin menty maalaushuoneeseen. Pöydän yläpuolella oli lokerikko maalatusta puusta ja vanerista tehtynä. Siinä oli useita lokeroita kahdessa rivissä.

Sitten yhtenä iltapäivänä, kun pojat olivat lähteneet töistä kotiinsa, ajattelin laittaa lokerikkoon ruuvilaatikat järjestykseen. Ajattelin laittaa ruuvit järjestykseen sen takia kun ruuveja tarvittiin, niin ne oli helpompi ottaa omalta paikaltaan lokerikosta. Se mikä parasta lokerikko oli hyvin silmien korkeudella, siitä ruuvit sai helposti mukaansa. Toisen asian takia oli hyvä, kun työpöytä vapautui laatikoista, niin siinäkin pystyi paremmin työskentelemään. Työpöydässä oli kiinni viila-
penkki, jonka leukojen väliin sai hyvin jotain kiinni, kun tarvitsi näin tehdä.

Minä laitoin ylimmäiseen lokerikkoriviin tasakantaruuvit pienemmästä suurempaan ja alimmaiseen lokerikkoriviin pallokantaiset ruuvit vastaavasti. Olin ylpeä

tästä suorituksesta, kun sain sen vihdoinkin tehtyä. Olin niin monia kertoja meinannut sen tehdä, mutta aina oli vain kiirettä, eikä muka kerennyt. Kirjoitin kynällä lokerikon alle valkoiseen puuhun esimerkiksi 4 x 20, 5 x 20, ja niin edelleen. Arvelin poikienkin olevan tyytyväisiä tähän hienoon ratkaisuun, jonka vihdoinkin sain tehtyä.

Seuraava aamu koitti ja tulinkin töihin. Pojat olivat jo tulleet ja tekivät salin puolella töitään. Ohimennen katsoin ruuvipöydälle, niin ruuvilaatikat oli nostettu takaisin pöydälle, mitä ihmettä?!? Kysyinkin pojilta, mitä varten ruuvit oli nostettu takaisin pöydälle? Pöydältä ruuvit huomaa paremmin kuin lokerikosta, oli poikien vastaus tähän siirtoon. Laatikot olivat sikin sokin pöydällä muka hyvin löydettävissä. Mitähän varten lokerikko oli tuossa pöydän päällä, ihmettelin?

Kun olin käymässä OKL:n puolella, tapasin Eilon ja kerroin tästä ruuvisekoilusta hänelle. Eilo tuumasi minulle, on ne oikein "lahopäitä" nää sun kaverit. Aikanaan kun vanhat puusepät jäi eläkkeelle, niin laitoin ruuvit paremmin järjestykseen. Taisin ostaa uuden paremman lokerikkokaapin koska silloin oli käytössä ristipääkannalliset ruuvit ja tulossa oli "torksin" kannalla olevia ruuveja.

37. Tikkakilpailu

Pentti Vekurinmäki tuli hakemaan verstaalta traktorilla meidän hyvin tehtyjä tuotteita kampusalueelle. Aika oli silloin 70-luvun loppupuolta. Silloin oli aikaa niin kuin aina silloin oli, ei ollut niin kiire kuin nykyään. Väiski sanoi Pentille: voitaisko heittää vähän tikkaa? Pentti siihen vähän mietiskelleensä sanoi, mikäpä siinä. Meillä oli puusorvin vieressä tilaa tikkataululle. Tikkataulun yläpuolella oli iso kello, joka näytti tarkkaa aikaa niille, jotka sitä kaipasivat. Aloitettiin heittää tikkaa. Ensiksi Erkki heitti kuusitoista. Erkki ei ollut kovin hyvä heittää tikkaa, myöhemmin hänelle todettiin jäänyt olkavarsi. Josko sen takia heitto oli niin epävarmaa.

Minä heitin ehkä kolmekymmentäkaksi. Väiski heitti kolmekymmentäkahdeksan (hirveen vähän). Oli Pentin vuoro, Pentti heitti kuin unessa neljäkymmentäyksi. Kisaa heitettiin viisi, viiden tikan sarjaa. Siitä homma eteni ihan loppuun asti. Mikä yllätys se olikaan, kun Pentti voitti Väiskin ja meidät muut. Pentti voitti Väiskin!

Se oli ennen kuulumatonta, ehkä Pyhällön Eilo saattoi voittaa Väiskin viiden tikan sarjassa, mutta ei koskaan viisi kertaa viiden tikan sarjassa. Nyt Pentti voitti, oli kohan Väiskillä jotain huolia tai jotain kun ei ollut keskittynyt tarpeeksi kunnolla kisaan? Nyt viimeistään Väiski oli hereillä ja huolet olivat tipotiessään. Heti Pentin voiton jälkeen Väiski ehdotti uutta kisaä, koska Väinö oli pettynyt omiin heittoi-hinsa. Pentti vastasi Väinölle: Ei, minä en heitä toista kisaä, minä nautin tästä voit-tamisesta. Se varmasti korvensi Väinöä vielä jonnin verran lisää.

Aikaa kului tuosta mittelöstä jonkun verran, Pentti saapuikin verstaalle taas trak-torillaan. Pentin tullessa sisään verstaalle, Väinö ehdotti uutta tikkakisaä. Pentti vastasi Väinölle: Ei, minä en heitä uutta kisaä vaan minä nautin viime kertaises-ta voitosta. Pentti lähti traktorillaan pois eikä heittänyt silloin enää tikkaa, ehkä myöhemmässä vaiheessa. Kyllä Väiskiä otti päästä ja sen huomasi, olihan Väiski meistä kaikista kuitenkin paras tikanheittäjä vaikka verrattaisiin Pyhällön Eiloon, Venäläisen Eikkaan ja Otsalan Emppuunkin.

38. Se levisi kuin Jokisen eväät

Ollessani yliopiston ainoa puuseppä tein kirjastolle paljonkin hommia moneen otteeseen. Usein muuteltiin lainaustiskiä, joko lisättiin johonkin kohtaan virkaili-joille työpistettä tai purettiin pois. Ainaista säätämistä, oliko siinäkin takana uu-den esimiehen tai esinaisen kädenjälki? Halusi teettää omanlaatuisen muutoksen kun nyt siihen oli mahdollisuus, esimiesasemassa.

Kerran olivat hommanneet sellaisen tiskin, johon pystyi palauttamaan kirjoja. Seinässä oli aukko, josta pudotettiin kirja vaunuun. Vaunussa oli pyörät alhaalla lattiaa vasten. Virkailija oli ottanut vaunun pois paikoiltaan muttei ollut muista-nut laittaa toista vaunua tilalle. Sillä aikaa useat asiakkaat olivat vanhan käytän-nön mukaan palauttaneet aukosta kirjoja. Kirjat tipahtivat siitä suoraan lattialle ja jos vaunu oli kauan pois, niin kirjoista tuli iso röykkiö.

Minut kutsuttiin taas paikalle selvittämään ja poistamaan tämä ongelma. Minähän mietin ja mietin, ratkaisin lopulta tämän ongelman laittamalla luukun aukon eteen seinän sisäpuolelle missä vaunu tulisi olemaan. Saranoin luukun ja laitoin ohuesta punotusta lippunarusta sellaisen systeemin millä tuo asia jälkeen päin toimii. Kul-jetin narua kaapiston sisällä paikasta toiseen, en kuitenkaan ylimääräisiä lenkkejä, vaan tarvittavan verran. Joka kerta kun vaunu otettiin pois paikaltaan, laskeutui

luukku aukon eteen ja luukussa oli kirjoitus "ei käytössä". Vaunu kun työnnettiin paikoilleen, niin samalla luukku nousi ylös ja silloin pystyi pudottamaan kirjoja taas vaunuun. Sangen yksinkertainen ratkaisu, mutta toimiva. Tästä olisi voinut tehdä yliopiston omaan lehteen jutun, mutten halunnut sitä, koska hain samaan aikaan vastaavaa patenttia patentti- ja rekisterihallituksesta keksimääni tuotteen.

Sinne hommattiin myös kirjojen palautusautomaatti, mutta viiveellä. Kaupunginkirjastoon hommattiin ensin, halusiko kirjaston väki ensin katsoa, kuinka automaatti toimii siellä ja jos toimitettu kone toimii siellä, niin hommataan mekin? Tähänkin hommaan tarvittiin puuseppää, ensin piti purkaa hyllyköitä ja tiskejä pois, jotta saatiin tilaa uudelle isolle koneelle. Tarvittiin arkkitehti suunnittelemaan koko tilanne ja mistäs muualta kuin arkkitehtitoimisto Arto Sipiseltä, kirjastotalon suunnittelijalta. Arton poika Ari Sipinen oli suunnitellut tuon muutostyön ja kävi paikan päällä sitten kun suunnitelma oli piirretty. Minun piti tehdä asiakaspuolelle iso seinä, joka peitti palautusautomaatin. Ari Sipinen oli piirtänyt siihen puolipyöreän pienen tiskin ja aukkoja mistä kirjan saa laitettua koneeseen ja mistä tarvittaessa saa kuitin tapahtuneesta. Piirrookset olivat ylimalkaisia ja sovittiin, että saan siirtää kaiken tarpeen mukaan mittaamalla koneessa olevat kohdat. Ari Sipinen antoi minulle vapaat kädet toimia sanoen minulle, kyllä sinä tiedät mihin mikäkin tulee.

Kerron tässä yhden jutun, kun Agorassa oli joku suuri tapahtuma menossa ja siellä oli mukana myös Arto Sipinen. Artolla ilmeni tarpeita miestenhuoneeseen eli vessaan, etsi katseellaan löytyisikö sellaista ovea lähipiiristä, ei näkynyt. Huomasi Agoran vahtimestari Vote Mäkisen ja häneltä kysymään. Tietääkö vahtimestari missä täällä on lähin vessa, minä olen suunnitellut aikoinaan tämänkin rakennuksen ja pitäisihän minun sellainen huone tietää missä se on, mutta en nyt muista? Vote kyllä tiesi ja neuvoi Arton lähimpään miestenhuoneeseen.

Minä jatkoin seinän tekoa. Seinään tarvittiin todella iso levy, kun peitettävää pintaa oli paljon. Kaikista suurin levy oli 1830 millia x 3050 millia oleva mdf-levy, siihen piti liimata 800 millia x 1830 millia oleva lisäpala. Palautusautomaattia kävi asentamassa pari nuorta kaveria. Sen jälkeen vasta pystyin mittaamaan aukot tarkalleen ja verstaalla tein nämä työt niin kuin puolipyöreän pienen tiskin. Tiskin lujusvaatimus oli, jos asiakkaiden mukana on pieniä lapsia, niin niiden roikkumisen tiski tuli kestää. Tiskiä käytettiin myös aputasona, jos siihen asiakas laittoi esimerkiksi kassinsa. Sain ajallaan tehtyä seinäkkeen niin valmiiksi, että

se voitiin siirtää kirjastolle. Yliopiston automiehen avulla seinä siirrettiin kirjastolle, seinäke oli painava, vaikka kaksi ihmistä siirsikin sitä. Sain asennettua seinän omalle paikalleen ja sen jälkeen alkoi seinän maalaaminen. Maalasin pari kertaa vesohenteisella maalilla, kuitenkin maalauksien välillä oli kuivumistauko. Kärkkäisen Raimo oli hyvä ja asiantunteva vahtimestari siellä. Aina aulis tarttumaan työhön kuin työhön, uskoisin virkailijoiden tykänneen Raimon työpanoksesta.

Kerran Raimo soitti minulle sanoen yöpalautuslaatikon lukko ja vastakappale oli rikkoutunut. Olin aikoinaan tehnyt tuonkin laatikon palvelemaan ilta- ja yöpalautusta. Siihen oltiin jälkeen päin tehty muutoksia useaan otteeseen, mutta nyt oli lukossa jotain vikaa. Saavuin paikalle, Raimon kanssa kun oltiin jutut kerrottu puolin ja toisin, mentiin katsomaan tulevaa työtä. Kannessa oli lukko ja rungossa vastakappale joka oli murtautunut rikki. Oliko joku yrittänyt mennä laatikkoon väkisin, sitä en tiennyt. Nyt piti tehdä isompi vastakappale, otin tarkat mitat ja sain Raimolle meneväni heti hitsaamaan verstaalle vastarautaa. Raimolle kävi tuo, tulipahan heti korjattua tuo vika.

Teknisen työn metallipuolella viilasin, sahasin ja porasin metallia. Sitten hitsasin kappaleet kiinni toisiinsa jonka jälkeen spreijasini hopeanvärisellä maalilla vastaraudan. Vastarauta oli hyvän näköinen kuin liikkeestä ostettu. Maali kun oli kuivunut, otin ruuveja, akkuporan, vastaraudan ja kiirehdin kirjastolle. Raimo oli jo aulassa odottamassa minua. Aulan lattia oli tehty isoista, valkoisista kivilaatoista. Nostin laatikon kannen ylös tieltä pois ja rupesin sormissani pyörittelemään vastarautaa. Vastarauta tipahtikin kivilaatan päälle ja siihen se levisi kuin Jokisen eväät.

Mistähän tuo sanonta on peräisin? Raimon kanssa ihmeteltiin vastaraudan lujuutta, minä ihmettelin ja kerroin Raimolle syyn miksi osat eivät pysyneet kasassa, suojakaasun puuttuminen hitsauksessa. Kappaleet pysyivät spraymaalin avulla kasassa. Se oli hyvä esimerkki ja muistan sen jälkeen aina laittaa suojakaasun, kun rupean hitsaamaan migillä. Verstaalle takaisin ja otin rälläkällä hitsaussaummat puhtaaksi maalista ja nyt laitoin suojakaasun päälle ja hitsasin kappaleet yhteen. Pudotin hitsauksen jälkeen vastaraudan tahallaan verstaan betonilattialle ja nyt vastarauta pysyi kasassa. Uudestaan maalia vastarautaan ja asentamaan kirjastolle. Nyt kaikki toimii hyvin ja tuo hommakin tuli tehtyä.

39. Kahvikassa

Meillä verstaalla oli vuosien saatossa paljonkin valtion työllistämistuen rahoituksella työttömiä ihmisiä töissä. Hyvä näin työttömille ja meidän työtä se myös helpotti. Seassa oli paljon hyviä ammattilaisia jos oli niitäkin joita ei tippaakaan kiinnostanut työn teko. En tiedä kuka ne palkkasi meille sinne, ei päästy itse koskaan valkkaamaan niitä.

Yhden kerran mukana hommissa oli Pena Kinkomaalta. Pena oli hyvä puuseppä, ehkä hieman viinaan menevä mies tai kaljaan. Oli kevätkesä, kun Pena oli meillä töissä. Meillä oli tapana syödä omia eväitä verstaalla ja keittää kahvit aamupäivällä ja iltapäivällä. Se oli normaalia käytäntöä useilla työpaikoilla. Ei siinä mitään pahempaa ollut, homma toimi hyvin.

Kerran Pena ehdotti meille, ettekö te voisi ruveta pitämään kahvikassaa, se on hyvä juttu monessakin mielessä. Penahan kertoili hyviä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Määritellään kahvikupille joku hinta ja laitetaan raha peltipurkkiin niin kuin säästöporsaaseen mitä joskus lapsuudessa jokainen käytti. Sinne kun sitten kertyy rahaa, niin otetaan sieltä tarvittava määrä ja ostetaan esimerkiksi kahvipaketti. Meillä ennen toimi tämä ihan muistin varassa, eli jokainen vuorollaan toi kahvipaketin verstaalle.

Tämä uusi systeemi sai meidän hyväksynnän ja heti siitä tehtiin kaakaopurkin kanteen kolikon vahvuinen reikä. Määriteltiin 50 penniä kahvikupin, tee tai kaakaokupin hinnaksi. Homma tuntui hyvältä ja uudelta ratkaisulta. Jos meillä kävi verstaalla vieraita niin ei otettu niiltä mitään hintaa juomista, mutta jotkut halusivat maksaa kuitenkin hinnan estelyistä huolimatta.

Aikaa kului ja kahvikassaan kertyi kolikoita. Kerran Surakan Eki otti kahvikassasta rahaa, että saatiin ostettua kahvipaketti. Silloin Eki samalla laski paljonko rahaa kassaan vielä jäi. Kassaan jäi noin kolmekymmentä markkaa.

Hommat jatkui verstaalla entiseen tapaan. Sitten yhtenä aamuna me muut oltiin jo oltu töissä jonkun aikaa, kun Pena tuli töihin. Pena tervehti meitä ja painui taukotupaan vaihtamaan vaatteita ja viemään jääkaappiin päivän eväitä. Pena tulikin melkein heti takaisin eikä ollut vaihtanut työvaatteita päällensä ja meni ulko-ovesta saman tien ulos. Ja kiireesti ylös mäkeä Vapaudenkadulle, häviten jonnekin näkyvistä.

Me siinä vähän ihmeteltiin Penan touhua, mutta jatkettiin vain hommia kahvituntiin asti. Kahvia siinä juodessa rupesimme pohtimaan Penan aamuista vierailua. Väiski nousi tuolista ja meni käymään jääkaapilla eikä löytänyt Penan eväitä mistään. Sitten ruvettiin jo pähkäilemään Penan käyntiä tarkemmin, mitähän Pena haki täältä silloin aamulla. Eki otti kahvikassan käteensä ja hulskutti kaakaopurkkia edestakaisin eikä purkista kuulunut kolikoiden helinää. Mekään ei oltu laitettu vielä sen aamun rahoja sinne.

Nyt paljastui Penan hieno, hyvin hiottu rahan ansaitsemiskikka. Kaikki tunnustettiin Penan hieno, ovela tempaus. Ensin säästetään rahaa yhteiseen kassaan josta Pena kähveltää rahat sitten tarpeeseensa. Vain vaivaiset 30 markkaa rahaa oli kassassa. Penaa ei näkynyt sen koomin missään, ei verstaalla eikä kaupunkikuvassa. Pena oli hävinnyt pois meidän maailmasta. Jälkeen päin usean vuoden jälkeen Pena siirtyi manan majoille.

Joskus jälkeen päin pohdittiin asiaa uudestaan, niin hakiko Pena rahat vain ostaakseen muutaman pullon keskikaljaa aamun rapulaansa? Olisi tullut pyytämään rahat meiltä niin tuokin juttu olisi päättynyt toisella lailla.

40. Railin suru

Verstaalla oli vuosien saatossa paljon eri ihmisiä siivoamassa meidän jälkiä. Oli nuoria naisia ja vähän vanhempia. Kerran oli yksi Raili, joka oli kuta kuinkin minun ikäiseni. Raili oli naimisissa jonkun miehen kanssa, joka oli Kankaalla hyvissä paperikone hommissa. Heillä oli kaksi pikku tyttöä, he asuivat silloin tuossa Esan-kadulla vuokralla omakotitalossa. Kerran yhtenä syksynä Raili pyysi minulta, jos tekisin hänen tytöilleen nukkekodin. Ja minähän tein. Nukke koti oli kaksikerroksinen, paljon ikkuna aukkoja ja ovia. Pienet portaat johtivat yläkertaan ja siellä oli tapettiseiniä. Kummankin kerroksen lattioissa oli muovimatot. Raili oli kotona vielä askarrellut verhot ikkunoihin ja muutakin somistusta hän oli tehnyt nukkekotiin. Otti minulle siitä valokuvan, kun se oli valmis. Nukke koti oli todella upean näköinen, varmaan pikkutyöt nauttien leikkivät kotista sen kera.

Seuraavana keväänä tuli surutieto minunkin korviini. Raili kertoi, että hänen miehellään oli ollut aivoissa kasvain ja oli menehtynyt siihen. Raili oli todella surullinen, hänessä näkyi kaikessa suru. Miten hän tuli toimeen pienten lasten kanssa? Kai hänellä oli laaja vanhempien verkosto, jolta sai lohdutusta.

Minun työkaverini Väinö oli Jehovan todistaja ja meidän talonmies Benjamin Paa-lanen oli helluntaiseurakuntalainen. Benjamin oli todella hiljaisen hiljainen mies. No kumpikin alkoivat pommittaa Railia ja antaa lohdutusta, että hän tulisi heidän uskoonsa. Me Ekin kanssa tuumattiin kumpikohan tuossa voiton vie Benjamin vai Väiski? Väiski tunsu raamatun kannesta kanteen hyvin kun vähän silloin tällöin se meille jotain totuuksia lateli jos Ekin kanssa tehtiin muka syntiä. Benjaminin vakaumuksesta ei juuri tiedetty mitään, hän ei kertonut uskon asioita ollenkaan meille.

Se oli meistä Ekin kanssa huvittavaa, kun Railin luokse pojat menivät vuoron perään. Railin virkistyshuone oli OKL:n metallipuolen yhdessä pienessä ikkunallisessa huoneessa. Sinne huoneeseen välillä Väiski kiiruhti puhumaan sanaa ja taas kohta Benjamin. Tätä kilpasilla oloa kesti viikon verran ja sitten voittaja saatiin selville. Olihan se meille yllätys, kun Benjamin voitti tuon kisan ja Railista tuli helluntailainen.

41. Renkaiden häviäminen

Oltiin yhtenä syksynä kaikki puusepät vähän myöhempään verstaalla hommissa. Tehtiin varmaankin jokainen omia virapelihommia koska ulkona oli pimeätä. Yhtäkkiä verstaan ovesta tuli sisään kaksi kaupungin putkivaraston miestä. Niillä oli työpiste meidän verstaan alapuolella. Sisäänkäynti tähän putkivarastoon oli ratavallilta päin. Miehet kysyivät meiltä, oltiinko nähty kahta nuorta miestä? Me kaikki vastattiin kuin yhdestä suusta ettei oltu. Miehet kertoivat, kun olivat tehneet tiloissaan putkihommia, oli ovelle kolkutettu. Toinen niistä oli mennyt avaamaan oven, siellä oli kaksi nuorta miestä ja kysyivät, voitaisiinko saada lainaksi teidän autontunkkia? Sanoivat heidän autostaan menneen yhden takapyörän sököksi ja olisivat vaihtaneet sen vararengas kanssa. Nuoret miehet kertoivat, kun katsoimme takaluukusta, oli vararengas paikoillaan, mutta tunkkia ei ollut tullut mukaan. Kummatkin miehet uskoivat tarinan ja toinen heistä lähti antamaan oman autonsa tunkkia. Nuoret miehet olivat kiitollisia tunkista ja sanoivat palauttavansa tunkin kun homma oli tehty. Näin sovittiin ja tunkin antanut putkimies meni takaisin hommiinsa.

Putkimiehet kun saivat tehtyä hommansa, he lähtivät autoilleen, huomasi tunkin antanut mies, että hänen autonsa oli ilmassa ja kaikki neljä rengasta oli viety. Tuomasivat siinä porukalla, olipas siinä nuorilla miehillä uskallusta ja röyhkeyttä toimia tuolla lailla. Tulivat siitä meidän luokse, kun näkivät valoa ikkunoissa ja

soittaakseen poliisille. Kyllä meitä toisin sanoen huvitti, mutta sekin, että röyhkeydellä ei ole rajaa tehdä nyt noin.

42. Laituri Murtolammelle

Oli kesäkuun alku -78, silloin oli lämmin ja kesäinen päivä lähteä tekemään laituri yliopiston eränkävijöiden mökille Murtolammelle. Sinne oli matkaa kuta kuinkin sata kilometriä. Meillä oli käytössä yliopiston lavatransit ja Lyytikän Ykä kuskina. Oltiin tehty verstaalla suunnitelma laiturista ja saatu lupa ostaa tarvittava puutavara ja neljä kahdensadan litran kokoista öljytynnyriä. Meillä oli mukana nauvoja, pintakäsittelyainetta ja työkaluja. Perillä ei ollut sähköä, joten kaikki työvaiheet tehtiin ilman sitä. Ei ollut akkukäyttöisiä sähköporia tai ruuvinvääntimiä.

Meillä oli makuupussit, uikkarit ja vaihtovaatteet, jos vaikka urakan jälkeen lämmitettäisiin sauna ja kylvettäisiin. Meillä oli myös kalastusvehkeet, kun tiedettiin siellä olevan kovasti haukia. Meillä oli myös omat eväät joka miehellä.

Lähdettiin puutavaraliikkeeseen ostamaan laudat ja lankut mitä laituriin menisi. Sitten transitin keula kohti Murtolampea. Tultiin perille iltapäivällä. Purettiin kuorma tavaroista, ja Lyytikän Ykä lähti takaisin Jyväskylään. Sovittiin Ykän kanssa, että hän voi tulla huomenna hakemaan meidät sitten pois.

Me ruvettiin tekemään siinä sitten laituria, paiskittiin oikein urakalla, kun aurinkoa riitti ja työhaluja oli jokaisella kovasti. Laiturista tuli pitkä ja laiturin päähän tehtiin kaksi penkkiä vastakkain ja tynnyrit alle kantamaan. Melkein puoliväliin tehtiin toiset kaksi penkkiä ja toiset kaksi tynnyriä sovitettiin niiden alle. Portaat tehtiin laiturin päähän ja reisilankkujen päälle käsijohtimet niin uinnin jälkeen vedestä oli helpompaa nousta takaisin laiturille. Laituri laitettiin hyvin kiinni rantaan, vaikka Murtolampi oli pituudeltaan muutama sata metriä pitkä ja vähän yli satametriä leveä. Ei siellä keväisin ollut jään kanssa mitään ongelmia koska jäät sulivat paikalleen eikä missään tapauksessa olisi rikkoneet laituria. Sitten vielä pintakäsiteltiin laituri vaaleanpunaisella Pinotexillä.

Sitten ruvettiin lämmittämään sauna. Samalla kun sauna tekeytyi eli lämpesi otettiin kalavehkeet esille ja ruvettiin heittämään virveliä. Minä jäin Ekin kanssa samalle rannalle ja Väiski meni uimahousut jalassa toiselle puolen Murtolampea. Kauan ei aikaa siinä kulunut, kun Väiski tuli jo juosten takaisin. Väiskin iho oli kuin hän olisi ollut kupparilla, ihan täynnä pieniä verijälkiä. Missä Väiski virvelöi oli ollut paljon pusikkoa ja siellä nämä mäkärät olivat hyökänneet Väiskin kimppuun.

Ei viittä minuuttia Väiski kerennyt olla siellä, kun hän tuli pois, oli se nopeeta hommaa tuo pureminen.

Mehän mentiin siitä saunaan ja peseydyttiin ja vielä vähän juteltiin koko kalastuksesta. Ei minua eikä liioin Erkkiäkään onnistanut kalojen suhteen, eli ei kukaan saanut yhtään haukea, vaikka tiedettiin niiden kyllä olevan siellä jossain syvyyksissä. Ehkä oli liian kuumaakin eikä kala liikkunut niin hyvin kuin huonommalla kelillä ja kylmällä. Saunan jälkeen syötiin eväitä ja mentiin pikkuhiljaa yöpuulle pienempään niistä kahdesta tukkikämpästä.

Aamun valjetessa minä kävin vielä uimassa Murtolammessa, pojat eivät viitsineet tulla uimaan. Laituri tuntui todella hyvältä ja tukevalta kun sitä pitkin kävelin rantaan päin ihosta vielä vesipisaroita tippuen. Lyytikän Ykä tuli meitä hakemaan siinä kymmenen maissa ja sen myötä lähdettiin takaisin Jyväskylään.

43. Maijan kanssa autolla Kauppakadulla

Yliopistolla oli laitoksia ympäri Jyväskylää silloin 70-luvulla kun tulin sinne töihin. Musiikkitieteen laitoksen toimisto sijaitsi Kauppakadulla. Koulutuksen tutkimuslaitos (KTL) sijaitsi jossain vaiheessa Seppälässä, saman kadun varressa missä tavaratalo Prisma oli. Sitten ne muuttivat Sammonkadulle ja sieltä Fredalle ja lopuksi Opinkiveen. Sammonkadulla entisissä Pauligin toimistorakennuksessa oli matematiikan laitos, josta he muuttivat Mattilanniemeen 80-luvun alussa, kun arkkitehti Arto Sipisen talot valmistuivat. Kellarissa oli kirjaston kirjoja varastossa. Fysiikan laitos sijaitsi Nisulankatu 78, entisessä leipomorakennuksessa missä minunkin äitini aikoinaan oli töissä, siitä fysiikka muutti Ylistölle. Kemian laitos sijaitsi Kyllikinkadulla ja yhdistetty fysiikka-kemia Tellervonkatu 8, Kannisen kiinteistössä. Kemia muutti myös Ylistölle samaan aikaan kuin fysiikkakin. OKL:lla oli tiloja Kilpisenkadun yläpäässä ja Voionmaankadulla lähellä ravintola Mörssäriä. Taloustieteen laitos sijaitsi Yliopistonkatu 20 ja he muuttivat Mattilanniemeen rakennus E:hen. Jotain liikunnan erikoisalan tutkimusta tehtiin Petäjätiellä entisessä E-liikkeen kaupassa. Ympäristöntutkimuskeskus oli Kuokkalan kartanossa vanhassa synnytyssairaalassa, ensimmäisessä kerroksessa ja alimmassa kerroksessa oli niitten pienehkö laboratoriohuone kahdella vetokaapilla varustettuna.

Ympäristöntutkimuskeskus kun muutti pois Kuokkalan kartanosta, niin meidät kutsuttiin sinne hommiin purkamaan kaikki mahdollinen, että oli helpompi viedä tavarat Fredalle. Silloin oli kevät jo tulossa, kuitenkin lumi oli vielä maassa.

Mentiin sinne hommiin, Ekillä ja Väiskillä oli Pesäveikkojen hienot mustat puserot päällä. Siellä purkuhommassa roiskui kaikenlaisia aineita poikien puseroille. Vasta seuraavassa pesussa pojat huomasivat mitä aineita oli roiskunut uusille takeille. Nyt takeissa oli pieniä reikiä niin paljon, ettei niitä voinut enää käyttää. Minulla oli Tampereen Ilveksen vihreä Jigotain takki, jonka otin päältäni pois ennen kuin rupesin hommiin. Näin minun takki selvisi ehjänä.

Ympäristöntutkimuskeskuksen johtajana oli Lasse Hakkari jossain vaiheessa ja hänen vaimonsa oli saman laitoksen kansliassa töissä. Joidenkin vuosien jälkeen Hakkarin rouva perusti itselleen naisten hyvinvointiliikkeen. Rouva lähti pois yliopistolta enkä nähnyt häntä vuosiin. Sitten kerran olin jonottamassa Kansallisosakepankissa ruokatunnin aikana ja samalla odotin pääseväni juttelemaan virkailijan kanssa omista pankkiasioista. Ei seuraavassa mutta sitä seuraavassa jonossa vilkutti minulle todella kaunis nainen, minä katsoin, jos hän vilkutti minun ohitseni jollekin muulle henkilölle, mutta muut katsoivat vain eteenpäin joten tuo nainen vilkutti siis minulle. En millään tuntenut tuota naista, vaikka kuinka pinnistin muistiani. Miten voin tuntea noin kauniin naisen ja tuo hieno nainen muka tuntee minut, minä kohteliaisuuden nimissä moikkasin takaisin, vaikka en millään tuntenut häntä. Sain hoidettua asiani ja poistuin pankista samalla miettien, kuka saattoi olla tuo hieno rouva. Sitten vastaus tuli ollessani ulkona kuin salama kirkkaalta taivaalta, Hakkarin rouva! Rouva laittoi asiakkaita hienoon kuntoon ja oli hyvin hoidettu itsekin. Siitä oli mennyt useita vuosia, kun olin nähnyt hänet viimeksi ja silloin Fredan aikaan hän oli ollut ihan tavallinen toimiston nainen, nyt oli varmaan laitettu kasvoihin jotain naisten aineita. Muutama vuosi tuosta niin harmilista kuin se onkaan, rouva edesmeni.

Seitkytluvulla yliopisto vuokrasi Fredriksonilta entisen hattutehtaan Harjukadun ja Yliopistokadun risteyksestä. Sinne koottiin näitä pikku toimijoita mitä oli ympäri kaupunkia. KTL, Ympäristöntutkimuslaitos, soveltavan kielitieteen (Solki) porukka ja biologian porukkaa muutti sinne. Harjukadun varressa ensimmäisessä kerroksessa oli vuokralla Valtion ravitsemuskeskus, heillä oli tiloissa ravintola. Jossain vaiheessa otettiin Yliopistonkadun varresta lisää tilaa yliopistolle. Näihin tiloihin meidät kutsuttiin hommiin. Ruokalan yläpuolella oli pieni huoneisto, jossa asui talonmies Manninen vaimonsa kanssa.

Kauniissa vaaleanvihreässä puisessa piharakennuksessa, joka oli kiinni Yliopistonkadussa, asui Eero Fredrikson äitinsä kanssa. Eero asui isossa alakerran asunnossa ja äiti yläkerrassa. Talonmies Manninen kertoi meille kaikenlaisia tarinoita mitä siellä oli tapahtunut, eritoten miten monta kertaa patruuna Eero oli ”kurittanut” ja simputtanut häntä.

Kerran oltiin telineillä maalaamassa vanhojen uusien tilojen kattoja, kun patruuna oli tullut samoihin tiloihin. Patruuna kysyi meiltä, olisimmeko tulleet tapiseeraamaan paria seinää hänen taloonsa. Pitäisi saada tapetit seinille ennen juhannusta. Surakka sanoi, että mietitään. Tuumattiin jälkeen päin, ettei tehdä tapettihommia sen takia, miten patruuna oli kohdellut Mannista vuosien ajan. Päivät kuluivat siitä kun patruuna oli käynyt meidän luona. Sitten tuli juhannusviikko ja patruuna näki meidät siinä pihassa tuumaten, ”taisin jäädä ilman tapetteja”.

Yliopiston puusepillä oli koko yliopiston alue työkenttänä. Usein kuljettiin omilla autoilla verstaalta jonnekin päin yliopistoa tekemään työtä. Meillä oli jossain vaiheessa yliopiston oma auto käytössä, mutta harvemmin. Saatiin usein myös kyytiä yliopiston autonkuljettajilta. Käytin jossain vaiheessa omaa autoa ja kirjasin vihkoon yliopiston ajot siinä sivussa. Se homma ei tuottanut yhtään, kun ajot olivat pieniä ja jos ajot oli talvella niin kylmän auton kanssa paloi paljon polttoainetta. Hyvä, että sai edes jotakin takaisin.

Me puusepät kun kierreltiin ja tehtiin monien yliopistolaisten kanssa töitä niin siinä samalla tutustuttiin useisiin ihmisiin. Kerran olin tyttäreni Maijan kanssa ajamassa Kauppakatua alas päin meidän autolla. Meitä vastaan tuli paljon yliopistolaisia, ihme kyllä, miten he kaikki olivatkin nyt liikkeellä. Minä ajoin autoa ja vastaan tuli paljon tuttuja niin minä moikkasin heille jokaiselle. Maija sanoi minulle: Isi, tunnetko sinä kaikki jyväsyläläiset?

44. Urkupenkki

Meillä jossain vaiheessa pirisi verstaan pöydällä puhelin. Erkki riensi vastaamaan puhelimeen. Saatiin uusi homma taas, piti mennä kunnostamaan Seminarium-rakennuksen vanhan juhlasalin urut. Käytiin katsomassa hommaa ja tultiin verstaalle hakemaan tarvittavia vehkeitä. Me purettiin uruista niin paljon ovia ja seinäniä kuin oli mahdollista ja toimitettiin tavarat verstaalle. Mitä kiinteää raskasta paikalle sitten jäi niin niitä kunnosteltiin siellä.

Me hiottiin syyn suuntaisesti puisia pintoja ja siklattiin myös paljon. Lopuksi käsiteltiin kaikki pinnat vernissalla. Sama käsittely tehtiin myös verstaalla oleviin osiin. Kun ensin oltiin putsattu ja hiottu ne. Kun kaikki olivat valmiina, niin sitten kiinnitettiin kaikki puretut osat samoille paikoilleen takaisin.

Satuttiin olemaan siellä asennushommissa, kun dir muusikko Matti Vainio tuli myös sinne. Hän sanoi, voisitteko lyhentää penkin korkeutta jonkin verran. Surakan Erkki otti tulitikkuaskin taskustaan ja sanoi Vainiolle, riittääkö tämän verran kun otetaan pois ja näytti askia Vainiolle. Tuo on hyvä ja riittävä mitta, Vainio sanoi. Vainio kun soittaa urkuja ja istuu penkin päällä niin puu pedaalit ovat liian alhaalla. Penkin etureuna painaa hänen jalkalihaksiaan liian paljon, että varpaat meinaa puutua. Sitten vain sahaamaan penkin jalkoja pienemmiksi.

Sahaamisesta sai yliopiston kulttuurilautakunta jotain kautta vihiä, että puusepät ovat sahanneet urkujen penkkiä lyhyemmäksi. ”Suuri pyhäinhäväistys” oli joku sanonut, mennä nyt tuollaista tekemään. Meidän korviin kun sitten tuli nuo puheet, luultiin suorastaan, että meidät laitetaan viralta. Sanottiin jollekin kulttuuritoimikunnan jäsenelle, että Vainio oli antanut luvan pienentää penkin korkeutta käytännöllisten syiden takia, homma raukesi, hyvä näin.

45. Opettajankoulutuslaitos (OKL)

70-luvulla yliopiston verstaan viereisessä rakennuksessa oli yliopiston opettajankoulutuslaitoksen teknisen käsityön tilat. Talo oli kolmikerroksinen ja kahdessa ylimmäisessä kerroksessa oli yliopiston tiloja. Alimmaisessa kerroksessa oli kaupungin omia tiloja. Me oltiin kaupungin tiloissa vuokralla. Ylimmäisessä kerroksessa oli puutyötilat, jossa oli opettajana Erkki Tammissola. Siellä oli myös puutyöohjaajana Eilo Pyhäلتö. Toisessa kerroksessa oli metalli, sähkö ja muovin käsittelytiloja. Siellä oli myös pari pientä luokkaa. Tammissola opetti kummassakin kerroksessa, mutta metallipuolella oli ohjaajana Matti Piilovaara.

Eilo Pyhäلتö oli ollut ennen yliopistolle tuloa jossain koulukodissa veisto-ohjaajana. Eilo oli hyvä puuseppä ja tarkan työn tekijä. Hän tiesi hyvin kaikki puulajit ja viilut. Eilo oli kotoisin Urjalasta ja hänen vaimonsa oli Eila. Heillä ei ollut lapsia, ehkä sen takia kun Eilalla oli sokeritauti ihan lapsesta asti. Heillä oli beaglekoira ja mökki Surkeen kunnassa. Eilolla oli auton silloin VW kirvesmallinen henkilöauto. Sitten myöhemmässä vaiheessa Eilolla oli bemari ja ihan loppuaikoina mersuja.

Käsityönohjaaja Eilo Pyhäلتö sahaamassa Villa Ranassa sijainneessa puukäsityösalissa vuonna 1966. Kuva: Olavi Nöjd.

JY:n kulttuuritoimikunnan lyijylasikurssi pidettiin 26.3.-9.4.1990 OKL:n teknisten töiden tiloissa. Kuvassa vas. Matti Piilovaara ja Aki Rasinen tarkastelevat lyijylasityötä. Kuva: Matti Salmi.

Matti Piilovaara oli lukenut Lahdessa opettajaksi, mutta tuolla oli hänen nimitys metallipuolen ohjaaja. Matti seurusteli silloin jonkun naisen kanssa, eikä heillä ollut yhteisiä lapsia. Matti oli kotoisin Saarijärveltä ja hänellä oli Lehtolassa joen varressa mökki. Matti oli sitikkamiehiä. Jossain vaiheessa Matti rupesi seurustelemaan Tellervo Helinin kanssa, vieläkin he ovat yhdessä ja asuvat nyt Säynätsalossa. Matin edeltäjänä oli ollut Lahtisen Viljo. Lahtisen Viljo asui omakotitalossa Ahdinkadulla. Jossain vaiheessa sille alueelle rakennettiin punatiilisiä kerrostaloja ja Viljo myi omakotitalonsa rakennuttajalle ja sai yhdestä punatiilitalosta ison huoneiston.

Erkki Tammisolalla oli vaimona Kaija. Kaija oli opettajana keskuskansakoululla Rajakadulla. He asuivat Villentornin talossa. En tiedä oliko heillä lapsia, mutta varmaan oli kun usein näin Erkin tekevän jotain puhdetöitä lapsenlapsille. Tammisolalla oli koirana saksanpaimenkoira, Taru nimeltään. Taru oli usein viikonloppuisin Erkin kanssa, kun Erkki teki omia puhdetöitä. Erkillä oli Triumph Herald -niminen auto. Erkki ei ollut enää kuin pari vuotta opettajana minun tultuani yliopistolle. Opiskelijat olivat antaneet Erkillä lempinimen ”lankku”.

Erkki Tammisolan tilalle tuli opettajaksi Matti Parikka, hän oli myös Opel-miehiä. Matilla oli automaatti Ascona ja 2.0 litran koneella ja hän rakennutti Kahakadulle lähelle Surakkaa talonsa. Matti oli hyvä opettaja ja hyvä työkaveri. Aikoinaan kun Matti väitteli tohtoriksi, niin hän sai väitöskirjan arvosteluna kiitettävän arvosanan. Matilla oli loppuaikoina Peugeot-nimisiä autoja. Matti oli ollut Raumalla opettajankoulutuslaitoksella opettajana, ehkä siellä viransijaisena, kun tuli tänne opettajaksi. Matti Piilovaara, Matti Parikka ja Jouko Kantola olivat olleet Lahdessa yhtä aikaa, kun valmistuivat opettajiksi.

Teknisen työn lehtorit vas. Aki Rasinen ja Matti Parikka ohjelmoivat cnc-jyrsintä vuonna 1992. He osoittivat, kuinka peruskoulun matematiikkaa voi soveltaa käytäntöön teknologian avulla. Kuva: Timo Lipas.

OKL:n porukka muutti 1994 pois Vapaudenkatu 8 kampusalueelle, rakennukseen E. OKL:n uusi teknisen käsityön rakennus tehtiin entisen lämpökeskuksen ”lämpärin” paikalle. Lämpäristä purettiin iso piippu pois ja muutenkin kaikki kattorakenteet. Vanhoille perustuksille tehtiin yksi kerros lisää ja olemassa olevaa

kerrosta uudistettiin. Rakennuksen piirsi ja suunnitteli Alvar Aallon toimisto. Rakennuksesta tuli hyvin suunniteltu ja toimiva kokonaisuus. Valoa oli paljon, kun ikkunat olivat etelään päin suunnattu ja niitä oli paljon.

2005 minä muutin OKL:n tiloihin rakennus E:hen. Kerkesin olla niissä tiloissa hommissa 11 vuotta ennen kuin jäin eläkkeelle vuonna 2016.

Jossain vaiheessa OKL:lle tuli opettajaksi myös Jouko Kantola. Jouko oli ollut aikaisemmin Kajaanissa opettajana. Jouko oli ollut aikaisemmin jo naimisissa ja siitä liitosta syntyi tyttö ja poika. Myöhemmin Jouko rupesi seurustelemaan Tampereella asuvan diakoni Marlen kanssa ja he asuvat nyt yhdessä Tampereella. Joukolla oli alussa autonä sitikka korotettu van auto. Jouko oli tehnyt siitä pienen matkailuauton, jolla hän Marlen kanssa usein reissasi.

46. Joukon mersu

Jouko oli ostanut Saksassa vierailtuaan Marlen kanssa hienon, vähän käytetyn mersun. Väriltään mersu oli kuin shamppanja ja siinä oli paljon hienoja yksityiskohtia. Jouko oli olemukseltaan tarkka rahan suhteen. Tampereelta täällä osapäiväopetusta suorittaessaan oli tullut mersullaan Jyväskylään. Jouko piti opetusviikon autoaan aina uimahallin maanalaisessa parkkihallissa. Ei ajellut täällä yhtään sillä. Jos hän joutui kesken opetusjakson käymään Tampereella, meni hän sinne junalla ja tuli takaisin junalla maanantaina. Vasta kun kahden viikon opetusjakso tuli täyteen, ajoi hän mersun Tampereelle.

Nämä päivät silloin ihan alussa, kun Jouko aloitti osa-aikaisen työjakson yliopistolla, Jouko asui yöt verstaan "kammiohuoneessa". Jouko kun lopetti opetustyöt, hän vaihtoi jossain vaiheessa kevyemmät oleskeluvaatteet päällensä ja tohvelit jalkaan. Kävi tekemässä iltapalaa henkilökunnan keittiössä ja piti eväitään jääkaapissa. Keittiössä oli myös mikro, jolla sai helposti lämmitettyä esimerkiksi ruokaa. Ei tehnyt tätä joka ilta, jos hänellä oli kaupungille asiaa tai oli verstaalla jotain omia hommia.

Siivooja tuli kerran minun juttusille, kun huomasin jotain tuommoista tapahtuvan verstaalla. Siivooja sanoi minulle, minä meinasin mennä siivoamaan tutkijanhuonetta, niin ovesa luki "ei saa häiritä", jo aamulla ennen seitsemää. Siivooja oli ihan ymmyräinen, kuka siellä nyt näin aikaisin on. Minä rauhoittelin siivoojaa

ja kerroin mitä tiesin. Jouko asui vain joitain aikoja yliopistolla. Varmaan silloin vain kun hänen Minna Canthin kadun vuokra-asunnossa oli putkiremppa. Jossain vaiheessa Jouko asui Omenahotellissa Vapaudenkadulla.

Kerran hän taas tuli opettamaan Jyväskylään. Samalla viikolla saatiin kutsu Pirhosen Antilta tulla hänen mökilleen istumaan iltaa ja saunomaan. Pirhosen Antti käytti verstaan kammiohuonetta väitöskirjansa tekoon ja siitä hyvästä hän kutsui koko verstaan porukan mökilleen. Minä sovin Joukon kanssa, että voitaisiin mennä Joukon uudella mersulla Antin mökille. Jouko näyttäisi autoa samalla ja kertoisi siitä.

Ketään muita verstaan väestä ei lähtisi mukaan. Ainoastaan Piilovaaran Matti tulisi sinne Saarijärven mökiltään omalla autolla, Matti oli jo silloin jäänyt eläkkeelle. Odoteltiin Joukon kanssa siinä illan tuloa milloin voitaisiin lähteä. Yhtä-äkkiä rupesikin satamaan, Jouko meni ulos varmistamaan asiaa. Tuli ulkoa pois ja sanoi minulle, ettei voida lähteä hänen autollaan, kun siellä sataa. En tiedä minkä takia. Oliko Joukon auto kuitenkin sokerista? Vai olisiko se kenties likaantunut, se ei tullut ikinä minulle selväksi. Me mentiin Antin mökille minun Toyota Corolla autolla.

47. Aki Rasinen

Tuossa viereisessä rakennuksessa saivat opetuksen tekniseen käsityöhön tulevat opettajat. Siellä seassa olivat myös normaalikoulun yläasteen oppilaat, kun heillä ei ollut vielä omia teknisen työn tiloja. Heidän opettajana oli Aki Rasinen. Akilla oli paljon tuuraajia koska Aki oli Sambiasa neljä eri kertaa kehitysmaaprojekteissa. Aki kävi myös muutaman kuukauden pituisia, namibialaisten koulutus- ja opetussuunnitelman suunnitteluissuja.

Akin Sambian reissujen aikana tehtiin Norssiin remontti ja siinä yhteydessä sinne tehtiin uudet teknisen käsityön tilat. Minäkin kävin siellä jotain tekemässä ja tilat tuntuivat todella hyvin toimivilta. Akilla oli muuta hommaa paljonkin siellä opetuksen lisäksi. Hän ei meinannut millään keretä hommaamaan materiaaleja ja samalla ylläpitää koneiden terät terävinä. Tarvittiin yleismiestä avuksi.

Norssi laittoi laboratoriomestarin viran haettavaksi. En tiedä montako hakijaa haki paikkaa, mutta yhtenä hakijana olin minäkin. Olin vähän suivaantunut yliopiston toimintaan jo usean vuoden takia ja yritin hakea jonkinlaista tasoitusta

tämän viran myötä. Yliopiston puusepän paikka oli niin laaja-alaista työtä, paljon kohteita joihin olisi pitänyt repeytyä moneen otteeseen.

Surakan Erkki oli jäänyt eläkkeelle, ketään ei otettu tilalle. Väinökin oli lähtenyt aiemmin, eikä Väinönkään tilalle otettu ketään. Vaikka moni ei sitä osaa ajatella niin kuin minä näin tuon Erkin pois jäännin. minusta tuntui kuin iso suuri tyhjiö olisi ollut joka tilanteessa. Erkki otti viime kädessä aina joka asiassa lopulta vastuun ja nyt ei ollut Erkkiä. Kaikki vastuu kääntyi minun kapeille harteilleni. Yliopisto ei tullut tässä asiassa yhtään vastaan. Uskoisin heidän ajattelevan meitä vain numeroina, kenties niminä. Eivät yhtään miettineet mitä nyt tapahtuu. Ajattelivatko alasajoa niin kuin silloin aikoinaan Herman Lassilla ollessani puuseppänä.

Sen huomasin täältä minun näkökulmasta, kun sieltä puolelta joku jäi pois, niin heti otettiin kiireesti toinen tilalle ja sillä esimiehet pönkittivät omaa itsetuntoa. Muutkin huomasivat kuoppakorotusten kasaantuvan joillekin enemmän kuin toisille. Samaan aikaan kuin Erkki ja Väinö jäi pois, niin pari henkilöä ylemmiltä tasoilta saivat näitä korotuksia, sen huomasi muutkin ja niistä puhuttiin yleisesti.

Hommat jatkuivat melkein samanlaisena, työt piti tehdä entiseen tapaan. Nyt kaikki hommat tulivat suoraan minulle, ei välikäsiä tai auttavia käsiä ollut. Raskaasti ajatellen huomasin jossain vaiheessa senkin tosiasian, olimme vanhojen puuseppien kanssa aikoinaan tehty kaikki meille kuuluvat hommat, nyt kun en yksin enää kerennyt joka paikkaan mennä ja tehdä, huomasin muitakin puuseppiä alueella tekevän minun hommia. Ajattelin, jos eivät halua ottaa minulle kaveria tähän auttamaan niin maksakoon muille sitten tuolla tapaa. Vielä omalla ajalla ollessani kadulla ihmiset kysyivät työasioita ja niistä piti siinä jo sopia tehtäväksi.

Menin haastatteluun, kun olin yksi kuudesta hakijasta, jotka olivat päässeet seuraavalle tasolle. Vastaanottoapuoli oli aika ihmeellinen, Päivi Teppo oli koulun rehtori, Aki Rasinen oli teknisen työn opettaja ja mitä vielä kolmantena ihmisenä oli Heikki Kähkönen. Miten Heikki oli päässyt tähän valitsijaryhmään, se tiedettiin, että hän oli Päivi Tepon oikea käsi, oisko sen takia? Minulla oli jo vuosien saatossa tullut Heikkiin sellainen erilainen työsuhde.

Nyt hän oli toisella puolen pöytää valitsemassa laboratoriomestaria Norssiin. Minä tiesin jo siinä heti, että minun mahdollisuudet valuivat hiekkaan nähtyäni

Heikin. Ja niinhän siinä kävi, minua ei valittu, ei valittu Kahilan Tapania, hän olisi ollut meistä kaikista paras. Valitsivat rakennuspiirin timpurin Jorma Lindin, hyvä kirvesmies hänkin oli. Myöhemmässä vaiheessa Aki tuli OKL:n opettajaksi kun Matti Parikka jäi eläkkeelle. Onneksi sain olla Akin kaverina vielä monta vuotta. Akilla oli aina nähtyämme aulis ymmärtäväinen tervehdys mikä oli hänen hyvä tavamerkkinsä Sambian reissujen jälkeen. Aki jäi neljä vuotta sitten itsekin eläkkeelle.

48. Viljo tuli pelaamaan

Kerran yhtenä keskiviikkona tuli Lahtisen Viljo pelaamaan meidän kanssa lentopalloa urheiluhalli kakkoseen. Vuoro oli lehtorien lentopallo porukka. Pyhällön Eilo oli saanut houkuteltua Viljon mukaan. Aika oli silloin noin 1990-luvun puolessa välin.

Pyhällön Eilo sai minutkin houkuteltua pelaamaan lentopalloa juuri silloin kun tulim yliopistoon -74 syksyllä. Pelailin vaihtuvassa porukassa yli kolmekymmentä vuotta. Siellä tosin vaihtui porukka usein, kun jotkut muuttivat paikkakuntaa ja terveys petti tai kuolema korjasi. Aina siellä kuitenkin oli aloituskuusikot valmiina, kun peli alkoi. Meitä edellisellä tunnilla siellä pelasi lehtoreiden koripalloporukka, mutta se hiipui ajan mittaa. Me pelattiin siellä pari tuntia ja sitten menttiin saunaan.

Pukukopissa riisuttiin siviilivehkeet pois ja laitettiin pelivaatteet päälle. Viljo penkoi urheilulaukkuaan siihen malliin, että joku kysyi Viljolta. Mikä on hukassa? Viljo vastasi, minulla on kaksi oikean jalan tossua, mutta ei yhtään vasemman jalan. Eilo sanoi siihen, elä välitä, jos se toinen mahtuu siihen toiseen tossuun niin pelaamaan vain ja niin Viljo teki. Viljo lähti siitä pelaamaan kummassakin jalassa oikean jalan tossu.

Ilta pelattiin siellä ja kaikilla oli kivaa, varmaan myös Viljolla. Sitten menttiin saunaan. Lauteilla istuivat vanhat opettajat vierekkäin, Viljo ja Mikko Asunta. Miehet rupesivat muistelemaan nuoruuden ajan urheilua kampuksen kentällä. Kyllä me nuorena siellä urheiltiin ja paljon, sanoi Mikko. Minä sanoin siihen suureen ääneen, kun tiesin, Viljolla on huono kuulo! Johon Mikko. Joo, heitettiin me kuulaakin.

Joskus ne lehtorit jotka asuivat Kortepohjassa, eivät juoneet pelin jälkeen yhtään vettä tai limppaa. Kävivät kuitenkin saunassa ja suihkussa, lähtivät siitä Kierteseen kaljoille. Niillä oli sellainen tapa, että voivat juoda niin monta tuopillista olutta kun virtsarakko tulee täyteen ja pitää mennä vessaan. Sen jälkeen ei saanut

enää tilata juomia, vaan piti lähteä jo kotiin. Jotkut kuulemma olivat juoneet kuu-sikin isoa tuoppia janoonsa.

49. Promootio

Vuonna 1996 oli tarkoitus järjestää yliopistossa juhlapromootio. Olin joidenkin suunnittelijoiden kanssa C-rakennuksen juhlasalissa. He halusivat, että näyttämön lattiaa pitäisi isontaa ensimmäiseen penkkiriviin asti. Sen takia kun promovoitava oli tällä kertaa suuri määrä. Pitäisi rakentaa kolmet portaat, kahdet laidalle ja yhdet isot keskelle. Ei ne muuta suunnitelleet. Ei yhtään rakenteellista apukuvaa edes.

Minun täytyi itse suunnitella ja mitata vahvat levyt kanneksi. Päälle piti laittaa tammikuvioinen muovimatto. Tein 26 pukkia männystä, jotka ripottelin 60 senttimetrin päähän toisistaan. Sidoin pukit toisiinsa laudoilla niin, että ne eivät pääsisi kaatumaan. Kaikki liitokset piti numeroida, kun lava jossain vaiheessa purettaisiin ja kasattaisiin taas uudestaan. Minulla meni viikko rakentamisessa ja kuitenkin jouduin lopussa tekemään paljon ylitöitä. Pyysin kummipoika Jannea asennukseen mukaan kaveriksi, kun välillä käsiä tarvittiin lisää. Maton saumat asensin kaksipuoleisella mattoteipillä, jossa oli liimapuoli kummallakin puolella. Sain lattian tehtyä aikataulun mukaisesti.

Olin siellä kerran muuten vain käymässä, kun eräs yliopiston opettaja sanoi. Eikö tuota lattian jatketta voisi pitää tuossa aina, kun se on niin hyvän näköinen. Eihän sitä pidetty. Heti kun promootio oli ohi, piti lattia purkaa kun jollain artistilla oli varattu sama tila konserttiin.

Vuosien saatossa kasasin jatkeen monta kertaa ja purin sen. Kahdelta asentajalta meni kasaukseen neljä tuntia ja purkuun kaksi tuntia. Kasaus ei ollut minusta ikinä kivaa hommaa, vaikka olin itse lavan suunnitellut ja tehnyt. Kasauksessa piti joka kerta miettiä paljon, mihin kohtaan mikäkin pukkanen tuli ja millä laudalla mikäkin liitos vahvistettiin. Olin merkannut punaisella tussilla liitoskohdat numeroilla. Sitä paitsi kannen levyt olivat 28 millin vahvuista pontattua lastulevyä. Aina piti olla kaksi ihmistä kantamassa niitä ja silti ne olivat raskaita. Aina tuo kasaus tehtiin illalla muiden hommien jälkeen, ehkä jotain poikkeuksia oli, ja kun päiväsaikaan sa- lia käytettiin luennoissa tai muissa tenteissä. Minulla oli usein kaverina Lemiläisen Tarmo, joskus oli mukana Anssi Vilkamaa ja kerran Mykkäsen Make. Yliopiston autolla siirrettiin kasaustarvikkeet aina paikan päälle. Kaikki tavarat piti laittaa

yhteen autoon samalla kertaa hyvään järjestykseen, että kaikki mahtuivat kyytiin samalla kertaa.

Kerrankin yhden kesän lauantaina olin kasaamassa jonkun kanssa taas lavanjatketta ja meillä oli isot ovet auki C-rakennuksessa, kun muut ovet olivat visusti kiinni. Kaksi heppua meni minun edellä ovista sisään, huusin heille, ei sinne saa nyt mennä, rakennus on kiinni! Heput pysähtyivät sisällä ja kun kerkesin heidän luokse, toinen niistä hepuista oli Seppo Hovi, kuuluisa pianon soittaja. Toista en tunnistanut. Seppo sanoi pitävänsä täällä konsertin huomenna ja tuli paikkoja vähän katselemaan ennakkoon. Minä pyysin ”hepuilta” anteeksi ja sanoin, menkää ihan rauhassa vaan katsomaan paikkoja.

Kerran olin taas kasannut lavanjatkeen paikoilleen, olikohan silloin norssin kevätjuhlan harjoitukset. Lavanjatke oli ollut paikoillaan yhden viikon, kun minulle ilmoitettiin, että lava pitää purkaa, kun jollain artistilla on konsertti seuraavana päivänä. Minä sanoin eikö lava voisi olla konsertin ajan samalla paikallaan niin ei tarvitsisi purkaa välillä? Sanoivat ettei voi koska olivat myyneet konsertin täyteen ja etupenkeillekin piti mahtua kuulijoita.

Me purettiin lavanjatke. Artisti esiintyi lavalla ja me kasattiin lavanjatke takaisin. Artistina oli silloin Katri-Helena. Me ooteltiin paikan päällä, kun tilaisuus oli päättynyt, että päästään kasaamaan lavan jatketta. Se ei onnistunut heti koska koko järjestävä henkilökunta kävi ensin hyvin syömässä ja vasta sen jälkeen he hakivat ”kamansa” pois. Vasta sen jälkeen me päästiin kasaamaan lavanjatketta. Aamuyöstä saatiin kasattua lavanjatke paikoilleen. Tämä kasaus piti tehdä konsertin jälkeen, kun seuraavana aamuna jatketta tarvittiin norssin harjoituksissa.

50. Aino ja Matti

Yliopistossa vaihtui rehtorit säännöllisin välein. Minun työaikana niitä oli monia, mutta kahden kanssa olin enemmän tekemisissä.

Aino Salliseen (kuvainnollisesti) melkein törmäsin yhtenä kesänä kun hän piti Agorassa avajaispuhetta vahtimestarien kesäpäivillä. Aino kertoi hyvin vahtimestarin työstä, kuinka tärkeä vahtimestari on asiakkaalle, joka tulee laitokseen asioimaan, hän antaa ensimmäisen kuvan yliopistosta, on niin sanottu käyntikortti. Riippuu sitten vahtimestarista, miten hän suhtautuu tulijaan ja miten. Minusta

Ainon puhe oli hyvä ja ulosanti kymppin suoritus. Aino piti hyvän ja hyvin puheen, minä olin ylpeä meidän rehtorista. Ainon työpaikka oli rehtoraatissa entisessä kaupungin kirjastossa. Kirjastoon oli tehty mittava remontti ennen kuin se porukka muutti sinne.

Erkki Fredrikson oli hommannut jostain Etelä-Suomesta rehtoraattiin hienon kalustuksen ja juuri Ainon huoneeseen. Aino halusi käyttää vanhaa tyylihuonekalukirjoituspöytää työpöytänään. Kirjoituspöytä oli ollut tehty aikoinaan isommalle ihmiselle kuin mitä Aino pituudeltaan oli. Kirjoituspöytään piti tehdä muutostöitä, mutta vasta silloin kun Aino oli jossain muualla. Minun piti sopia Ainon sihteerin Anna Rantasen kanssa, milloin oli aikaa mennä tekemään muutostyöt.

Kirjoituspöydästä piti ottaa sokkelit kummankin laatikoston alta pois. Nyt kirjoitustaso tipahti tarvittavan alas, mutta kannen alla ja laatikostojen välissä oleva laatikko piti myös poistaa, koska Ainon jalkojen piti mahtua myös kannen alle. Olivat ostaneet Ainolle laskutason johonkin kohtaan kirjoituspöytää, se piti asentaa halutulle paikalle. Taas piti sihteerin kanssa sopia aika, milloin Aino ei ollut paikalla. Laitoin kerran yhdelle seinälle korkean ryijyn seinään kiinni. Ryijyn kiinnitys tuli niin korkealle kuin vain voi asentaa, silti osa ryijystä vielä viisti lattiaa, taas Aino oli poissa paikalta.

Sitten vaihtui rehtori yliopistossa. Tilalle tuli fysiikan professori Matti Manninen. Matin muistan joskus aiemmin jo yhden kerran. Mannisella oli joku kongressi Savonlinnassa ja hän tarvitsi yliopiston näyttelyseinäkkeitä siellä. Seinäkkeitä tarvittiin vähän siellä, ettei minun kannattanut lähteä niitä kasailemaan ja purkamaan, Manninen huolehtisi seinäkkeistä. Me sovittiin yhteinen aika vanhalle fysiikan laitokselle Nisulankatu 78, missä seinäkkeitä silloin säilytettiin. Matti tulikin sovittuna aikana ja hänellä oli silloin tila-auto käytössään. Laitettiin porukassa seinäkkeen osia autoon ja lopuksi annoin Matille kasaussavaimen millä hän kasaisi ja purkaisi seinäkkeet. Kerroin siinä sivussa mitä tulee ottaa huomioon kasaussavaimessa, ettei pääse vahinkoa syntymään. Tästä ensi tapaamisesta tuntui, että Matti, meidän joskus tuleva rehtorimme oli ihan kansanomaisena, suomalainen mies. Joka kerta kun minua komennettiin menemään rehtorin luo hommiin Matti Manninen ei lähtenyt pakoon niin kuin Aino.

Kerrankin minut hälytettiin taas rehtorin luo, siellä oli ongelmia neuvottelupöydän kanssa. Minä menin rehtoraattiin ja kysyin rehtorin sihteeriltä Anna Rantaselta, voinko mennä rehtorin huoneeseen tekemään tätä hommaa? Anna vastasi minulle, mene vain, rehtori Manninen on paikalla, joten voit mennä sinne. Astuin

huoneeseen ja tervehdin rehtoria, rehtori tervehti takaisin. Manninen sanoi neuvottelupöydän jatkotasojen vähän antavan periksi, kun enemmän porukkaa on kerääntynyt pöydän ympärille ja joudutaan käyttämään päätyjäkin hyödyksi pöydästä.

Minä kyykistyin pöydän alle ja tutkin hetken ongelmaa. Makasin lattialla katse suoraan kanteen päin ja näin, että siellähän joku valepuuseppä oli tehnyt oman virityksen. Siellä oli laitettu kakkosnelonen tukemaan jatkotasoa ja vain vähän. Eikö tämä valepuuseppä ollut huomannut, että siellä oli jatkotason tukijalka taitettuna kantta vasten. Sanoin rehtorille tuon asian minkä olin huomannut niin eikö Manninen ollut kohta jo minun vieressä makaamassa lattialla ja katsomassa kannen tukijalkaa. Sovittiin siinä vieretysten makoillessa, että otan tuon kakkosnelosen pois ja käytetään jatkotason tukijalkaa hyödyksi. Näin minä sitten tein ja kansi jatkotasoineen toimi taas moitteettomasti.

51. Väitös Villa Ranassa

Olin muuttanut OKL:n tiloihin kampusalueelle rakennus E:hen. Minun hommiini kuului silloin myös huolehtiminen viereisestä G-rakennuksesta. Tässä vuosien saatossa olin tehnyt puusepän hommia jos vaikka millä nimikkeellä. Olin alussa ollut huoltomies, sitten asentaja 1, kakkonen ja kolmonen. Jossain vaiheessa olin laboratoriomestari ja taas sitten jossain vaiheessa vahtimestari. Mulle se oli samantekevää mitä nimikettä käytin, ehkä jossain vaiheessa kikkailtiin näillä nimityksillä, niin saatiin parempaa palkkaa. Sitten 15.12.2009 hallintojohtaja Erkki Tuunanen nimitti minut puusepäksi. Tämä nimitys astui voimaan 01.01.2010. Tätä nimikettä olen tämän loppuajan sitten mieluusti käyttänyt.

G-rakennukseen oli tehty remontti ja nyt siellä asui yliopistolla työskenteleviä vierailevia lehtoreita ja tutkijoita. Minä tutustuin näihin asukkaisiin hyvin, kun jouduin vähän väliä siellä korjailemaan mitä milloinkin ja samalla viemään myös postia heille.

Kerran siellä asui yhdessä alakerran huoneistossa Unkarista yksi perhe. Mies oli töissä etnologian rakennuksessa ja teki tohtorin väitöstä siinä samalla. Olikohan miehen nimi Laszlo Keresztes, en ole ihan varma? Tutustuin perheeseen hyvin, heillä oli ihan pikkuinen tyttö ja vaimo oli aina minulle hyvin kohtelias. Perhe muutti siitä sitten pois varmaankin takaisin kotimaahansa. Jossain vaiheessa ke-

sää sain kutsun Laszlon väitöstilaisuuteen Villa Ranaan. Väitös oli yhtenä kesälauantaina kello kaksitoista. Lauantain päivä oli lämmin ja aurinkoinen. Olin sorvannut Laszlolle seminaarin aikaisista yli 185 vuotta vanhoista honkalankuista lautasen, muiston meidän yliopistosta ja ystävyystämme.

Pikkuhiljaa porukkaa virtasi Villa Ranaan ja Blomstedtin salia päin. Siellä oli paljon tuttuja OKL:stä, minä menin virran mukana sisään. Asetuin aika lähelle väittelijän istuinta tulo-ovesta vasemmalle puolelle penkkiin istumaan, ja jäin odottelamaan tapahtuvaa. Aika kului yli kahdentoista, olisiko jo mennyt niin kauan kuin akateeminen vartti antoi myötä? Sitten kaikki nousivat seisomaan, kun väittelijä, vastaväittäjä ja kustos tulivat saliin. Siinä he kulkivat eteenpäin arvokkaasti ja asettuivat omiin tuoleihinsa.

Siinä minulle selvisi kuin salama olisi iskenyt päin minua, että olin tullut väärään väitökseen. Väittelijänä oli nainen, kun minun väittelijä olisi pitänyt olla mies. Voi surkeuksien surkeus, hikipisarot kohosivat ohimolleni. Mitenkä voi olla kaksi väitöstä samaan aikaan samassa rakennuksessa? Olisihan tässä vieressä ollut Seminarium-rakennuksessa tyhjää tilaa ja C-rakennuksessa myös. Mutta täällä samassa talossa kaksi väitöstä samaan aikaan. Siitä hieman toivuttuani rupesin kuuntelemaan tätä väitöstä. Tämä oli suomenkielinen ja ymmärsin mitä puhuttiin, ja samalla mitä pidemmälle väitös meni, sitä mielenkiintoisemmaksi se muuttui.

Sitten edestä nousi jonkun ajan kuluttua yksi mies ylös ja poistui väitöksestä. Ajattelin, kun seuraava ihminen poistuu niin minä poistun samalla kertaa. Ehkä viidentoista minuutin kuluttua nousikin taas yksi henkilö ylös ja poistui, minä nousin ja poistuin samalla. Harmi siinä mielessä, koska väitös oli ihan hyvä ja mielenkiintoinen.

Minä menin siitä ulos ja kiersin nopeasti talon toiselle puolelle yrittäen mennä Paulaharjun saliin missä minun väitös olisi ollut. Koetin ovea, mutta ovi oli laitettu tukevasti kiinni. En päässyt tuohon toivottuun väitöstilaisuuteen. Lähdin siitä pettynään takaisin verstaalle tiedustelemaan missä nämä unkarilaiset ovat majoittuneet. Sainkin selville, että he olivat Suuruspäätie 33 A, seitsemännessä kerroksessa huoneessa 33.

Minä menin sinne illalla seitsemän aikaan ja piritin heidän ovikelloaan. Rouva tuli aukaisemaan minulle oven. Kerroin hänelle nämä kommellukset ja annoin lahjani hänelle. Rouva osasi jonkin verran suomen kieltä ja varmasti ymmärsi minun huonon tuurin ja epäselvyyden. Toivotin heille menestystä elämään ja antoisaa

työtä Laszolle. En ole kuullut heistä sen jälkeen mitään. Katsoin äsken Googlesta niin Laszlo olisi ollut Amerikassa jossain yliopistossa.

52. I'm Vesa Leskisenoja, I'm service man, universitet of Jyväskylä ...

Tuota sanayhdistelmää jouduin usein käyttämään, kun vierailin useissa vierailevien lehtoreiden ja tutkijoiden asunnoissa ympäri Jyväskylää korjailemassa pikkuvikoja mitä siellä nyt saattoikin olla. Jotkut huonekalut olivat rikkoitumassa tai niistä oli kiinnitysruuvit löysällä, kattolampuista oli lamput palaneet, liesituuletin ei toiminut ja niin edelleen. Yliopistolla työskenteli paljon vuosien aikaan muualta tulleita tutkijoita ja opettajia. Yliopistosäätiö omisti paljon osakkeita ympäri kaupunkia, niitä oli silloin Minna Canthin kadulla, Vaasankadulla, Yliopistonkadulla, Kauppakadulla, Puistokadulla, Pitkäkadulla, Kalervonkadulla, Väinönkadulla, Emännäntiellä, Lehtorannantiellä, Survontielle, Ylistöllä yliopiston rakennuksen maanrajassa olevassa huoneistossa ja kampusalueella koko G-talon kaikki 6 huoneistoa, nyt G-talo on kokonaisuudessaan yliopiston Tiedemuseon työtilana.

Jossain vaiheessa minuun otettiin yhteyttä joltain laitokselta, jonka alainen henkilö tai perhe asui korjattavassa huoneistossa. Joskus yhteydenotto tuli suoraan tilapalveluilta Elisa Kähköselä tai Mervi Kilpiseltä. Joskus G-talon asukkaalta suoraan, kun ohi menen näin niitä, niin sanoivat, voisinko tulla korjaamaan jossain vaiheessa.

Sain huoneiston avaimen aina mukaan tilapalvelusta, vaikka asukkaille oli kerrottu etukäteen tulevani sinne vierailulle. Joka kerta soitin ovikelloa, jos joku tuli avaamaan oven, esittelin itseni ja kerroin olevani yliopiston puuseppä tai huoltomies joko suomeksi tai englanniksi. Viime aikoina minulla oli vielä näyttää kuvalla varustettu henkilökortti.

Joka kerta selvittiin, oli homma sitten minkälainen tahansa mitä jouduin tekemään. Siihen se englannin taito jäi oviaukkoon, mutta sitten rupesin puhumaan elekielellä. Ymmärsin hyvin mitä he puhuivat, mutta lauseitten muodostaminen oli minulle vaikeata. Olin käynyt monia vuosia työväenopistossa lukemassa englantia, sinne kovalevyllä tietoa meni kovasti, mutta sieltä pois päin tieto ei vaan meinannut tulla.

Kerran yliopistolle haettiin sellaista vahtimestaria töihin joka ymmärtäisi kieliä, olisi kätevä käsistään ja rupeaisi korjaamaan ja huoltamaan näitä huoneistoja. Paikalle otettiinkin sellainen kaveri, mutta ei se ikinä tullut näihin hommiin vaan meni Ylistölle vahtimestariksi.

Vanhojen puuseppien kanssa käytiin kunnostamassa Puistokadulla yhtä huoneistoa, joka sijaitsi sen talon 7. kerroksessa. Se huoneisto taisi olla kolmio. Huoneistossa piti tehdä täysremontti, joten alussa vietiin autolla sinne kaikenlaista korjausvehettä ja maaleja. Meillä kaikilla oli asian mukaiset valkoiset maalarinhaalarit jalassa siellä, ehkä Ekillä vielä lippalakki.

Muina päivinä, kun oli kevät ja kesä hilpaistiin sinne jalan verstaalta käsin. Jonain aamuna Eki sanoi meille, eiköhän kierretä torin kautta ja katsotaan torin naiset. Ei siellä mitään naisia ollut, olipahan vain sellainen sanonta.

Erkin kanssa oltiin jo monissa maalaushommissa huomattu Väiskin ihmeellinen maalaustapa. Joka kerran kun Väiski rupesi maalaamaan, vaikka kuinka tarkasti hän valmisteli tulevaa ensiksi, niin taitavasti kuin taikuri hän sotki aina paitansa. Nytkin Väiski kääri hihat ylös asti, siinä Ekin kanssa vilkaistiin toisiimme ja kumpikin mielessään varmaan ajatteli, mitenkähän se Väiski selviää tuosta nyt. Ihan siinä maalauksen loppusuoralla Väiski pyörähti maalausteikalla ja eiköhän olkapää osunut juuri maalattuun märkään pintaan. Ekiä ja minua hymyilytti, kun nähtiin Väiskin paita, ei sanottu mitään, kyllä Marjatta kotona ripitti Väiskiä tarpeeksi.

Siinä samassa talossa oli toinenkin huoneisto, jossa sillä hetkellä asui venäjältä joku Viktor Turbin. Tiedettiin se, että mies oli kova mahorkkan polttaja. Meidän piti mennä katsomaan sinne jotain hommaa ja jo siellä ylhäällä tuumattiin, ettei oteta Turbinilta mahorkkaa, vaikka se kuinka kohteliaisuuttaan tarjoaisi. No menttiin sinne porukalla, ajateltiin mennä sitä kautta sitten myöhemmin syömään. Soitettiin ovikelloa ja eikö Viktor kohta tullutkin avaamaan oven. Mentiin sisään ja katsottiin mikä oli vialla, ei ollut kummonen homma meille ja sanottiin tulevamme ruokatunnin jälkeen korjaamaan tuo vika. Kohta Viktor otti mahorkka-askin esille ja tarjosi meille jokaiselle tupakkaa. Sanottiin ettei polteta ja pudisteltiin päätä samalla. No Viktor ei ollut siitä milläänkään vaan otti yhden itse ja pani mahorkkan suuhunsa ja sytytti sytkärillä sen palamaan. Puhalteli haikuja siinä meihinkin päin, niin me todettiin yhteen ääneen, että pitää lähteä ja moikattiin Viktorille ja lähdettiin ulos. Erkki poltti silloin tupakkaa, mutta mahorkka oli pahempaa kuin punainen nortti, eli tosimiesten tupakkaa.

53. Loman jälkeen töihin

Olin viettänyt hyvin ansaitun loman ihan tässä 2000-luvun puolessa välissä. Minut kutsuttiin laittamaan viiteen komeroon lukot Mattilanniemeen. Kyllä oli vaikeata laittaa, ensiksikin piti miettiä tarkkaan lukon kielen suhde vastarautaan. Ensimmäinen lukko meni päin "prinkkalaa", sitä jouduin viilaamaan ja sovittamaan todella paljon ennen kuin lukko ja ovi toimi. Muitten lukkojen asennus kävi heti nappiin.

Seuraavan kesän loman jälkeinen työpäivä oli ihan samanlainen. Piti asentaa ilmoitustaulu yhdelle seinälle. Sain avukseni vahtimestari Timo Pataman ja Harri Piispasen. Minä mittasin lattiasta korkeutta taulun alareunaan 90 senttiä mikä on EU-direktiivin mukainen mittaus isommille ihmisille ja alakoulun ihmisille vastaava mitta on 70 senttimetriä. Otin toisen mittauksen jalkalistan päältä ja toisen lattiasta. Timo Patama sanoi minulle, taulu on vinossa johon minä Timolle. Minä oon laittanut vastaavia tauluja tuhansia, kyllä mittaus on oikea! Pitihän minun pyytää Timolta anteeksi, koska taulu meni ihan vinoon. Mittasin uudelleen ja taulu tuli sen jälkeen suoraan.

54. Kortinpelulla keskiarvo nousee

Yliopiston puusepät olivat tuohon aikaan liittyneet samoihin tiloihin rakennuspiirin puuseppien kanssa tuohon OKL:n teknisen käsityön vanhoihin tiloihin Vapaudenkatu 8. Vanhat puusepät olivat jo jääneet eläkkeelle, Väinö Isotalo 1987 ja Erkki Surakka 1989. Nyt elettiin 90-lukua. Minulla oli silloin kanssani valtion työllistämistuen alainen Teuvo. Teuvo oli hyvä puuseppä, hän oli ollut Wilhelm Schaumannilla niin kuin minäkin silloin aikaisemmin 18 vuoden iässä. Jos yliopisto olisi laittanut auki puusepän viran olisin suositellut Teuvoa siihen virkaan, oli hän kaiken puolin niin hyvä puuseppä.

Minuun otettiin sitten yhteyttä, voisiko puuseppä puolelle tulla yksi oppilas Viitanien peruskoulusta työelämään tutustumaan eli tettiin? Vastasin, kyllä se käy, kivahan se on tutustua nuorten elämään, jos vielä paremmin osaisi suhtautua heihin myöhemmin. Seuraavana päivänä koulusta tuli Anssi meidän verstaalle, sellainen meidän mittainen hoikka tummatukkainen nuorimies.

Meillä oli siinä kaikenlaista hommaa menossa ja Teuvon kanssa neuvottiin Anssia

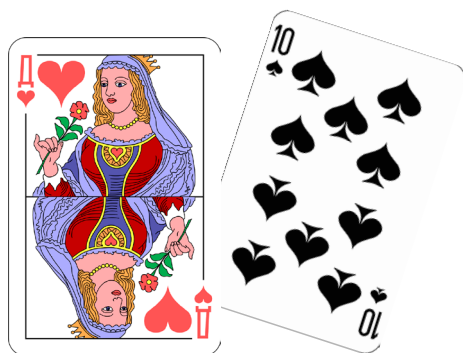
tarttumaan reippaasti mukaan työn touhuun. Anssin työaika oli 6 tuntia ja sovittiin, että hän tulee töihin 8:00 ja lähtee kotiin sitten kello 14:00. Syö meidän kanssa omia eväitä ruokatunnilla mitä sitten on mukana. Me tarjotaan kahvit aina kahvitunnilla.

Teuvon kanssa oltiin pelattu ruokatunneilla syömisen jälkeen hieman korttia, nyt saatiin kolmas peluri mukaan, se oli hyvä juttu. Me pelattiin sellaista perinteistä kasinoa ja opetettiin peli myös Anssille. Anssi ei ollut juuri pelannut korttia, mutta lähti mielenkiinnolla mukaan. Kasino oli helppoa peliä, siinä kerättiin pisteitä ja määrättyistä korteista sai enemmän ja toisista vähemmän. Padasta sai 2 pistettä ja joistain korteista esimerkiksi yhden pinnan. Sovittiin, se joka saa ensimmäisenä 10 pistettä on voittaja. Pelailtiin sitä milloin vain kerettiin aina ruokatunnilla. Joskus oltiin jossain muualla hommissa niin silloin ei pelattu ne kerrat jäi väliin.

Sitten jossain vaiheessa muutettiin tää kasino laistokasinaksi. Se joka saa kaikista eniten pisteitä on heikoin. Nyt pelissä joutui jo miettimään. Alussa Anssi hävisi melkein kaikki pelit, mutta pikkuhiljaa hän paransi peliä. Anssi joutui miettimään ja ajattelemaan enemmän eikä tehnyt niin paljon virheitä kuin alussa.

Nopeasti tuo aika verstaalla kului kaikin puolin. Meistä Teuvon kanssa Anssi toi tuulahduksen nuorten maailmasta ja toivottavasti Anssikin sai työstä ja meidän yhdessäolosta jotain uutta elämäänsä?

Näinkin kerran Anssia, en sinä kesänä, mutta seuraavana kesänä kaupungilla joku iltana, en tuntenut häntä, mutta Anssi tunti minut ja sanoi minulle. Se tetti oli minulle oikein opettavaista silloin ja vielä mikä parasta sain varmaan sen kortinpeluun ansios- ta aivoni uudelle tasolle koska keskiarvoni aineissa nousi ainakin matikan puolella.

Herttarouva ja patakymppi ovat tärkeitä kortteja. Kuva: pixabay.com.

55. Muve

Muokkausta ja venytystä. Näin luki jossain kohtaa yliopistoliikunnan paperisessa esitteessä 2000 luvulla. Tuo ohjelma oli tarkoitettu henkilökunnan kunnan kohottamiseen. OKL:n teknisen käsityön opettaja Matti Parikka oli ollut tässä muve-ryhmässä jo jonkin aikaa, sai houkuteltua minutkin mukaan. Meitähän ryhmässä liikunnalla oli kymmenkunta, joskus enemmän ja joskus vähemmän. Oli vielä työssäkäyviä ja jo ansaitulla eläkkeellä olevia.

Aloitettiin aina jakamalla porukka (niin kuin Ulla Martinkauppi sanoi) lyhytlahkeisiin ja pitkälahkeisiin. Jos siitä ei saatu jakoa aikaiseksi niin sitten käytettiin toista menetelmää. Vaalea- ja tummapaitaiset olivat eripuolella. Pelattiin jalkapalloa 5–10 minuuttia, sillä saatiin keho tarvittavan lämpöiseksi.

Hallintojohtaja Erkki Tuunanen yhdellä muve-jumpan pisteellä.

Aluksi lämmittelyä pallon kanssa. Kuvat ovat vuodelta 2004, kuvaaja Tuukka Rönkkö.

Ulla oli laatinut circuit-radan jo kotona valmiiksi. Hän oli laittanut radan silleen kuntoon, ettei samoja lihaksia trimmattu liikaa perättäisillä pisteillä vaan välillä vaihtui rimpuilu toisille lihaksille. Pisteitä oli aina niin monta kuin meitä osallistujia oli. Siellä oli slalom-hyppyjä, viivajuoksua, punnerruksia, vatsaliikkeitä, selkäliikkeitä, palloliikkeitä, nousua telineen päälle, jotain muitakin liikkeitä joita nyt en ihan muista. Ulla laittoi musiikin aina soimaan ja sen tahdissa tai sitä kuunnellen tehtiin radan liikesarjoja. Me aloitettiin 30 sekuntia jokaisella paikalla liikkeitä ja pieni huili ja siirryttiin toiseen pisteeseen, eka kierros. Toinen kierros 45 sekuntia samalla tavalla, viimeisellä kerralla 30 sekuntia eikä yhtään huilia pisteitten välillä siitä vaan nopeasti seuraavaan pisteeseen.

Tämän jälkeen huilattiin pikkuisen, venyteltiin ja kerättiin tavarat pisteistä pois auttamalla Ullaa siinä. Tähän meni kaiken kaikkiaan yksi tunti aikaa, jonka jälkeen menttiin liikunnan saunaan joka heppu. Kertaakaan siellä ei ollut naisia ryhmässä, ainoastaan Ulla veti ryhmää.

Jossain vaiheessa Liikunta-rakennus meni remonttiin ja jouduttiin Ryhtilään pitämään muvea. Ryhtilässä ei ollut saunaa mutta siellä oli suihkut ja muuten ihan kotoista. Joka syksy ja kevät viimeisellä kerralla muistimme Ullaa jollain pienellä lahjalla, ei olisi tarvinnut mutta kaikki halusi.

Jollain kerralla Ulla ei päässyt ohjaamaan meitä niin silloin meillä oli tuuraajana muun muassa Unkarin maajoukkumeloja Bela Bavelka. Bela piti meille keppijumpan. Aluksi kuitenkin jaettiin porukka ja pelattiin jalista alkulämmittelyä. Sitten alkoi tämä keppijumppa. Pitää sanoa, että vaikka noinkin yksinkertainen koivukeppi on, niin kyllä sillä kaikenlaisia liikkeitä saa aikaan. Tietysti se riippuu ohjaajasta ja nyt meillä oli sellainen ja parhaasta päästä. Bela piti jumpan ja me oltiin ihan helisemässä, tietysti jokainen teki voimiensa ja taitojensa mukaan, mutta huomasin lopussa kaikkien olevan ihan puhki. Suihkun jälkeen jokainen oli jo tointunut kovasta rääkistä ja kiitollinen kun oli ollut mukana. Kiitos Bela!

56. Taulun kiinnitystä gyproc-kipsilevyseinään

Minut haluttiin laittamaan Ylistön kemianlaitoksen aulaan iso taideteos kiinni. Tällaisilla puhelinkeskusteluilla alkoi nämä työhommot usein. Minä tiesin paikan jo monien vuosien ajalta ja töiden myötä.

Täällä kampusalueella tuli liikuttua usein ja rakennukset rupesivat olemaan tuttuja niin kuin henkilökuntakin. Voisin varmasti sanoa, että tunsin kaikista yliopiston henkilökunnasta eniten yliopistolaisia kuin kukaan muu. Tämä puuseppänä olo oli rikkaus tutustua eri ihmisiin. Yritin tulla kaikkien kanssa toimeen, en varmaan siinä ihan onnistunut, mutta 99,7 % onnistuin omasta mielestäni. Enemmän kivoja ihmissuhteita syntyi vuosien varrella ja alussa opettelin jokaisen etunimen ulkoa, niin juttuun pääsi paremmin kiinni kun puhuttelit etunimellä heti kun tavattiin, luulisin. Vielä nytkin kun olen eläkkeellä niin nään usein henkilökuntaa, tapaaminen on todella lämminhenkinen. Tietysti nyt nimet on unohtunut joidenkin osalta ja on tullut uusia ihmisiä kuvioihin mukaan, enkä tunne heitä kaikkia enää.

Kysyin puhelimessa aulan seinästä mitä materiaalia se on. Puhelimen toisessa päässä virkailija sanoi, ettei tiedä johon minä. Voitko mennä seinän luo ja koputtaa seinän pintaa, jos seinä koputtaessa tuntuu ontolta, on seinä todennäköisesti gyproc-kipsilevyseinä ja jos se ei kopise ja tuntuu kovalta on se kiviseinä. Virkailija kävi vähän koputtamassa kyseistä seinää mihin taideteos tulisi kiinnittää ja kohta tulikin jo takaisin ja sanoi, ontolta tuntuu.

Tuossa koputuksessa selvisi paljon asioita, mitä vehkeitä tulisi ottaa mukaan ja mitä ei tarvinnut suotta ottaa mukaan. Kemian laitokselle sitten ja matkaan. Sain isot telineet avuksi joiden avulla poraaminen gyproc-seinään onnistuisi hyvin. Näin nyt ensimmäisen kerran teoksen mikä piti kiinnittää seinään. Koetin toisesta laidasta teosta kuinka painava se on ja olihan se varmaan ainakin 30 kiloa painava. Mietin kuumeisesti millä konstilla saisin taulun pysymään noin rimpulaseinässä. Taulua ei olisi ollut mitään vaikeutta kiinnittää, jos seinä olisi ollut betonista, silloin olisin voinut käyttää esimerkiksi kiila-ankkuroita.

Otin paperia esille, johon piirsin kuvan taulusta ja mahdollisesta kiinnitysvaijerista. Poraisinko reiät kaareen muotoiseen kuvioon, se olisi aika hyvä ratkaisu ajattelin. Sitten aivan kuin vahingossa piirsin sellaisen kuvion, että reiät olisi siksak-kuviossa kuin naisten rätkikässässä, ommel. Eli laitimmainen ruuvi tulisi olemaan omalla paikalla suoraan vaakatasossa ja seuraava ruuvi siitä vaikka 5 senttiä alempana ja sivuttaissuunnassa 20 sentin päässä ekaruuvista siitä eteenpäin seuraava ruuvi samassa tasossa ekaruuvin kanssa ja seuraava ruuvi 5 cm alempana ja niin edelleen. Kiersin lankaa ensin yläkautta ja sitten seuraavan ruuvin alakautta ja taas yläkautta ja alakautta ja viimeiseksi yläkautta. Nyt oli 5 ruuvia jakamassa taulun painoa. Toisiin ruuveihin kohdistui veto alaspäin ja toisiin ylöspäin. Sangen yksinkertainen mutta toimiva ratkaisu. $30 \text{ kg} : 5 \text{ ruuvilla} = 6 \text{ kg/ruuvi}$.

Nyt oli vain tarkasti laskettava taulun korkeus, jotta se pysyisi edes lähimain sillä korkeudella kuin he halusivat taulun korkeussuunnassa tulevan. Leveyssuunnassa ei ollut ongelmia ja taulua pystyi hieman vielä siirtämään joko oikealle tai vasemmalle.

Virkailija sanoi taulun paikan ja tein lyijykynällä yhden kulmamerkin seinään, josta aloin tarkat mittaukset. Vatupassin kanssa siirsin mittoja oikeille kohdille. Onneksi talon vahtimestari oli tullut myös katsomaan tätä kiinnityshommaa. Pyysinkin häneltä voisiko hän olla kaverina, jos tarvitsen apua asennuksessa. Hänelle kävi hyvin tämä ehdotus.

Viime aikoina, kun minulla ei ollut omasta takaa kaveria näissä hommissa niin jouduin käyttämään paljonkin laitoksien henkilökuntaa apuna. Vahtimestarit olivat paljon aina mukana, jos heillä ei ollut jotain kiireellistä hommaa silloin.

Vahtimestarin kanssa laitettiin tämä taulu seinälle, hän oli apuna, kun tehtiin reiät gyprociin ja kun nostettiin taulun kiinnitysvaijeri ruuvien taakse. Vietiin telineet aulasta omalle paikalle vähän sivummalle. Kokosin työkoneet ja asennusvehkeet, samalla katsoin taulua, en siinä ollutta maisemaa vaan sitä, miten tukevasti olin saanut sen tuohon haastavalle seinälle kiinni.

57. Miekka- ja seppelelineet

Yliopistolla vietetään aina silloin tällöin promootiota. Promootio on yliopistoyhteisön suurin juhla, jossa maisterin ja tohtorin tutkinnon suorittaneet saavat juhlaallisessa aktissa maisterin ja tohtorin arvon sekä niiden merkeiksi maisterinseppeleen ja -sormuksen tai tohtorinhatun ja -miekan.

Minäkin menin yhden promootion jälkeen katsomaan ajan kuluksi ladattuja kuvia niitten nettisivuilta. Näinkin muutaman kuvan Taulumäen kirkosta, kun promootio väki oli mennyt sinne jumalanpalvelukseen. Yksi kuva sai minut pohdiskelemaan tuota miekkojen epäjärjestystä. Mitenkä on mahdollista, että miekat olivat tuossa läjässä sikin sokin, vain vanerit välissä ja taas paljon miekkoja, kun yliopistolla on puuseppä, joka osaisi tehdä miekoille oman telineen, näin arvokkaaseen tapahtumaan?

Meninkin siitä viestinnän toimistoon missä kaikista parhaiten tiedettiin tästä asiasta. En muista kenen kanssa siinä juttelin ja kerroin tästä kuvasta jonka näin sieltä kirkosta. Sanoin kuitenkin hänelle tästä epäkohdasta, miten se oli noin huonosti järjestetty? Tämä henkilö sanoi minulle, onko parannusehdotuksia? Onhan minulla, sanoin, voin tehdä miekoille oman telineen. Sellaisen telineen missä vain miekan kahvat tulee esille, miekat ovat pystyasennossa telineessä. Voitko ihan toisissaan tehdä sellaisen, sanoi tämä nainen minulle? Voin. Jos saisin sellaisen miekan mitä siinä telineessä tullaan pitämään, niin ottaisin siitä mitat, suunnittelisin ja piirtäisin teille ensin kuvan, päättäisitte sitten haluatteko sellaisen telineen, tai mahdollisesti useamman.

Näin sovittiin ja lähdin siitä verstaalle suunnittelemaan ja piirtelemään. Matkalla verstaalle ajattelin itsekseni, lupasinkohan liikaa heille, mitenkähän minä teen miekanterällä suorakaiteen mallisen reiän?

Verstaalla ajattelin lisää, jos poraisin reiät ja sitten kuviosahalla viivojen mukaan sahausta. Ei sekään onnistuisi koska kuviosaha nostaa ajettavan levyn päälle aina rispaantuvaa puun poikittaista syytä. Toinen vaihtoehto olisi porata reiät nurjalta puolelta. Porauksen jälkeen pitäisi hioa kovasti työstöjälki suoraksi ja tähän aukkoon mahtuisi vain ohut viila. Edestakainen viilauskaan ei olisi onnistunut koska silloin poikittaissy irtoaisi jälleen. Ainoastaan kuin metallia viilattaessa eteen päin työntäen.

Millä sitten saisin hyvät siistit reiät? Aina kun laittaa aivot oikein kovalle miettinnälle niin silloin voi ratkaista ongelmallisen tehtävän helpostikin, niin nytkin ratkaisin asian loppujen lopuksi helposti. Talttaporakone tekee neliön mallista reikää. Ihmeellistä, voisi luulla tietämättömän suusta sanottavan. Talttaporakone olisi kuitenkin ratkaisu tähän pulmaan. Kone tekee terästä riippuen 10 mm, 12 mm 15 mm tai 20 mm neliömalliset reiät.

Piirsin paperille 10 reikää toiseen suuntaan ja 10 reikää toiseen suuntaan, yhteensä 100 miekkaa mahtuisi 60 cm x 120 cm kokoiselle vanerille jossa olisi samasta 12 mm vanerista tehdyt jalat. Ei liian iso kuljetettavaksi paikasta toiseen ja kaikki miekat mahtuisi siihen ja se olisi nätin näköinen kullattujen miekankahvojen kanssa.

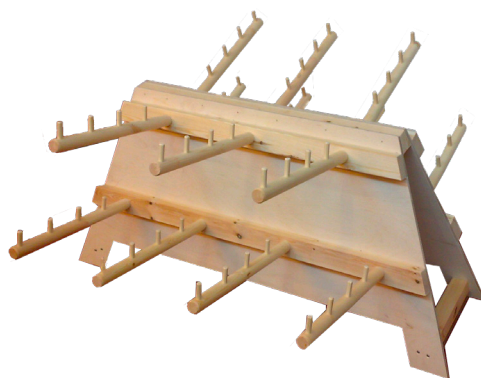
Kävin ehdottamassa piirrostani viestinnän väelle kevein askelin, kun olin mielestäni onnistuneesti ratkaissut viheliäisen ongelman. He siinä päättivät, kun useampi henkilö katsoi minun piirtämäni kuvaa ja suunnitelmaa. Sanoin vielä, että voisin saman tien tehdä toisen samanlaisen niin miekkoja tarvittaessa mahtuisi 200 kappaletta. Kaikki olivat tähän minun suunnitelmaan tyytyväisiä.

Puhuvin vielä seppeletelineistä. Kysyin missä niitä yleensä tehdään ja siirretäänkö mahdollisia telineitä paikasta A paikkaan B jos niissä on seppeleet mukana? Seppeletelineistä olivat juuri sitä mieltä, että niitä siirreltäisiin sen verran, jotta ne pitäisi mahtua sopivasti ovien välistä menemään ja myös kuljetettavaksi paketti-autolla. Yritin suunnitella 2 telinettä myös niitä.

Lähdinkin siitä verstaalle kovalla innolla tekemään näitä uusia telineitä. Verstaalla ollessani kävin katsomassa ensin talttaporakonetta ja teriä. Siellä oli 10 mm x 10 mm oleva terä. Terällä työstäisin kaksi peräkkäistä ajoa, niin saisin 10 mm x 20 mm suuren kolon aikaiseksi. Siihen koloon mahtuisi isompikin miekan terä. Sitten vielä miten 60 cm x 120 cm levyinen levy mahtuu työstettävään ahtaaseen koloon, ei mitenkään. Levy piti ajaa pyörösahalla pitkiin kapeisiin luiskiin ja luiska kerralla rei'ittää ja liimata takaisin isoksi levyksi. Tein tälleen vielä toisellekin levyille. Sitten mittasin miekan terän mukaan telineen korkeuden ja lisäsin siihen hieman mittaa lisää, jos nyt jollain olisi vähän pitempi terä miekassa. Tein kynteliitokset tarvittaviin liitoksiin, enkä käyttänyt nauloja tai ruuveja ollenkaan kasauksessa. Miekkatelineen sisäpuolelle jouduin laittamaan joka riville ohjauspuut, joiden avulla miekat pysyivät hyvin suorassa. Hioin telineet hyvin koneella ja hiomaklossilla, sen jälkeen suoritin lakkauksen nykyisillä hyvin kulutusta kestäväällä vesiohenteisella lakalla pari kertaa, kuitenkin välihionta lakkauksien välissä.

Minulla oli oma hyvä suunnitelma millä kaikkien miekat löytyisivät helposti telineestä, mutta en saanut laittaa numeroita reikien viereen. Joku halusi laittaa nimet reikien lähelle, muka silloin miekka löytyi paremmin. Kyllä miekka olisi löytynyt hyvin, entä toisen tai kolmannen kerran? Joka kerran piti ottaa vanha nimi pois, kovaa tuusaamista kun ei ajatella yhtään pidemmälle. Nyt kun olisi ollut vain numero, paperilistaan numeron kohdalle olisi laitettu miekan haltijan nimi. Miekka olisi löytynyt joka kerta hyvin ja numerot säilyisivät aina omalla paikallaan. Sangen yksinkertaista, mutta kun ei asioita saa tuoda esiin maalaisjärjen voimalla.

Seppelanelineistä tuli aika "häkkyrät" kun niitä katsoi ilman seppeleitä. Varsia sojotti kummallakin puolella säännöllisin välein kahdessa rivissä. Paljaissa perustelineissä oli pitkät kantokahvat, joista kaksi henkilöä pystyi nostamaan ja siirtämään telineitä paikasta toiseen tai mahdollisesti autoon. Varret joissa oli paikat sepeleille oli 12 mm vanerista tehdyt. Levyjen yläpäässä oli metalliset koukut, joista ne roikkui hyvin. Voisi kuvitella, että paljas perusteline olisi ollut kuin hevonen jonka päälle laitettiin satula. Varsiin saisi helposti myös laitettua numerot ja numeron mukaan jokaisen sepele olisi omalla paikalla.

Promootion miekkatelineet. Kuva: Sonja Niiranen.

58. Alajyrsinkone

Alajyrsinkone on hyvä apukone, jos osaa käyttää sitä oikein, mutta viheliäinen surmakone jos ei osaa käyttää. Meillä oli verstaalla alajyrsinkone, italialainen Linvincibile. En tiedä milloin Eki ja Väiski olivat sen saaneet ostaa yliopistolle, ehkä Tuomisen Aulis oli kertonut pojille tästä monipuolisesta koneesta, kun itse oli aikoinaan ollut Helnolla puuseppänä.

Pojat olivat alajyrsinkoneen oston jälkeen hommanneet Rummakolta teriä tähän koneeseen. He olivat ostaneet teräsarjan, jolla pystyi tekemään ikkunan karmeja ja siihen pokia. Vielä oli useampi "ässäterä" ja tavallisia urateriä. Sitten oli sellainen säädettävä terä, jonka asennusväli oli 12 mm–24 mm. Sitten oli sellainen vaarallinen laippaterä ja siinä mukana kahdenlevyisiä teriä. Mukana oli myös kahdenlaisia karoja, toiseen sai näitä kursoja kiinni tai sellainen kara jonka päähän sai kiristettyä kaksileikkaisen viistoterän kiinni. Silloin kun työstettiin esimerkiksi pöydän kanteen kalanpyrstöliitosta, käytettiin tätä karaa ja terää. Vastaavaa uraa sai myös ajettua yläjyrsinkoneella, mutta silloin työstettävä materiaali oli kiinni tukevasti pöydässä ja pöytää liikuttaen terä työsti yläkautta kanteen pyrstöuran.

Minä kun olin ammattikoulussa Viitaniemessä 1968–1970 vuosina, niin siellä oli myös alajyrsinkone niin kuin yläjyrsinkonekin. Minua kiehtoi alajyrsinkone koneena. Sillä pystyi työstämään todella monia erilaisia työvaiheita. Minä tykkäsin jo silloin tehdä kaikenlaisia asetuksia siihen koneeseen. Meille oltiin opetettu teoriatunneilla kaikki koneet mitä siellä konesalissa oli ja jotain koneita mitä joskus elämän vaiheessa jouduttaisiin käyttämään. Ei tosin näistä nykyajan koneista tiedetty mitään. Teoriatunnilla puhuttiin myös paljon työturvallisuudesta ja näytettiin kuvin ja tekstein miten pahaa jälkeä voi saada aikaan, jos ei ole huolellinen koneitten kanssa. Kovin paljon puuseppäkonet eivät ole muuttuneet vuosien mittaan, vielä todella vanhoilla hyvillä entisajan menetelmillä käsitellään huonekaluteollisuudessa puuta.

Minua muutenkin kiinnosti ammattitekniikka, juuri sen takia kun sai moneen erilaiseen koneeseen tehdä asetuksia ja sitten katsoa tekikö kone sitä jälkeä mitä hain asetuksella. Jos esimerkiksi pöydän kanteen piti ajaa joku muoto en suosunut vain pyörösaahan suoraan jälkeen, vaan piti mennä katsomaan minkälaisia muototeriä oli saatavilla.

Aulis, Väiski ja Eki olivat tehneet verstaalla taas yhteistä projektia eilen illalla. Eki kertoikin minulle seuraavana päivänä siitä. Aulis oli tehnyt alajyrsinkoneeseen asetuksen, jolla meinasi ajaa jotain keilausta johonkin rimaan. Auloksen mielestä asetus oli tehty valmiiksi ja kone heti päälle. Kone oli pitänyt hirveätä möyrintää heti kun virta oli laitettu päälle, onneksi Aulis oli ollut siinä virtakytkimen lähellä ja sai sammutettua virran saman tien koneesta. Se oli poikien ja Auloksen onni, kun laippaterä oli koneen pöydän alapuolella. Kovassa keskipakovoimassa laippaterä oli lähtenyt laippojen välistä liikkeelle ja osunut koneen metalliseen pöydän kanttiin. Siinä karan pyöriessä ja laippaterän hangatessa pöydän kanttia se aiheutti kovan äänen. Jos karaa olisi nostettu sen verran ylöspäin että laipan terät olisivat olleet ilmassa, olisi laipan terät lentäneet läpi ohjauslaudan ja pahemmassa tapauksessa Auloksen läpi ja vielä osunut muihin ihmisiin jotka olisivat olleet tulilinjalla. Oli pojilla ollut hyvä säkä silloin.

Pojat eivät olleet ajaneet enempää koneella ja asetus oli sama mihin se illalla oli jäänyt. Minä katsoin asetusta ja purin sen pois. Otin laippojen välissä olevat terät käsiini ja katsoin niitä. Toinen terä oli 25 mm leveä ja toinen 26 mm. Kysyinkin pojilta, miten tämä on mahdollista, että on näin pienellä heitolla olevia teriä. Eki taisi sanoa siihen, niitä on kaksi kummankin levyistä terää, nyt ne oli mennyt sekaisin, tai Aulis ei ollut mitannut ollenkaan niitä vaan oli laittanut Auloksen tunnetulla kiireellä terät laippojen väliin ja ryhtynyt toimeen. Auliksella oli mennyt Helnon aikaan juuri alajyrsinkoneella pari sormea poikki ja tahti näköjään jatkui vielä.

2000-luvulla kun muutin OKL:n teknisen käsityön tiloihin kampusalueelle toin mukana niihin tiloihin tämän alajyrsinkoneen, Mannerin konepajan puusorvin ja pyörösahan. Veisto-ohjaaja Pyhällön Eilo hommasi sellaisen teräsarjan alajyrsinkoneeseen, jossa oli runko-osa ja siihen sai monia vaihtoteriä parilla kuusiokoloruuvilla tukevasti kiinni. Silloin viimeistään heitettiin laippaterät romunkeräykseen, se oli hyvä ja turvallinen siirto. Linvincibile-koneen ominaisuus oli vielä se, että karan sai pyörimään kumpaankin suuntaan. Silloin kasvoi vaihtoehtojen mahdollisuus näillä muototerillä tuplasti.

59. Vappumarssi

Erkki ja Väinö muistelivat joskus verstaalla, kun kumpikin olivat nuoruudessa olleet sodan jälkeisessä rakentamisessa Pohjanmaalla. Erkki oli isänsä Heikin kaverina siellä, kenen kaverina Väinö sitten oli, en muista. Jutuista päätellen kumpikin olivat olleet nuorena miehinä samoilla seudulla tuntematta kuitenkaan silloin toisiaan. Kummatkin jatkoivat rakentamista tahoillaan, kun tulivat Pohjanmaalta Jyvässeudulle. Jossain vaiheessa kummatkin sitten olivat Keski-Suomen ja Vaasan rakennuspiirillä timpureina. Rakennuspiirin hommia tehtiin silloin paljon muun muassa kasvatustieteellisessä korkeakoulussa. Korkeakoululaiset oppivat tuntemaan Erkin korkeakoulussa hyvin ja kun kaavailtiin puusepän paikkaa sinne 1959, aloitti Erkki ensimmäisenä puuseppänä nämä hommat. Väinö tuli Erkin kaveriksi parin vuoden jälkeen. Erkki kertoi vielä aikaa, jolloin oli isänsä kanssa tuossa "Polen" talolla Vapaudenkadun ja Vaasankadun kulmassa kirvesmiehen hommissa. 50-luvulla raksalla oli muurarit suuria, arvonsa tiettäviä ammattimiehiä. Niin oli tuolla Erkinkin raksalla yksi muurari joka nälvi aina Erkille. Erkki kertoi kuinka hyvin aina tehtiin laakongit joka paikkaan kun muuraus nousi varvien mukaan yhä ylempäs. Siitä huolimatta nälvintä vaan jatkui.

Sitten tuli kevään se aika, kun Vappu, työläisten juhla koitti, Erkkikin saattoi olla Skdl:n miehiä. Erkki valmistautui vappumarssille ja kantoikin aatteen lippu marssissa. Tämä samainen muurari näkikin Erkin kun hän kantoi punavihreän väristä lippua neljän henkilön rivissä. Tämän vappumarssin myötä muuttui ääni kellossa muurarin ja Erkin suhteessa. Nälvintä loppui kuin seinään. Tämän jälkeen heistä tuli mitä parhaimmat ystävät siellä työmaalla yhden aatteen lipun kannon ansiosta.

60. Viittomakieli

1998 käynnistyi viittomakielinen luokanopettajakoulutus yliopistossamme. Keran olin C-rakennuksen aulakahviossa juomassa kahvia ja samalla ihanaista pulaa syömässä. Kahviossa on usein paljon henkilökuntaa ja opiskelijoita aamu- tai päiväkahveilla, saattoi siellä joku juoda teetäkin tai muuten vaan oleilla. Nytkin siellä oli paljon henkilöitä, meitä iäkkäämpiä ja paljon näitä nuoria kuin omia lapsiamme, oleilemassa.

Ulkona oli aurinkoinen, mutta tuulinen ilma sinä kesäisenä iltapäivän hetkenä, sen huomasi hyvin alempana rinnettä olevien lehtipuiden latvojen taipuilusta. Äänen porina oli välillä aika kovaakin, mutta se ei häirinnyt kahta opiskelijaneitosta jotka viestittelivät toisilleen sormimerkein. Kumpikin osasi hyvin viittoa, olivat jo opiskelleet ainetta minun mielestä paljon, kun se näytti hyvin toimivan, vaikka toinen niistä oli talon sisällä ja toinen Alvar Aallon suunnitteleminen suurien ikkunoiden takana, ulkona. Pitää sanoa kuinka hyvä tuo kieli on ja olisi tärkeä myös osata se yhtä lailla kuin joku muu kieli kuin suomi tai englantia. Siinä neidot vain juttelivat kaikki juttunsa läpi ja jatkoivat sitten matkaa tahoilleen.

Yliopiston lehtoreilla oli ja on lentopallovuoro joka keskiviikko kello 19:00–21:00 urheiluhalli kakkosessa, heti uimahallin vieressä. Uimahallin toisella puolen on urheiluhalli ykkönen, jota käytti etupäässä normaalikoulun ala-asteen nuoret opiskelijat.

Jyväskylän yliopiston henkilökuntaa keskiviikon lentopallovuorolla vuonna 1983. Takana seisomassa vasemmalta Hannu Kari, Antti Kaartinen, Eilo Pyhältö, Arto Tikka, Olli Lampinen, Kari Sajavaara, keskirivi vas. Osku Toivakka, Erkki Pitkänen, Kari Katainen, Yrjö Hiekkänen, Vesa Leskisenoja, Tapio Vaherva, Erkki Pesu ja edessä vas. Matti Partanen ja Mikko Asunta.

Lentopallon pelaajia U2:ssa oli paljon, jos jotain voisin muistella niin mukana oli: Eilo Pyhältö, Mikko Asunta, Viljo Lahtinen, Antti Kaartinen, Jouko ja Hannu Kari, Kari Katainen, Matti Partanen, Rolf Klemmt, Erkki Pesu, Erkki "late" Pitkänen, Osku Toivakka, Sakari "sakke" Liimatainen, Kullervo "kuke" Pakkanen, Tapio Vaherva, Kari Sajavaara, Yrjö "ykä" Hiekkänen, Timo sokokselta, Jorma Ojala, Paavo ja Kalle Niutanen, Unto "ute" Luukkonen, Ismo Nuuja, Pasi Venäläinen, Pasi Reinikainen, Kalevi "kale" Luoma, Väinö "väiski" Varstala, Vesa "vesku" Keskitalo, Heikki "hessu" Rantatupa, Seppo Naumanen, Pertti Vesterlund, Risto Seppälä, Pentti "pena" Leminen, Jouni Koponen, Pekka Koskela, Pekka Kupari, Olli Lampinen, Asko Heinonen, Arto Tikka, Pentti Nevaluoma, Reijo "repa" Bottas, Pajalan Otto, Erkki "eki" Tuunanen. Pelaajia tuntuu olevan vuosien saatossa lähes 7 kentällistä, paljon. Pelaajia oli niin paljon, jos kaikki olisivat vielä mukana olisi voinut järjestää keskenään turnauksen. Jokainen pelaaja on oma persoona, jolla on tai oli omia vahvuuksia. Jokaisesta voisi kertoa pienen jutun, mutta jätetään se heille jotka tekevät historiikirjan näistä peleistä ja pelaajista.

Sain jostain tietoon lentopalloperin alkaneen sodan jälkeen 1948 ja pelejä olisi pelattu yhtäjaksoisesti näihin päiviin saakka, yli 72 vuotta. 72 vuotta, se sopii hyvin nyt vallalla olevaan koronavirukseen, nämä "iäkkäät" ihmiset pitää olla melkein arestissa kotonaan ei saa pelata eikä olla muiden ihmisten kanssa. Varmaan keksällä, kun taudista päästään eroon, on pelihaluja kaikilla todella paljon. Mitähän muuta urheilulajia on yliopistossa harrastettu näin monta vuotta yhteen menoon, vaikka verrattaisiin kaikkia yliopistoja Suomessa? Ensimmäisellä pelivuorolla olisi ollut ainakin Kyllikki Röman, Mikko Asunta ja Martti Takala.

Peli oli sinä aikana, kun itse olin pelaamassa, aina kovaa yrittämistä, tietysti huumorilla höystettynä, laskettiin isot pisteet tarkasti koska viimeistään saunanlau-teilla niistä mainittiin. Muutenkin viimeinen erä oli kovinta yrittämistä, jos hävisit pelin viimeisen erän, sait ottaa verkon pois, kantaa tolpat, sammuttaa valot ja järjestellä sali seuraaville urheilijoille valmiiksi.

Eikä tässä kaikki, koko kauden piti pelata mallikkaasti koska sinun tekemisiäsi tarkkailtiin koko vuoden. Viimeistään peliporukan pikkujouluissa, usein Sohvilla, sait kuulla olitko pelannut tarpeeksi hyvin, silloin jaettiin aina parhaan pelaajan palkinto. Palkinto oli kiertopalkinto ja nimeltään "mestari Passari" ja sinä vuonna sinun nimesi kaiverrettiin sen kylkeen. Joidenkin pelaajien nimi oli useasti kai-verrettu pokaalin kylkeen,

Saunan lauteilla usein Ute kertoi "mykkäsuutari" vitsejä, saattoi siellä joku muukin kertoilla kivoja mukavia juttuja. Siellä oli aina hyvä meininki päällä. Ei ihme, jos muutkin halusivat vuodesta toiseen tulla pelaamaan sinne. Aikoinaan kun Asunnan Mikko pelasi porukassa, oli hän sanonut vaimolleen Elinalle: muista sitten, keskiviikkoillaksi et sitten järjestä mitään tapahtumaa, tai kutsu vieraita meille kylään, silloin on aina peli-ilta.

Kerran Mikolle sattui pallon vastaanotossa pieni tapaturma. Mikko käytti aikoinaan opittua "tulppaani" käsiasiäntä pallon vastaanotossa. Olisi luullut, ettei Mikkoa näy muutamaan viikkoon salilla, mutta Mikko oli mukana heti seuraavalla kerralla, oikeaan käteen oli ilmestynyt musta nahkasormikas ja peli sai jatkaa. Kerran salissa pelasi joku porukka koripalloa "meidän vuorolla". Tultiin samaan saliin porukalla sisään. Mikko oli taas mukana ja meni siitä pisimmän "korston" luo ja sanoi. Tämä on ollut meidän pelivuoro ammoisista ajoista lähtien, jos ette meinaa lähteä täältä heti niin ...Mikko jo siinä heristeli nyrkkiään pitkän kaverin edessä. Eihän niitten auttanut muu kuin lähteä pois, vaikka heille luvattua aikaa oli tunti vielä jäljellä. Liikuntasihteerit ei varmaan ollut muistanut lehtoreiden pysyvää vuoroa ja oli antanut vuoron toisille pelaajille.

Itsellä meni kiertäjäkalvosin osittain poikki uimahallilla, kun pelasin yhdessä kokoonpanossa toistakymmentä vuotta. Siihen piti lopettaa yli neljäkymmentä vuotta kestänyt lentopalloharrastus.

Meidän verstaan pihapiirissä G-talon pihassa piti jossain vaiheessa asuntoautoaan hetkellisesti viittomakielen tulkki Tuija, Vaasan seudulta. Usein kun tavattiin niillä main, puhuttiin lentopallon pelaamisesta. Tuija kertoi pelanneensa nuorempana kovastikin lentopalloa Vaasan Vasamassa ja valmentaneensa nuoria siinä sivussa. Minä ehdotin hänelle, olisitko kiinnostunut tulla pelaamaan lehtorien lentopallovuorolle. Tuija innostui, kun tuota ilta-aikaa muutenkin on paljon näin viikolla. Sovin seuraavasta keskiviikosta Tuijan kanssa ja hän tulikin pelikentälle hyvissä ajoin. Laitettiin yhdessä verkko ja tolpat paikoilleen niin kuin aina ennen peliä. Sitten aloitettiin lämmittely, eli pelailtiin rauhallisesti ringissä. Toiset lämmittelivät toisella puolella verkkoa ja toiset toisella puolen. Meillä siihen aikaan muodostettiin joukkueet silleen, nuoret sillä puolen kuin minä ja esimerkiksi Pesun Eki, Kataisen Kari, Sakke, Hessu, Unski ja vanhojen puolella Eilo, Mikko, Jorma, Jouko, Antti, ja nyt Tuija. Kummallakin puolella oli sitten varamiehiä joskus jopa kaksikin pelaajaa puolellaan. Joskus annettiin vanhojen puolelle vahvistuksena Niutasen Kalle ja Karin Hannu, tosi kovia pelinuria.

En muista miten erät päättyivät, mutta sen muistan, kuinka meidän kaikkien pelitaso nousi ainakin 25 % kun yksi nainen sen sai aikaan. Kaikki yritti näyttää kuinka hyvin osaa pelata, se oli hyvä juttu. Sinne olis saanut tulla toistekin yllättäen neitokaisia pelaamaan.

Hallintovirastolla oli oma pelivuoro aina maanantaisin kello 16:00 aikaan Norsilla. Siellä pelasi paljon lehtorien peliporukasta pelaajia, saattoi siellä käydä myös usein pelaamassa Norssin naisopettajia.

61. Pinkopahvin laittoa

Käytiin usein puuseppäveljien kanssa kemian laitoksella Kyllikinkadulla tekemässä kaikenlaisia korjaustöitä. Talonmies-vahtimestarina toimi silloin siellä Juho-Heikki Korhonen, hän myös asui perheensä kanssa samassa talossa, yläkerran huoneistossa Sepänkadun puolella taloa. Töitten lomassa tai huilaushetkillä juteltiin kaikenlaisia asioita. En muista miten kerran asiat menivät Aatoksenkadulle ja siihen samaan Jalo Kylmälahden taloon missä minäkin olin asunut 60-luvulla, Aatoksenkatu 10. Juho-Heikki Korhonen kertoi yhden jutun, joka oli tapahtunut varmaan silloin 40-luvulla kun rakennusta oltiin rakentamassa.

Jalo Kylmälahti oli talon omistaja ja rakennuttaja. Hän tarvitsi huoneistoihin pinkopahvin asentajia, sanoi Juho-Heikille lähde kaveriksi yhdelle ammattiasentajalle, hän on ammattilainen ja osaa asentaa pinkopahveja seinään? Sille toiselle niin sanotulle ammattilaiselle Jalo kertoi; lähde kaveriksi Juho-Heikille, hän on ammattilainen ja osaa homman? Sopi miesten kanssa tapaamisen ja hommasi tarvikkeet paikan päälle. No, miehet meni sovittuun aikaan Aatoksenkatu kymppiin ja kumpikin odotti milloin niin sanottu pinkopahvin ammattiasentaja ottaa hommat hanksaan. Odottelivat siinä jonkun aikaa, mutta kun kumpikin oli vain niin sanottuja kavereita niin eihän siitä meinannut tulla mitään. Rupesivat sitten kuitenkin laittamaan pinkopahveja nupeilla seiniin kasteltuaan pahvit ensin. Mielessään ajattelivat Jaloa, että oli hän melko supliikkimies, kun sai meidät ”kaverit ja ammattiasentajat” tänne hommiin.

62. Salmen Unski

Salmen Unto oli talonmiehenä ennen Benjamin Paalasta näissä meidän tiloissa, Vapaudenkatu 6 ja Vapaudenkatu 4. Unto oli ollut aikaisemman suojelupoliisin miehenä, josta tuli yliopistolle vahtimestariksi. Unto oli ollut aikaisemmin jo naimisissa ja asunut edellisen perheensä kanssa Villa Ranan kellariasunnossa. Unton jälkeen asuntoon oli tullut Roinelan Arvon perhe.

Nyt Unto oli naimisissa Bertan kanssa, joka oli biologialla eläinten hoitajana Vapaudenkatu 4. Unto asui Kortepohjassa ja heillä oli Bertan kanssa kaksi lasta. Untolla oli mökki Karstulassa saman järven rannalla kuin Surakan Erkillä. Untolla oli punainen Moskvitsh Elite, pieni neliovinen perheauto 1.5 litran koneella.

Kerrankin talvella kovien pakkasien aikaan Unski oli lähtenyt "mossella" Villa Ranan pihasta Seminaarinkadulle raaputtamatta jäitä tuulilasista tai mistään lasista. Samaan aikaan joku rouvasihminen oli tullut Seminaarinkatua omalla autolla alaspäin, kun Unski oli tullut hänen eteensä niin sanotusti sokkona. Kolari oli väistämätön. Unski oli hypännyt auton kyydistä ulos ja rupesi naista ripittämään. Etkö nähnyt, kun minä en nähnyt mitään, ja vain ajoit kolarin!!! Nainen oli ihan hämmentynyt tästä Unskin yllättävästä syytöksestä ja toinnuttuaan siitä oli soittanut poliisit paikalle ja poliisikin oli tuumannut Unskille, vika on sussa, kun et edes putsannut lasejasi autostas. Autosta kuuluu puhdistaa kaikki lasit ennenkuin autolla lähdetään liikenteeseen, oli poliisien vastaus.

63. Leuanvetoa

Vapaudenkatu kasin, yliopiston verstaan kattorakenteet oli tehty osittain palkkien varaan kannattaen katon rasitusta. Palkit oli tehty betonista ja niiden väli oli kuta kuinkin satakaksikymmentä senttiä.

Puusepät olivat laittaneet kahden kattopalkin väliin kaksi tuuma kertaa kuusi tuumaa vahvuisen mäntypalkin. Mäntypalkin ympärille oli kiedottu kaksi köyttä, josta riippui voimistelurenkaat. Tällä kertaa renkaitten väliin oli laitettu paksu pyöreä rima vastaamaan rekkitankoa. Rekkitangossa aina silloin tällöin töiden lomassa nostimme ”leukoja”. Leukojen nostelu auttoi meidän kaikkien ryhtiä ja samalla voimistuimme myös.

Taas nostettiin leukoja työn lomassa. Minä nostin kymmenen leukaa ja Erkki kymmenen. Väiski oli aika huono nostamaan leukoja, mutta hänkin nosti kolme, neljä leukaa. Jossain vaiheessa Pyhällön Eilo tuli verstaalle naapurirakennuksesta ja näki meidän nostelevan leukoja. Eilo sai nostettua vain viisi leukaa. Erkki nosti heti Eilon perään kymmenen leukaa. Eilo siihen: Kyllähän sinä Erkki nostat noin paljon leukoja, kun olet tuommainen ”kuikka Koponen”. Sovittiin siinä heti kun vieressä näkyi lattialla kymmenen kilon naulalaatikoita, sidotaan yksi laatikko Erkin vyötäisille, jospa se painoero siitä paremmin tasoittuisi. Sidottiin Erkin vyötäisille kymmenen kilon naulalaatikko naruilla ja liinoilla kiinni. Erkki meni rekkitangolle ja veti kymmenen leukaa kuin mitään ei olisi tehty hänen painolleen. Eilo siitä oli todella kääremeissään ja poistui omaan taloonsa todella nolona.

64. Konemestari Lajunen

Konemestari Väinö Viktor Lajunen syntyi 1918 Värtsilässä. Hän oli aikoinaan ollut ihan oikeassa laivassa konemestarina. Väinö sanoi usein olevansa naimisissa anopin tyttären kanssa. Elma Esteri oli anopin tytär. Joskus silloin nuoruudessaan Väinö oli seilannut Laatokalla useinkin ja tullut Nevan kautta Suomenlahdelle ja siitä näihin rannikkokaupunkeihin mihin piti sitten poiketa. Useina kesinä kun Väinöllä oli kesäloma, hän pestautui johonkin laivaan koko kesälomaksi hommiin. Vaimo ja pikkutyttö Jaana oli aina mukana.

Väinö oli silloin kun minä tulin yliopistoon, töissä lämpökeskuksella. Lämpökeskuksella oli aikoinaan kaksi omaa isoa vesikattilaa, joita lämmitettiin puuhaloilla.

Sieltä lähti putket ympäri yliopistoa maanalaisten tunnelien kautta. Myöhemmässä vaiheessa kattilat poistettiin ja pitkä piippu purettiin. Samaan aikaan siirryttiin kaukolämpöön yliopistolla. Kaupungin toimesta tuli kaukolämpöputket ensin lämpärille mistä ne eroteltiin kaikille alueen rakennuksille.

1994 rakennettiin lämpärin päälle OKL:n teknisen käsityön tilat. Lämpärille jäi vielä kellarikerrokseen ohjaamon huone ja jotain muitakin huoneita. Ohjaamuhuoneeseen tuli kaikki hälytykset mitä yliopiston alueella sitten tapahtuikin. Siitä hälytykset ohjautuivat huoltomiehille, kuka sitten olikin työvuorossa. Myöhemmässä vaiheessa kilpailutettiin huoltopuoli yliopistolla ja välillä siellä oli Engel, Iss, Rtk ja Aren miehiä hommissa.

Viiskytluvulla kun Alvar Aallon rakennukset valmistuivat, valmistui samaan aikaan myös pääatalo eli C-rakennus. Siellä oli sen ajan uusinta tekniikkaa juhlasalissa. Neljä isoa ovea meni napin painalluksella kiinni C1 ja C2 välillä. Silloin yhdestä isosta salista sai kaksi pienempää luentoluokkaa. Ovet olivat niin mahtavarakenteisiä, ettei juurikaan kuulunut häiritsevää puhetta salista toiseen. Näyttämön vieressä oli pieni huone missä oli ohjauspöytä, josta pystyi säätämään valkokankaita joko ylös tai alas. Kohdevaloja pystyi myös kohdentamaan paikasta toiseen ja mikrofoneja. Taustaverhot saatiin hyvään rivistöön kuitenkin niin, jos siellä oli joku näytelmä niin roolihenkilöt pystyivät tulemaan esiin vaivatta ja myös poistumaan näyttämöltä.

Kerrankin yhtenä iltana sen hetkiset vahtimestarit Saarijärven Emil ja Yrjö Palin olivat asentaneet valkokankaat haluttuun korkeuteen salissa seuraavan aamun luentoa varten ja lähteneet hyvissä mielin koteihinsa. Seuraavana aamuna heitä odotti yllätys, hyvin säädetyn aamuluennon hyväksi tehdyt säädöt olivat nyt ihan pääläellaan. Joku oli käynyt yöllä säätämässä ja kokeilemassa kaikkia nappeja ja vipuja. Kaikki edellisen illan hyvät asennukset oli sotkettu. Pojat siinä miettivät kenellä tänne on vielä avaimet kuin meillä. Ehkä ylivahtimestarilla ja jollain huoltomiehellä, ehkä myös konemestari Lajusella. Päätelivät siinä porukassa, ettei se voi olla muu kuin konemestari Lajunen. Seuraavalla kerralla kun olivat nähneet konemestarin, olivat ripittäneet häntä. Usko nyt viimeisen kerran, ettei tuo paikka ole laivan konehuone, sulla ei ole mitään asiaa sinne, muista se! Tuo tieto oli konemestarille tyrmäävä kielto, kuinka hyvin hän piti sanansa ettei mennyt sinne, ainakaan lähiaikoina painelemaan nappeja.

Kerran taas yhtenä kesänä konemestari oli aikeissa lähteä loman ajaksi merille. Hän oli puhutellut Edgard Kaskista, kohta kun lähden lomille, niin sää voisit olla näin meidän kesken sanottuna esimies ja katsoa vähän muitten perään sillä aikaa kun olen lomalla. Saman litanian hän oli sanonut Eino Etelälle. Siinä pojat oli luulleet olevansa mestareita kumpikin ja samalla seurailleet toistensa tekemisiä. Oli se Väinö aika juoni mies.

Lämpärillä oli Väinön tukikohta, siellä oli jonnin verran tiloja missä tehtiin kaikenlaista korjausta. Siellä säilytettiin varastoissa uusia wc-pönttöjä ja niihin kuuluvia osia. Samoin kuin vesipattereita ja ilmastoon liittyviä suodattimia. Käytettyjä mutta kuitenkin toimivia varaosia piti olla kuten myös ihan uusia koska yliopiston alue oli laaja, paljon vanhoja ja uusia rakennuksia mihin piti tehdä kaikenlaista remonttia.

Väinö Lajunen tyttärensä Jaanan kanssa lämpökeskuksen edessä 1950-luvun loppupuolella.

Yliopiston entinen konemestari Väinö Lajunen vuonna 1989 lempiharrastuksensa parissa tutkimassa kirjaamiaan säätietoja. Kuva: Tarja Timonen.

Konemestari Väinö Lajunen oli silloin pomona. Vuonna -78 sinne tuli hommiin lvi-tekniikko Erkki Kaihlanen, Väinön aisapariksi. Putkimiehinä oli silloin Edgar Kaskinen, Suurosen Ville, joka etupäässä hoiti norssin puolta ja Eino Etelä. Kun Eino Etelä jäi eläkkeelle -79, otti Kaihlanen Einon tilalle toisen Einon eli Otsalan. Vanhempia putkimiehiä ja huoltomiehiä jäi ansaitulle eläkepäivilleen, niin tilalle tuli Haapasen Topi, Härmälän Matti, Luhangon Hannu, Hujasen Eero, Venäläisen Eikka, Suurosen Ari ja Määttäsen Jorma. Närhen Hannu, Ljungvistin Pauli ja Hankosen Tuomo oli bunkkerissa hommissa. Bunkkerissa tehtiin paljon metallitöitä. Bunkkerista kunnostettiin jossain vaiheessa hiljentymishuone "Paja". Maalareina oli Olli Heikkilä ja Pentti Liimatainen.

Väinöllä oli montakin harrastetta mutta kaksi oli ylitse muiden. Toinen näistä oli postimerkkien keräily. Ahvenanmaalla, Eckerössä on vanha postimuseo, josta sai ensileimalla varustettua postimerkkiä. Toin sellaisen Väinölle tuliaisena, kun palasin vaimoni Lahjan kanssa Ruotsin Enköpingiin suunnatulta polkupyörämatkalta. Toinen harraste oli lämpötilojen seuraaminen. Väinö oli tuttu näky joka päivä kirjastossa mihin tuli usea päivälehti. Lehdistä Väinö otti lukemat ainakin Helsingistä ja Jyväskylästä, milloin aurinko nousi ja laski, päivälämpötilat. Väinöllä oli tarkat tiedot vuodesta 1948 alkaen.

Väinö oli kovasti myös mukana Jyväskylän työväenopiston toverikunnan toiminnassa. Hän oli monena vuonna sen hallituksen puheenjohtaja. Monesti Väinö oli lämmittämässä savusaunaa Kiviniemessä. Parina kesänä oltiin saunomassa Kiviniemen savusaunassa ja mukana siellä oli tämä yliopiston asennusryhmä, johon kuului Surakka, Isotalo, Pesun Erkki, Tikkasen Matti, Pohjanheimon Hannu ja ylimääräisenä joskus Laineen Pekka.

65. Eino Otsala

Eino "Emppu" Otsala syntyi Laukaan Lievestuoreella 1951. Empun isä Aleksanteri oli Haarlan tehtaan kirvesmies. Äiti Helena oli tehtaalla paalari. Emppu syntyi viidennenä lapsena perheeseen, eli on lapsista nuorin. Emppu kävi ammattikoulussa putkiasentajaksi ja valmistui ammattikoulusta 1969. Emppu oli yksityisellä puolella putkiasentajana 10 vuotta ennen kuin tuli yliopistolle huoltomieheksi Erkki Kaihlasan avustamana ja vuosi oli 1979.

Minä tutustuin Emppuun varmaan jo heti silloin kun hän tuli yliopistolle, oltiin suurin piirtein saman ikäisiä, Emppu vajaan vuoden minua vanhempi. Meillä on saman ikäiset tyttäret ja ne olivat ala-asteella samalla luokalla ja kummallakin tokarit sieltä huippupäästä.

Sain pelata kaukalopalloa rakennuspiirin joukkueessa missä Emppukin pelasi. Emppu oli sellainen vauhtikone ja kova sylkemään maaleja, kaikin puolin hyvä urheilija. Ehkä tikanheitossa oltiin yhtä hyviä.

Yliopistolla työskennellessään Emppu teki paljon ennalta ehkäisevää työtä muun työn ohella. Muun muassa syksyllä, kun oli puista satanut lehdet maahan ja katonalla oleviin kaivoihin. Emppu kiersi kaikki kaivot ennen lumien tuloa puhtaiksi. Eipähän lehdet tukkisi ritilöitä ja tarvittava vesimassa pääsisi tarvittaessa valumaan pois.

Empulle muodostui tarkka hajuaisti, yliopiston usean rakennuksen homevaurion myötä. Empun ei tarvinnut kuin tulla talon aulaan ja vähän haistella talon tuoksuja. Päätös piirtyi tajuntaan helposti, oli se sitten positiivinen tai negatiivinen. Emppu oli asioita ja työmenetelmiä miettivä henkilö. Kyseenalaisti monia menetelmiä, jotka oli joko suunniteltu väärin tai tehty vailla ymmärrystä, se oli yliopiston kannalta hyvä asia. Harmi kun kaikkea nykyään pitää kilpailuttaa, ja niinhän tässäkin kävi kun kilpailutettiin kunnossapidon huoltoapuoli, tuli toinen virma hoitamaan yliopistolla rakennuksien huoltoa ja me menetimme Empun toisaalle.

66. Tujusen Ville

Verstaalla kävi 70-luvun puolessa välissä eläkkeellä oleva verhoilija tekemässä omia verhoiluhommia. Ville oli iäkäs eläkemies, paljon elämää nähnyt ja kokenut, sen huomasi kasvoihin piirtyneistä juovista ja rypyistä. Puhe ja järki toimi vielä hyvin. En tiedä mistä puuseppäveljet Villen tunsivat, mutta tarinat ja jutut tuntuivat kuin Ville olisi jo kauan tuntenut pojat ja paljon olisi tehty yhteisiä hommia.

Ville teki nyt selkänojallisen tuolin verhoilua ja joutui välillä katsomaan jotain kohtaa tuolin alta. Siinä pää alas päin ollessa ja siitä ylös noustuaan Ville silmissä pimeni ja huimasi. Ville kertoi meille siitä yleisesti, johon Eki sanoi Villelle. Elä katso pää alaspäin niin silloin ei vintti pimene. Villehän ei uskonut Ekiä tässä asiassa vaan tilasi lääkärille ajan. Ville sai ajan lääkärille ja meni käymään siellä.

Tuli sitten jossain vaiheessa verstaalle jatkamaan hommia. Erkki kysyi Villeltä, no mitä lääkäri sanoi sulle? Sanoi vain, ettei parane kyykkiä alas päin ja otti 100 markkaa siitä vaivan palkkiota. Erkki sanoikin Villelle, siinä näit, jos oisit uskonut minua niin olisit säästänyt satastenkin vielä rahaa.

Me ihmeteltiin lääkärin touhua, Villellä oli varmaankin verenpaine koholla ja jos siihen olisi määrätty jotain olisi se helpottanut Villen eloa. Me nostettiin verhoiltava tuoli pois lattian tasosta pöydän päälle. Siinä oli Villen helpompi verhoilla tuoli valmiiksi. Ville otti tarkemmin tämän loppu homman ja jos joutui tekemään alapuolista työtä, niin me käännettiin tuolta tarvittaessa.

67. Lisää suolaa

Ekin ja Väiskin kanssa lämmitettiin perunoita verstaan keittiössä. Haettiin särviä K-Pylkkäsestä tai asema-aukion K-marketista. Asema-aukiolla oli suuremmat valikoimat ostaa, toisaalta sinne oli pidempi matka hakemaan ruokaa. Joskus Pylkkäsellä myytiin Joensuussa valmistettuja karjalanpiirakoita ja yhden hinta oli 69 penniä. Nykyajan euroon verrattuna se olisi maksanut vähän yli 10 centtiä. Nykyään kun menet ostamaan piirakoita, joudut maksamaan niistä 1,35 euroa kappale, todella kova hinta markka-aikaan.

Ei jaksettu aina lämmittää perunoita ja käytiinhän me siellä kirjaston työmaaruokalassakin syömässä. Joku meille kertoi käyvänsä lääninhallituksella syömässä. Siellä kuulemma oli valtion ravitsemuskeskuksen ruokala, samanlainen kuin Fredalla. Kysyttiin voitaiskohan mekin käydä läänillä syömässä? Kyllä siellä voi kuka vain, kun rahalla maksaa.

Me ruvettiin käymään säännöllisesti siellä ruokalassa. Siellä oli hyvää, monipuolista ja terveellistä ruokaa. Siellä kävi paljon oman talon porukkaa syömässä, oli muutama tuttuakin. Ei siellä kukaan meitä estellyt, etteikö olisi saanut käydä, jotenkin tuntui kuin meitä välillä olisi kaivattu sinne, kun ei välillä päästy sinne muun menon takia.

Yhden Eijan kanssa olin nuoruudessa vähän riijannutkin, tosin hän oli hieman pulskistunut niiltä ajoilta nyttemmin. Olikohan syönyt kuormasta aina silloin tällöin? Kerran saatiin houkuteltua Aulis syömään meidän kanssa. Silloin ruokana oli monessakin perheessä juuri lapsille lempiruokana ollutta makaroonilaatikkoa. Me mentiin tarjottimien ja haettujen ruokien kanssa syömään samaan pöytään.

Auliskaan ei ollut edes maistanut omaa ruokaa yhtään, kun hän ripotteli suola-astiasta valkoisen kerroksen suolaa makaronilaatikon päälle. Meille muille ruoka oli tarvittavan suolaista jo nytkin.

Auliksella oli omia ruokatottumuksia tässä vuosien varrella syntynyt. Aamupäivällä hän joi kahvia ja myös iltapäivällä, harvoin otti mitään sekaan. Ei syönyt päivällä päiväruokaa kuin harvoin, mutta heti töistä kotiin tullessa vaimo oli tehnyt hänelle maittavan ruuan, joka sitten hyvin kelpasi. Usein Aulis sanoi meille vielä yhdestä makunautinnosta mitä hän tekee ennen nukkumaan menoa. Ilman sitä hän ei varmaan saisi edes unta. Yksi litra maitoa ennen nukkumaan menoa oli tämä nautinto.

Kerran Aulis kutsui minut ja puuseppäveljet hänen mökilleen Luhankaan. Sitä ruokaa Aulis oli valmistellut Taimin kanssa jo ennakkoon. Kyllä oli viimeisen päälle hyvää ruokaa tarjottuna siellä. Sielläkin ja muulloinkin saatiin karjalaisia pyöröjä syötäväiksi, ne oli sitten hyviä, nam nam. Lämmitettiin illansuussa sauna ja saunottiin. Välillä uitiin Päijänteessä ja taas saunottiin. Päivällä jo paistoi aurinko ja ilma oli lämmin iltaan asti, kun saunan jälkeen istuskeltiin ulkona niitä näitä jutellessa. Oltiin yötä vielä siellä ja seuraavana päivänä tultiin Jyväskylään.

68. Puulaakipesistä

Yliopiston henkilökuntaa osallistui Jyväskylän erotuomarikerhon järjestämiin puulaakipesisiin useana keväänä. Alkuaikoina pelattiin vain miesten sarjaa ja joukkueessa pelasi Makkosen Jaska, Laineen Pekka, Elorannan Vexi, Luoman Kale, Rantakarin Juha, Varstalan Väiski ja Rauno Sauro.

Kale muisteli, kun miesten sarjassa pelasi kaupungin pelijoukkue, joka voitti monta kertaa koko puulaakin, niillä oli mukana Miesperän Keikka, Valtosen Viulu, Sihvosen Pekka ja monta muuta hyvää pelaajaa. Kalen mielestä niillä olisi ollut kahdeksan pelaajaa jotka kaikki pelasivat jossain sarjassa pesäpalloa. Loppuaikoina kun miehiä ei riittänyt niin paljon joukkueeseen, tulivat naiset vahvistamaan ja osallistuttiin sekasarjaan. Pelipaikkoina oli Köyhänpellon pallokenttä Köhniöllä, Kahakadun kenttä Kypärämäessä, Valorinteen kentällä ja Viitaniemen koulun kentällä.

Muistan kerran miesten puulaakia kun pelattiin illalla Köyhänpellon kentällä. Oli ilta-aurinkoinen ilma silloin. Minä olin kolmosvahtina ja vastustaja löi pallon

kopparille asti maakutina. Kakkoselta lähti pelaaja etenemään kolmoselle, eli minun vahtimaa pesää kohti. Rauno Sauro oli silloin kopparina ja sai pallon kiinni ja heitti pallon kovaa vauhtia minulle. Ilta-aurinko paistoi silmiini enkä nähnyt pelin tiimellyksessä palloa ollenkaan. Pidin räpylää ilmassa ja toivoin jos pallo lentäisi tuurilla räpylään. Eihän se lentänyt räpylään vaan osui suoraan rintaani vasten. Pitää sanoa, että oli tarkka heitto Raunolta, puoli metriä korkeammalle niin pallo olisi räpylässä ja pelaaja olisi palanut. Silloin tuntui pallon osuma kipeältä ja myöhemmin siihen ilmestyi mustelma. En muista paloiko pelaaja siihen pesälle, mutta tilanne oli melko koskettava.

Toisen jutun muistan, kun pelattiin sekasarjaa, mukana oli meitä miehiä psykologian laitoksen puolelta Vesa Närhi, Juha Rantakari liikunnalta ja Kalevi Luoma hallinnolta ja minä. Naisia piti silloin olla viisi ja lukkarina aina nainen. Liikuntas sihteeri liikunnalta oli aina mukana ja yhtenä naispelaajana oli Asunnan Tuula, muita en muista. Pelit pelattiin naisten pallolla. Silloin pelattiin muun muassa Valorinteen kentällä.

Me oltiin sisävuorolla ja Luoman Kale oli lyöntivuorossa. Taidettiin pelata Keski-Suomen puhelinta vastaan silloin. Kale tunti vastustajan puolelta pari miespelaajaa. Siinä pojat heitti läppää keskenään ja Kale löi ekan lyönnin jonnekin päin kenttää, siirsi lyönnillä pelaajan helposti ykköseltä kakkoselle, mutta ei lähtenyt itse ykköselle vaikka olisi hyvin kerennyt. Naislukkari nosti toisen syötön ja Kale löikin sen kopiksi eikä yrittänyt kentälle vielä silloinkaan vaan jätti kentälle menon kolmannelle lyönnille. Kolmas lyönti tulikin ja sen otti keskikentältä joku kopiksi ja heitti pallon nopeasti ykköspesään. Kalen piti syöksyä pesään, jottei olisi palanut. Se olisi ollut noloa noinkin kovalta pelimieheltä palaa siinä kaikkien kavereiden edessä ykköselle. Sen takia Kale syöksyi, ei nää pelit olleet ikinä niin tärkeitä, että olisi pitänyt syöksyä, mutta tuo tilanne taisi olla?

Kerran huomasin -80 luvulla Väinönkadun ja Yliopistonkadun kulmassa olleen kansallisosakepankin näyteikkunassa Kalen pelimailan, miesten pallon ja "räpsän", taisi siinä olla taulussa jotain kirjoitusta Kalen pelaamisista. Mailaan oli tehty rottingista ja erkkanauhasta kohouma keskelle lyöntiosaa, Kale löi mailalla palloa ja pallon osuessa kohouman alapuolelle lähti pallo kierteellä vasemmalle ja pallon osuessa lyöntihetkellä yläpuolelle oli pallo kiertänyt oikealle puolelle. Siinä oli etukentän pelaajat olleet helisemässä, kun Kale oli tullut lyöntivuoroon. Saiko tällaisia kohoumia sitten mailaan tehdä ja osasiko joku vielä lyödä ja käyttää niitä hyväkseen niin tiedä sitä?

Useat jutut lehdissä kertoilivat Pekka Peltomäestä ja Kalevi Luomasta silloin nuorempana Alajärvellä ollessaan, kun pojat olivat harjoitelleet talviaikaan ladon sisällä näpyjä ja kierteitä. Ehkä Kalella oli silloin ollut vastaava maila millä harjoitteli?

Yliopiston voittoisa pesäpallopuulaakijoukkue kesällä 1987. Yläriivi vasemmalta Rauno Sauro, Sari Hannula, Sauli Tuominen, Vesa Leskisenoja, Kalevi Luoma ja Rauno Helle. Alariivi vasemmalta Annikki Varstala (lukkari), Eila Parkkari, Mirja Hirvensalo, Ulla Roinela ja Anne Kuvaja. Kuva: Matti Salmi.

69. Kokkosen Oili

Arkkitehti Arto Sipisen suunnittelema yliopiston uusi kirjasto valmistui 1974. Kirjaston hoitajana oli silloin Eeva-Maija Tammekann. Kirjastolla oli vahtimestarina silloin Pauli Sunila ja Olli Penttinen. Eeva-Maija lähti siitä eduskunnan kirjastonhoitajaksi vieden mukanaan Pauli Sunilan 1980. Pauli tuli takaisin Jyväskylään myöhemmin ja meni vahtimestariksi lääninhallitukseen, josta jäi eläkkeelle sitten aikanaan.

Tammekannin seuraajaksi kirjastoon tuli Oili Kokkonen Tampereelta. Opin tuntemaan Oilin niin monen vierailun myötä, kun jouduttiin kirjastolla käymään työhommissa.

Kokkonen muutti Torpanperälle Kortepohjaan ja pyysi minua tekemään maalausremontin heidän rivariin. Minä kävin katsomassa huoneistoa ja huoneita oli monta, ihan kahdessa kerroksessa asti. Sovittiin mitä maalia tulisi mihinkin seinään ja milloin remppa tuli aloittaa. Sanoin Oilille, että voinko ottaa tähän hommaan veljeni Hessun koska tässä on paljon tekemistä, eikä se onnistu kovin nopeasti yhdeltä työntekijältä ja sehän kävi Oilille.

Ylikirjastonhoitaja Oili Kokkonen 1980-luvulla. Kuva: Matti Salmi.

Siinä sitten maalailtiin Hessun kanssa seiniä ja tuntui ettei selvitä urakasta määräpäivään mennessä. Kysyin Oililta, voitaisiinko tähän ottaa kolmaskin kaveri kun tätä hommaa on niin paljon. Oili kysyi minulta olisiko minulla kolmatta hyvää kaveria joka osaisi tehdä näitä hommia? Olihan minulla yksi, eli Huhtilaisen Harry. Harri niin kuin me häntä kutsuttiin, tuli remmiin mukaan. Harri ei ollut tehnyt paljoa remonttihommia, mutta kun hän oli tarkka tekemään ja ahkera niin siinä hän oppi sitä työntekoa.

Kerrankin työn touhussa kun oltiin tuli Oili minun luo ja sanoi; oletko huomannut kun minulla on tuolla yhdessä kaapissa paljon alkoholia, kun olen niitä matkoillani kotiin tuliaiseksi tuonut? Olenhan minä ne nähnyt, minä vastasin hänelle. Oili jatkoi puhetta toteamuksella. Minä olen kuullut, että kaikki maalarit ovat juoppoja, mitenkähän minun viinoleni nyt käy? Minä vastasin Oilille. Minäkin olen kuullut, että maalarit ovat viinaan meneviä, mutta minä kun olen ammatiltani puuseppä

niin viinat jää varmasti juomatta meidän osalta. Oili oli selvästi huojentunut tästä minun yllättävästä vastauksesta.

Sitten joku toinen päivä Oili yllätti meidät. Olin ottanut evääkseni HK:n sinistä lenkkiä, maitoa ja leipää. Pojillakin oli omat kotona tehdyt eväät aina mukana. Minä en jaksanut syödä kuin toisen kylmän makkaran puolikkaan ja vähän sitä toista niin kysyin pojilta haluaisko ne syödä makkaran lopun. Pojat olivat kylläisiä omista eväistään ja tuumasivat etteivät jaksa syödä enää mitään. Tuli siihen vastaus yllättävältä taholta, minä voin syödä sen lopun makkaran, sanoi Oili. Kyllä me poikien kanssa katottiin toisiamme silmiin, mutta ei puhuttu mitään tästä yllättävästä käänteestä mikä äsken tuli ilmi. Oili oli meistä kaikista kuitenkin sivistynein, vaikka lasketaan Harrin, Hessun ja minun oppimäärät yhteen, eniten kouluja käynyt ja hienoimmissa piireissä mukana ollut. Ehkä Oili sisimmältään oli ihan tavallinen suomalainen tyttö.

Tultiin Hessun kanssa hommiin minun autolla. Jätin auton joku aamu parkkiin siihen lähimmälle parkkialueelle. Yhtenä aamuna jätin auton kahden auton väliin ja etupuskuri ihan koivun runkoon kiinni. En tiennyt, että se oli jonkun oma paikka. Illalla kun lopetettiin hommat ja mentiin autolle, niin tää ihminen jonka paikka se varmaan oli, niin oli ajanut oman autonsa ihan minun auton takapuskuriin kiinni. Meidän onneksi meidän auton sivuilla ei ollut yhtään autoa. Siinä Hessun ja Harrin kanssa nitkuteltiin autoa pikkuhiljaa sivulle ja saatiin auto pois ahdingosta ja lähdettiin kotiin. Kaveri, kenenkä paikalla autoni oli, varmaan tuumasi, miten olin sen auton saanut siitä pois. Ilmaan nostamallako, vai? Oili asui Torpanperällä vielä muutamia vuosia ja siitä hän sitten muutti tuohon viereiselle Nisulan asuntoalueelle, Sopukadulle, Pertti ja Maija Kalinin naapuriin.

Oili otti taas minuun yhteyttä remonttiasioissa. Hänelle piti tehdä keittiöremontti, eli uusia keittiökalusteet. Minä menin Sopukadulle katsomaan Oilin keittiötä. Talo oli niitä aikoinaan Ruotsista sodan jälkeen lahjataloksi saatuja taloja. Myöhemmin näihin taloihin oli tehty paljonkin remonttia ja remontti jatkui tämänkin jälkeen. Oilin naapuri Pertti Kalin oli suunnitellut keittiökalusteet valmiiksi, se oli hyvä juttu. Minä tarkistin kuitenkin kaikki mitat piirustuksesta, tässä vaiheessa pystyi vielä tekemään muutoksia. Pertti oli tehnyt vielä hyvän värisuunnitelman kalusteisiin.

Minä tein kalusteet verstaalla omalla ajalla. Hommasin Puukeskukselta levyt ja muut puutarvikkeet mitä kalusteiden kasaamiseen tarvittiin, kaikki helat

ostin rautakaupasta. Sain tehtyä alakaapit, yläkaapistot ja asennettua ovet. Alkoi kalusteiden maalaus, poistin kalusteista ovet ja mahdolliset hyllyt. Minulla oli Pertin valitsema värikartta ja joka sävyille oma numero värikartasta. Menin siitä Passen maali- ja parkettiliikkeeseen, joka oli tuossa lähellä verstasta. Oltiin puuseppäveljien kanssa asioitu siellä paljon, kun tehtiin yliopistolle paljon maalattavia erilaisia töitä. Annoin Passelle värikartan ja Pertin laatimat ohjeet. Ostin tarvittavan määrän ja vähän enemmän pohjamaalia ja pintamaalia. Ohenteet, kitit ja hiomapaperit tuli myös mukaan.

Sain maalattua valmiiksi kalusteet ja sitten alkoi asennus Sopukadulla. Asennuksessa ei ollut mitään ongelmia, Pertti oli tarkasti mitannut kaikki paikat. Pertti tuli asennuksen jälkeen katsomaan miltä kaikki näytti, olin paikalla silloin vielä. Pertti sanoi värin olevan väärä, liian vaaleankeltainen. Runkojen väri valkoinen oli ihan o.k, mutta ovet eivät olleet sen värisiä kuin niiden olisi pitänyt olla. Minä sanoin siihen, vein antamasi värikartan ja koodinumerot Passelle. Sekoittiko Passen sitten värit oikein sitä minä en tiedä. Niitten maalien mukaan tein kaapistot ja ne on tuossa seinällä nyt. Kaikkia osapuolia tilanteessa harmitti. Perttiä kun oli suunnitellut värit, minua kun olin kuitenkin pyrkinyt tekemään kaiken oikein ja Oilia lopputulos.

Vähän ajan kuluttua Oili oli lopputulokseen kuitenkin tyytyväinen, ei se mitään. Kova työ olisi maalata ovet uudestaan ja menisi siihen lisää rahaakin, annetaan olla. Ehkä tuo vaaleampi väri on kivempi kuin se tummempi.

70. Cnc-jyrsin

Meidän lapsemme Olli ja Maija olivat ennen peruskoulua Jyvälän settlementin päiväkodissa. Maija oli mennyt jo Cygnaeuksen ala-asteelle epulle ja Olli oli vielä Jyväskylässä. Jyvälän lastentarhanopettajat olivat sanoneet hoidossa oleville lapsille, voisitteko kysyä vanhemmiltanne, voidaanko tehdä vierailu ja tulla katsomaan heidän työpaikkoja? Illalla Olli kotiin tultua kysyinkin tätä asiaa minulta. Sanoin Ollille kysyväni ensin työkavereilta asiaa ja mahdollista päivää, milloin siellä ei olisi opetusta. Kysyinkin kaikilta siellä työskenteleviltä ja kenellään ei ollut mitään sitä vastaan, etteikö pikkukaverit voisi tulla vierailulle. Tiistai-iltapäivä sinä keväänä olisi kaikista paras päivä tulla vierailulle. Sen päivän opettajat olivat varanneet neuvottelu- ja koulutuspäiväkseen.

Tiistai-iltapäivä tulikin aika nopeasti. Ohjasin kaikki sisälle verstaalle, eteisessä laitettiin päällitakit ja pipot naulakkoon. Mentiin siitä veistosalin puolelle, jossa kerroin kevyesti missä ollaan ja mitä täällä yleisesti tehdään.

Me olimme silloin OKL:n teknisen käsityön tiloissa kampusalueella, rakennus E:ssä. Tulevat peruskoulunopettajat saavat täällä teknisen käsityön opetuksen metalliin, puuhun, lasiin, muoviin ja sähköön. Täällä yläkerrassa on mahdollisuus tehdä puusta kaikkea, ensin meidän opettajat kuitenkin opettavat melkein alusta asti ja puhuvat työturvallisuudesta. Näytin kaikille yläkerran tilat ja puuntyöstökoneet mitä siellä oli.

Ajattelin näyttää vierailleni pyörösahalla ajoa, sorvausta ja hieman jotain muuta-kin. Mentiin kaikki konesaliin, mutta sitä ennen annoin kaikille työturvallisuuden myötä korvakuulokkeet, joissa oli etuviisirit. Pikkukaverit olivat todella hyvännäköisiä, kun kaikilla oli nää kuulosuojainvisiirit. Kavereiden pituus oli noin yksi metri ja kuulosuojainvisiirit peitti pituudesta yhden kolmanneksen. Ajoin pyörösahalla koivua josta aioin sorvata kohta jotain. Sen jälkeen siirryin oikohöylälle, jossa höyläsin koivupulikan teräviä kulmia loivemmaksi. Verstaalla oli hyvä meininki päällä, pikkukaverit siirtyivät hyvin kuuliaisesti koneelta toiselle.

Otettiin suojaimet välillä pois ennen kuin siirryttiin sorvaushuoneeseen. Näytin kaikille koivupulikkaa ja kerroin mitä meinaan seuraavaksi tehdä. Sanoin kaikille, tämän puun sisään on piilotettu jotain ja se pitää etsiä sieltä, melkein kuin aarre. Siellä sisällä voi olla ihan mitä tahansa, siksi tämä sorvaus on minusta kaikista kivointa puusepän työssäni.

Laitoin koivupuun sorvin pylkkien väliin, samalla sanoin, suojaimet takaisin päähän. Kaikki laittoivat suojaimet ja laitoin vivusta sorvin pylkät pyörimään. Otin sorvitaltan esille ja sorvasin etsimällä mitä sen puun sisään tänään oli piilotettu. Sieltä löytyikin viisi kappaletta tulppaanin nappuja. Otin työstetyn puun pylkkien välistä pois ja näytin kaikille työn tulosta. Minulla oli valmiita, jo aiemmin tehtyjä tulppaanin nappuja varsilla erivärisinä ja näytin mihin kohtaan juuri sorvatut osat tulevat.

Mentiin vielä takaisin veistosalin puolelle, jossa näytin, miten silitysraudalla kuumennetaan ingrafix-nauha melamiinikannen kanttiin. Miten siitä nästisti siklillä leikataan ylimääräinen pois ja lopuksi hiotaan hiomapaperilla klossin avulla.

Kaiken tämän jälkeen tarjosin mehua ja pikkuleipää. Uskoisin kaikilla olleen kiva päivä tutustua Ollin isän työpaikkaan, koska seuraavan vuoden keväänä halusivat tulla uudelle vierailulle verstaalle.

Minä sain vierailusta vähän ennen joulua Ollin mukana villalangalla nippuun laitettun vihkosen. Kaikki olivat tehneet vierailusta pieniä kuvia paperille, kun ohjaajat olivat kyselleet mikä verstaalla oli ollut mukavinta. Vihkossa oli kuvia pyörösahasta, oikohöylästä ja sorvista. Oli suojain päässä olevia kavereita, sorvauslastuja ja pieniä palikoita. Kaikilta oli jotain ja nimet alla. Kiva muisto näin jälkeen päin minullekin.

Teknisen käsityön veistosalin puolella oli cnc-jyrsin. Se oli sellainen vähän uusinta teknologiaa, mutta jo kuitenkin ripaus vanhaakin. Kone oli varustettu pienellä tietokoneella, kuitenkin sitä oli vaikea ohjelmoida tekemään jotain. Koneella työstettäessä piti naputella 16 kpl numeroita yhdelle riville, kun esimerkiksi koneen terä laskeutui 10 millimetriä alaspäin. Jokaista pientä työstettävää liikettä taas uusi 16 numeron sarja. Onneksi koneessa oli pieni kasetti, jonka muistiin pystyi tallentamaan tehdyt liikesarjat.

Jyvälän opettajat ottivat minuun uudestaan yhteyttä vähän ennen äitienpäivää seuraavana keväänä, vaikka meidän Olli oli mennyt synkkärille kouluun epulle. Sanoivat syyksi, kun kenenkään vanhemman työpaikalle ei voinut mennä. Minä kysyin työpaikalla ja kaikille kävi taas vallan hyvin. Joku taisi siihen sanoa minulle, pidähän Vesku hyvä oppitunti, jos vaikka siitä porukasta saataisiin joskus tänne joku opiskelemaan.

Olin varautunut tekemään cnc-jyrsimellä pienen puisen kuvataulun. Kuvataulusa olisi kuvattuna äitikukka ja hänen alapuolellaan pieni nuppukukka. Kuva symbolisoi herkkää suhdetta äidin ja lapsen välillä. Hommasin hyvää oksatonta lautaa valmiiksi verstaalle. Ohjelmoin cnc-jyrsimen tekemään hienon kukkakuvion niin valmiiksi kun lauta oli kiinnitetty alustaan tukevasti kiinni ja suojainplexi edessä, tarvitsi vain napista laittaa kone pyörimään. Kone työstäisi samalla kertaa pienessä ajassa alusta loppuun asti. Näitä 16 rivin numerosarjoja oli kaikkiaan 132 kappaletta kun kuvio oli valmiiksi työstettynä. Työstin valmiiksi 25 kappaletta näitä pieniä tauluja ennen kuin Jyvälän porukka tuli vierailulle.

Kerroin uudestaan tälle uudelle porukalle toimintaa verstaalla ja opetuksesta mitä tulevat peruskoulun opettajat saavat. Esittelin tavanomaisesti työkoneet ja

paikat kaikille. Näytin pyörösaahalla työstöä ja vannesaahalla ajoa ennen kuin asetuttiin cnc-jyrsimen ympärille. Kaikilla oli suojavisiirit päällä niin kuin ensimmäisellä kerrallakin oli. Kerroin mitä aion tehdä jyrsimellä. Näytin yhtä jo työstettyä kuvataulua kaikille ja kerroin mitä se pitää sisällään. Mitä teidän pitää tehdä Jyväskylässä näihin tauluihin ennen kuin annatte taulun äitienpäiväksi äidillenne.

Sitten sanoin kaikille: suojavisiirit paikoilleen alkaa työstö. Kaikki laittoivat suojaimet hyvin omalle paikalleen päähänsä ja alkoi työstö. Imuri imi ylimääräisen työstöpurun pois sitä mukaa kun sitä tuli. Terä liikkui laudan päällä edestakaisin tehden kuviota, välillä terä nousi ylös ja liikkui ilmassa laskeutuen taas laudan sisään. Pienen hetken kuluttua kuvataulu oli työstetty. Sammutin koneen ja imurin, hetkessä tuli hiljaista. Otettiin suojaimet päältä pois ja kaikki vuoron perään sai ihastella työn jälkeä. Tarjolla oli taas hieman mehua ja keksejä.

Jossain vaiheessa sain kutsun tulla C-rakennuksen aulaan. Sinne oltiin kaavailemassa yliopiston virallista ilmoitustaulua. Ensimmäisessä kerroksessa oli ilmoitustaulupaikka missä yleensä pidetään OKL:n opiskelijoiden ja henkilökunnan ilmoituksia. Tähän samaiseen paikkaan oli joku arkkitehti suunnitellut tulevaksi ison virallisen ilmoitustaulun. Tummanharmaapohjaisella kankaalla päällystetty huokoinen kuitulevy ja yläpuolelle kirjoitettuna Jyväskylän yliopisto ensiksi suomeksi ja sitten englanniksi. Alkuun, väliin ja loppuun soitukuvia. Tekstaus tulisi koivulautaan ja petsi olisi laudassa tummahkon ruskea. Taulun koko olisi sama leveydeltään mikä on huokoisen kuitulevyn pisin mitta kun levy käännetään vaakatasoon eli 2750 millimetriä. Korkeus olisi levyn korkeus 1200 millimetriä + koivulaudan maksimi korkeus 150 millimetriä.

Kysyin, kuka tekee tekstauksen koivulautaan? Minulla olisi ollut ehdottaa tekstaukseen todella hyvä tekstaaja, Päivi Lamberg. Sitä eivät olleet saaneet vielä päätettyä. Hallinnon puolesta mukana tässä hommassa oli Tarja Timonen. Minä ehdotin Tarjalle, meillä OKL:n teknisen käsityön tiloissa on cnc-jyrsin jolla voisi tehdä kirjaimet kaivertamalla koivupuuhun. Kerroin tarkemmin koneesta ja lupasin näyttää aihioita mitä koneella on tehty, myöhemmin.

Työryhmä suunnitteli ja neuvotteli asiasta mitä tehdään. Nyt heillä oli ehkä tarvittavat elementit, jotta saataisiin helposti tallainen virallinen taulu, hyvin esille. Ilmoittaisivat siitä ratkaisusta minulle myöhemmin. Tarja ottikin minuun yhteyttä pyytäen samalla tulemaan hallintorakennuksen 4. kerrokseen hänen luokseen.

Minä lähdin siitä heti käymään Tarjan luokse. Tarjalla oli piirrettynä pohjakuva ilmoitustaulusta ja päälle tulevasta tekstiosasta soihtuineen En tiedä millä fontilla kuvan kirjoitus oli tehty ja se oli samantekevää koska jyrsimen fontti oli se mikä siinä oli. Sovittiin minun tekemän tämän tauluprojektin. Sain ostaa tarvittavat aiheet kaupoista ja ryhtyä toimeen.

Yliopiston tiedottaja Tarja Timonen elokuussa 1988. Kuva: Matti Salmi.

Silloin oli kevät aika ja teknisen käsityön puolella rupesi opetus juuri hiljenty-mään. Ehdotin yliopisto-opettaja Timo Rissaselle tästä työstä. Voisinko aloittaa kaiverrukset koivulautaan cnc-jyrsimellä ja saisinko häneltä vielä tarvittavaa ohjausta, jos siihen olisi tarvetta? Timo suostui. Olin nähnyt Timon opettavan oppilaitaan ryhmätyön puitteissa monille ryhmille koneella työskentelyä, työturvallisuudesta ja kaikesta muusta mitä piti ottaa huomioon, kun työestetään koneella.

Olin tehnyt koneella aikaisemmin nämä muun muassa Jyvälän pikkukavereiden äideille tulevat seinätaulut ja joitain wc-kylttejä, siitä huolimatta pitkän ajan kulluttua kun taas tekee tällä koneella niin pitää aloittaa kuin alusta, on se ihmeellistä tällä koneella. Jos tekisin esimerkiksi ylä- tai alajyrsimellä vaikka vuoden tauon jälkeen niin se olisi yhtä helppoa kuin olisit eilen juuri tehnyt koneilla joitain. Cnc-jyrsin piti sisällään vähän uusinta teknologiaa, mutta jo kuitenkin ripaus vanhaakin Aatamin aikaista tietoa mitä minä en pystynyt omaksumaan. Nykyään tätä konetta ei ole siellä, alakerrassa oli toinen metallia työstävä vastaava kone, mutta sitä ei juuri ikinä kukaan käyttänyt. Oliko siinä vielä enemmän vanhempaa teknologiaa ja vain ripaus uutta?

Sain ostettua huokoisen kuitulevyn Starkilta ja myös kuivaa tuppeensahattua koivulautaa tuuma vartin vahvuksena. Ostin lautaa hieman enemmän, kun työstö tulisi olemaan aika haastavaa ja jos jotain menisi pieleen niin olisi varaa vaihtaa lautaa koneeseen. Tummanharmaan kankaan ostin Eurokankaalta, sieltä hain usein kankaita näihin yliopiston ilmoitustauluihin.

Verstaalle tultuani rupesin työstämään koivulautaa, höyläsin laudoista toisen lappeen oikohöylällä, jonka jälkeen pyörösahalla särmäsin toisen kantin laudasta. Tätä hommaa olin tehnyt tuhansia kertoja ja välillä nuo vaiheet olivat niin koettuja, itsestään piirtyneinä "selkärankaan" kuin vain voi olla. Sahasin pyörösahalla laudat viiden sentin suikaleiksi höyläten oikohöylällä kantit liimattavaan kuntoon.

Ammattikoulun aikaan jo opetettiin tekemään liimapuulautaa. Kaikista parhaiten syynkierron näki mäntypuusta. Siinä puun syyt kiertivät selvästi ja puut piti asettaa aina taistelemaan vastakkain, vatsapuoli vastaan vatsapuoli ja vastaavasti selkäpuoli vastaan selkäpuoli. Liimauksen ja höyläyksen jälkeen lauta ei venkoillut vaan pysyi kuosissaan. Kuusilauta oli luku erikseen, vaikka siinä tehtiin kaikki toimenpiteet samalla tapaa, kuusen ominaisuus tuntui olevan aina tämä venkoilu. Koivulaudassa syyn kulku ja näyttävyys on niin pientä, silloin pitää katsoa todella tarkasti ja käänällä lautaa puolelta toiselle jos näkyisi jotain pientäkin syyn kulua.

Liimasin kolme noin viiden sentin lautaa yhteen käyttäen Vakolin B 3 hieman vettä kestävää liimaa. Otin heti ylipursunneet liimat pois koska märkänä liima on helpompi poistaa kuin kuivuneena. Ylimääräiset liimat piti aina poistaa jo työstönkin takia, mutta perusasia oli, liima kulutti työstöteriä. Kuivuttuaan poistin puristimet ja aloitin uuden työstön. Jos oli jäänyt kuivunutta liimaa lautoihin, otin liimat pois mekaanisesti. Oikohöylällä lauta tasaiseksi ja sen jälkeen tasohöylällä tarvittavaan vahvuuteen eli 18 milliin.

Kirjaimen normikoko oli 50 mm leveys ja korkeus 100 millinä. Ainoastaan i-kirjain oli kapeampi kuin muut kirjaimet. Minun piti sommitella kirjaimet laudalle sopivaan oikeaan järjestykseen. Englanninkielinen kirjainyhdistelmä vei enemmän tilaa, joten sen mukaan tein jaon. Poistin pituudesta soihutulogon mitat korkeus 150 millinä x leveys 150 millinä kolme kertaa ja lopun mitan jaoin kahdella, siihen oli mahdollista sovittaa sanat. Pitkät laudat olivat kumpikin saman mittaisia, joten sovitin kirjaimet sen mukaan. Suomenkielisen tekstin päihin jätin ylimääräistä tyhjää tilaa, niin sanayhdistelmä oli sopusoinnussa katsottuna kauempaa kokonaisuutta.

Alkoi cnc-jyrsimen ohjeistus. 16 rivin numerosarjoja tuli ihan hirveä määrä. Sainkin tehtyä suomenkielisen tekstin ja työstin laudan valmiiksi. Pyyhin kasetilta edelliset toiminnot pois ja aloitin englanninkielen kirjainyhdistelmän numerosarjojen naputtelun koneen muistiin. Näitten sanojen teko oli jo helpompaa, kun oli tuota jo äsken kovasti tehty. Tarkkana piti olla koko ajan koska jos yksikin pieni toiminto meni väärin päin, piti suorastaan aloittaa naputtelu alusta. Onneksi ei tullut virhettä tässä pitkässä, useita sarjoja sisältävässä kokonaisuudessa. Sitten koivulauta koneeseen ja työstö alkamaan. Työstö oli helppoa ja näitä lautoja olisi voinut tehdä vaikka kuinka paljon, kun näppäily oli ensin tehty kunnolla koneen muistiin.

Ei tässä vielä kaikki ollut, nyt alkoi soihdun logon suunnittelu. Helppoa logon suunnittelu olisi ollut tietokoneella, mutta ne jotka ovat tehneet nää asetukset tällä jyrsimellä niin se ei ollut helppoa, sen myönsi Timo Rissanenkin, kokenut expertti tältäkin alalta. Sain tehtyä logot, mutta monen uusinta-ajon jälkeen, tuo ei ihan meinannut onnistua.

Vaikein homma oli tehty tässä projektissa, nyt alkoi lautojen pituuden sahaus määrämittoihin, hionta, petsaus ja lakkaus. Päällystin tummanharmaalla kankaalla huokoisen kuitulevyn, tätä hommaa oli tehty vuosien varrella todella paljon, varmaan satoja ilmoitustauluja olimme tehneet joka puolelle yliopistoa.

Sain asennettua virallisen ilmoitustaulun tekstilautoineen omalle paikalleen. Siinä se oli muutaman vuoden ja sitten jonkun rempan yhteydessä häipyi siitä. Sain muistoksi yhden soihdulogon C-rakennuksen vakseilta monta vuotta myöhemmin, jäi kiva muisto talteen tuostakin projektista.

71. Maanalainen tunneli

Lämpäriltä lähti yksi huoltotunneli mutkitellen, joka johti urheiluhalli ykkösen päätyyn. Toinen tunneli lähti vasemmalle päin ja johti harkkarin kautta C-rakennukseen. Ennen kuin tunneli tuli C-rakennukseen tunnelista erkani kolmas ryömintätunneli S-rakennuksen ohi A-rakennukseen päin. En koskaan mennyt tätä tunnelia, olin vain kuullut tästä ryömintätunnelista.

C-rakennuksesta tunneli laski selvästi alaspäin kiinteiden portaiden avulla. Välillä tunnelissa oli korkeutta useampi metri, muuten tunneli oli aika matala, itse

siitä kun kuljin piti olla kyyryssä ettei lyönyt päätään tunnelin kattoon tai putkiin mitä katosta roikkui. Tunneli meni siitä Lyhdyn alla Lozzin alle ja eteen päin kielten rakennuksen alle. Kielten rakennuksen alla oli iso tila kuin siinä olisi ollut huone, tosin ikkunoita ei ollut maan päälle. Tunnelista pääsi pois useasta kohdasta, tietysti piti olla avain, jotta pääsit takaisin ja jatkamaan matkaa. Tunneli tuli kielten rakennuksen päähän ja siitä oli matkaa vielä liikunnalle jonnin verran matkaa. Tunneli päättyi liikunnan lämmönjakohuoneeseen. Siitä pienet metalliset raput ylös ja teräsovesta ulos niin olit liikunnalla. Koko matkan maan alla pysyty tulemaan, vaikka ulkona olisi satanut, et olisi kastunut tippaakaan.

Poikani Olli oli Cynkkärin ala-asteella koulussa. Hänen opettajansa Juha Toikkainen oli aikoinaan valmistunut meidän yliopistosta peruskoulunopettajaksi. Juhana työpaikka ei ollut silloin niin hyvissä kantimissa ja rehtori usein puhui viran lakkauttamisesta. Me päätettiin oppilaiden vanhempien kanssa perustavamme vanhempain toimikunnan joka edesauttaa viran pysymisen Juhalla. Toimikunnassa vaihtui vanhempia vuosien varrella, mutta minä pysyin koko 6 vuoden ajan puheenjohtajana toimikunnassa. Jouduinkin olemaan paljon luokan mukana jos jonkinlaisissa tapahtumisissa. Pidettiin paljon joulun alla myyjäisiä, jossa kerättiin varoja tuleviin luokkaretkiin niin kuin muutkin luokat koulusta riippumatta tekivät. Juha oli pidetty opettaja ainakin meidän luokan puolesta ja varmaan koko koulun puolesta. Minulle syntyi Juhana kanssa hyvä kaverisuhde, joka on pitänyt näihin päiviin asti vaikka poikani osalta koulu loppui jo yli 20 vuotta sitten.

Kerran siinä yhtenä keväänä jonkun asian tiimoilta kysyin Juhalta mitä mieltä hän olisi, jos luokan oppilaat tulisivat tutustumaan yliopistoon. Kerroin tunnelista Juhalle. Juha ei ollut tiennyt tunnelin olemassaoloa ollenkaan, joten hän innostui vallan hyvin asiaan. Sovittiin minun ottavan valokopioita kampuksen alueen kartasta ja numeroivan siellä olevat rakennukset. Juha kertoisi oppilaille retkestä ja toivoi monen ottavan pienen lampun mukaan jos mahdollista, ei pakkoa lampun suhteen. Sovin päivämäärän Juhana kanssa ja jos hän kiertelisi yliopistolla oppilaiden kanssa katsomassa näitä kampusalueen rakennuksia ja tulisi sitten vasta verstaalle. Näin tehtiin, minä odottelin verstaalla ja kohta Juha tulikin sinne oppilaiden kanssa. Juha oli tehnyt 4 hengen ryhmiä oppilaista. Silloin oli kevät ja kenenkään ei tarvinnut jättää takkejaan verstaalle vaan kaikilla oli keveämpää asustetta mukana. Mentiin siitä ulos vielä ja annoin jokaiselle ryhmälle oman kartan missä oli kaikki rakennukset numeroituna. Ensimmäinen kysymys kuului missä me ollaan nyt kartalla. Kaikki alkoivat supista ryhmässään ja vastauksia tuli laidasta laitaan muutama oikea vastauskin tuli. Näytin kaikille siellä ulkona kartasta missä ollaan

ja mihin mennään. Ollaan nyt tässä E-rakennuksen edessä ja tarkoitus on mennä maanalaisen tunnelin kautta L-rakennukseen, josta tullaan takaisin päivänvaloon, näytin kartasta myös L-rakennuksen eli liikunnan. Kerroin vielä tunnelin olevan aika matala tässä alkupäässä, joten pidemmät oppilaat teidän pitää olla tarkkana, ettette lyö päätänne mahdollisesti kattoon tai siellä oleviin putkiin.

Siitä painuttiin sitten sisään takaisin. Pari kerrosta alaspäin ja oltiin jo tunnelin suulla. Onneksi portaat kiersivät välillä mennessä vasemmalle ja välillä oikealle niin kaikki oli jo valmiiksi pyörryksissä, ainakin vähän. Mentiin ensimmäisestä rautaovesta sisään tunneliin. Kaikilla joilla oli lamput mukana laittoivat ne valaisemaan. Tunneliin ei laitettu valoja päälle, vaikka ne olisivat olleet siellä. Minulla oli myös oma lamppu ja menin ensimmäisenä, Juha tuli viimeisenä.

Uskoisin liikkumisemme tunnelissa olleen aika jännittävää, pimeätä ympärillä ja välillä häikäisevää valoa silmiin jonkun lampusta. Tunneli kääntyi välillä oikealle ja taas vasemmalle, tultiin sitten C-rakennuksen alle. Siinä oli vähän isompi tila, joten pysäytin koko porukan tähän kohtaan. Opettaja Juha kysyikin kaikilta miten menee? Kaikki oli isoa poikaa ja tyttöä, eli hyvin menee ei pelottanut yhtään. Tästä alkoikin olla enemmän tilaa korkeuden puolesta, pystyi rennommin menemään, jos ei ajatellut pimeätä yhtään mikä vallitsi ympärillämme. Jossain kohtaa tulimme alas johtaville metalliportaille, siinä sanoin kaikille pitäkää kaiteesta kiinni ja olkaa varovaisia. Kaikki selvisivät portaista kunnialla, jotain supinaa vaan kuului. Tunnelin sisällä oli paljon erilaisia putkia, joissa virtasi kylmää ja kuumaa vettä paikasta toiseen. Siellä oli paljon erilaisia johtoja, joissa liikkui dataa tai vain sähköä.

Saavuttiin kielten laitoksen alle missä oli tämä isohko avoin huone. Sinne kokoonnuttiin kaikki. Juha kysyi kaikilta, miten menee nyt, kun ollaan tultu matkasta jo kaksi kolmannesta? Kaikilla tuntui olevan hyvä meininki päällä, olihan tämä vähän erilaista kuin normaali koulunkäynti, ajattelin. Juha ehdotti siinä sellaista, jos joku haluaa mennä tunnelia takaisin niin pitkälle kuin vain tahtoo niin saa mennä lampun kanssa. Se oli hyvä ehdotus, melkein kaikki halusivat mennä pimeeseen takaisin. Muut olivat hiljaa sillä aikaa niin kauan kun henkilö palasi samaan porukkaan. Se vaati hyviä hermoja eikä saanut pelätä mitään. Jotkut kävivät todella kaukana, jotkut tulivat melkein heti takaisin. Kaikki jotka halusivat mennä niin menivät ja kun viimeinenkin tuli takaisin Juha laski porukan ja lähdettiin jatkamaan matkaa eteen päin. Siitä ei ollut enää pitkää matkaa liikunnalle ja loppuun. Ketään huoltomiestä ei tullut meitä vastaan vaan saatiin olla ihan ominemme tunnelissa. Saavuttiin liikunnan lämmönjakuhuoneeseen, siitä yhdet

metalliportaavat ylös ja valoisaan, rakennuksen käytävään. En huomannut kenenkään kasvoilla helpotuksen ilmettä, vaikka yritin tiiviisti katsoa jokaista, ehkä kaikki kuitenkin nauttivat tästä pimeästä, jännittävästä matkasta. Mentiin siitä käytävää pitkin talon halki ja ulos. Sitten seurasi seuraava kysymys jokaiselle ryhmälle. Missä ollaan nyt kartan mukaan ja missä päin on verstaas, rakennus E? Taas alkoi supinaa kuulua ja yksi ryhmä näytti C-rakennukseen päin, yksi ryhmä näytti Jyväskylälle ja yksi tyttöryhmä näytti ihan oikein E-rakennukseen päin. Hajontaa oli paljon, mutta ei se mitään, reissu oli varmaan kiva kokemus.

72. Prisman kärryt

Siirryin 2000-luvulla OKL:n teknisen käsityön tiloihin rakennus E:hen. Siellä oli samassa rakennuksessa myös metallipuoli. Silloin siellä oli Pyhällön Eilo puupuolella veisto-ohjaajana ja Matti Piilovaara metallipuolen opettajana. Didaktiikan opettajana oli Matti Parikka.

Kaikki olivat hyviä ammattimiehiä alallaan. Aikaisemminkin olin maininnut kummankin Matin olleen Lahdessa samassa koulussa. Eilo taasen oli ollut veisto-ohjaajana poikakodissa Vilppulassa, eikä ollut saanut yliopistotasosta opetusta, hyvä puuseppä hänkin oli.

Eilo hoiti yläkerran puupuolen ja Piilovaaran Matilla ei ollut sinne asiaa ainakaan opetusmielessä. Eilollakaan ei ollut mitään asiaa alakerran metallipuolella. Olinko ikinä nähnyt Eiloa metallipuolella, en varmaankaan työaikana. Kummatkin oli omia persoonia tavallaan. Eilo harrasti paljon liikuntaa ja Matin harrastus oli slalomlasku jyrkissä mäissä missä ylös nouseva hissi tekee työn ja massiivipainolla tullaan alas. Eilolla oli metsästyskoira, mutta harrastiko Eilo metsästäystä sitä en tiedä. Saksanseisoja, lintukoira oli Matillakin jossain vaiheessa. Matti oli metsästäjä, kuulin hänen olleen yliopiston eräkävijöissäkin.

Aikaa kului ja mentiin eteenpäin. Matti sai jossain vaiheessa sairauskohtauksen ja työnteko vaikeutui ja myöhemmin loppui. Matti on nykyään eläkkeellä ja asuu Säynätsalossa. Eilo jäi eläkkeelle hyväkuntoisena ja harrasti sen jälkeen paljon urheilua niin kuin aina ennenkin.

Alkoi uusi aikakausi teknisessä käsityössä. Eilon tilalle tuli OKL:ssa opiskellut ja sieltä valmistunut Timo "Tinke" Rissanen, hyvä uuden ajan yliopisto-opettaja.

Piilovaaran tilalle haki monia opettajia ja parhain niistä valittiin, Pasi Ikonen. Nyt alkoi uusi kausi teknisessä käsityössä, yliopistossa. Otettiin paljon huomioon uutta ajattelua. Timon kaikkein paras työskentelymetodi minun mielestä oli ryhmätyöskentely. Puutyöpuolella Timo pisti 4 opiskelijaa omaan ryhmään, oli myös 4 muuta ryhmää neljän opiskelijan muodostamana. Kaikki paneutuivat omalta osaltaan eri työvaiheisiin ja kertoivat niistä muille ryhmille vuorollaan ryhmäpalautteessa. Esimerkiksi puun höyläystä. Ryhmän jäsenet kertoivat yksitellen. Yksi tekniset tiedot höylästä, toinen puusta, kolmas työnjäljestä ja neljäs kokonaisuudesta ja siitä miten se liittyy hyvin seuraavaan toimenpiteeseen.

Seuraava ryhmä paneutui poraamiseen ja he kertoivat siitä vastaavasti kaiken. Kolmas ryhmä kertoi liitoksien teosta ja neljäs ryhmä liimauksesta. Työmenetelmiä oli ollut muitakin mutta tässä vain muutamia. Näin kaikki ryhmän opiskelijat joutuivat paneutumaan omaan sektoriin ja saivat hyvin tietoa muistakin sektoreista.

Pasi opetti vastaavasti ilman ennakkoluuloja kärsivällisesti kaikkia hitsaamaan, pistehitsaamaan, vetoniittaukseen ja pakotukseen. Varmaan oli myös muitakin menetelmiä, kun en niitä voinut tai kerennyt huomioimaan työkiireiden myötä. Kerran olin samassa tilassa missä Parikan Matti kertoi virtausvoimasta. Minkä takia noste saa purjeveneeseen menemään vastatuuleen ja lentokoneeseen nousemaan ylös korkeuksiin. Ilmanvirtaus tai aineen pituusliike pintaa myöten.

Matti näytti opiskelijoille pesualtaalla virtausnopeutta. Kysyi siinä samalla, nouseeko lusikka ylöspäin vai painuuko se pois päin virtaavassa vedessä? Vastauksessa on kaksi mahdollisuutta, oikea tai väärä. Monikin uskoo siihen helpompaan vaihtoehtoon. Lusikan muoto on kouru ja kun vesi osuu kourun sisäpintaan, vesi nostaa lusikkaa ylöspäin. Varmaan se nostaa, mutta paremmin se nostaa kun vesi kiertää ulkopuolen pintaa myöten, ihmeellistä. Noste on todella kova, koettakaa kotonanne.

Purjeveneeseen purje on toinen hyvä esimerkki millä voi väittäen todistaa liikkeen nostoa tai laskua. Itse olen viime aikoina ollut lomalla ja vapaa-ajalla purjehtinut paljonkin. Miksi purjeveneillä päästään menemään vastatuuleen? Hyvä ystäväni Kari Seppälä joka omistaa purjeveneeseen vaimonsa Siljan kanssa, heidän purjeveneellä ollaan purjehdittu paljonkin. Minun ollessa monillakin purjehduksilla vain ruorissa on Kari trimmannut purjeita aina purjehduksen aikana. Purjeissa on pieniä lankoja kiinni ulkopinnoilla, joiden avulla niitä katselemalla saadaan paras mahdollinen noste aikaan. Jos lanka on pystyasennossa ja "lepruuttaa" niin silloin

purjetta pitää säätää. Silloin kun lanka on vaakatasossa, niin virtausvoima on optimaalinen. Nyt katsotaan sisäpintojen virtauksia, vaikka virtaukset ovat sisäpuolella pienemmät suhteessa ulkopuolisen pinnan virtauksiin se antaa osviittaa purjeen käyttäytymiseen ja veneen liikkumiseen.

Teknisen käsityön rikkaus on naislehtorit. Minun aikana oli kaksi naislehtoria opettamassa, Sonja Virtanen ja Leena Kiviranta. Miksi näin sanon tai ajattelen? Jossain vaiheessa oli ryhmä opiskelijoita oppimassa teknistä käsityötä ja opettajana vanhojen perinteisen käytännön mukaan olisi pitänyt olla miesopettaja, mutta nyt olikin nainen. Minun mielipiteeni tästä oli se, ajatellen jonkun naisopiskelijan näkökulmasta asiaa. Opettajani on nainen, miksi minäkin en voisi olla tulevaisuudessa naisopettaja teknisessä aineessa?

Sonja väitteli teknisestä alasta vielä tohtoriksi muutama vuosi sitten. Sain Pasilta opetusta hitsauksessa, mig ja ruostumattoman teräksen hitsauksessa. Joskus Tinke myös opetti, kiitos heille.

Nykyaikana ammattimiehen piti omaksua useampi ammattitaito kuin se perinteinen mihin oli koulutuksen saanut. Joillakin ammattimiehillä oli kolmekin erilaista ammattia. Ehkä minullakin loppuvaiheessa oli. Olin alussa puuseppä, näyttelyseinäkkeiden asentaja, vahti-mestari, asentaja, vahtimestari, autonkuljettaja, metallihitsari. Sinä se ammattien kirjo oli. Olin omasta mielestä jo tehnyt niin paljon mig-hitsausta antaakseni opetusta eteenpäin. Opetin Sonjalle ja Leenalle mig-hitsausta.

Olin jotain hommaa tekemässä Agorassa kun Vesa Takkinen, vahtimestareista parhaimpia sanoi minulle, osaisitko kenties korjata tuon meidän kuljetuskärryn, sen vetolaite huojuu pahasti kun sillä kuljettaa tavaroita? Minähän heti siinä katsoin kärryn tilannetta. Taas oli tehty tuote jota ei oltu mietitty loppuun asti. Miten joku voi tehdä näin ja kuka noita ostaa? Ehkä ne näyttävät esitteissä hyvältä, mutta toiminta jälkeen päin ei toimi, niin kuin ei tässäkään tuotteessa. Kiristyspultit antoivat myötä ja pikkuhiljaa tuli lisää liikkumavaraa mitä ei olisi pitänyt tulla yhtään.

Minä sanoin kaimalle, lähetä kärry verstaalle niin minä hitsaan sen kuntoon, niin kuin parempikin metallimies. Verstaalla hitsasin migilla palaset toisiinsa kiinni, sitä ennen olin hionut yhtymäkohdat paljaaksi metallille rälläkällä. Laitoin pyörät kiinni vaunuun ja lähetin vaunun Agoraan.

Vaksit totesivat heti jokainen Jyrki Majala, Petteri Nieminen ja kaima Vesa Takkinen, taisit tehdä näistä kärryistä sittenkin Prisman kärryt. Minä sanoin miten niin? Katsopa ja työnnä kärryä. Kahvaa lähinnä olevat pyörät olivat kiinteitä ja ulkolaidan pyörät kääntyivät. Se oli ihan totta, Prisman kärryt toimivat ihan samalla tapaa.

Pyörien vaihto ei ollut kova homma, vaihdoin pyörien paikat keskenään ja silloin kärryistä tuli hyvät. Hitsasin monet yliopistolle hommatut kärryt mekaanisesti toimiviksi. Ehkä näissäkin kärryissä olisi ollut sellainen toimenpide, jokin paikka vinksottaa, heitetään roskeen ja tilataan uudet. Nyt kuitenkin tehtiin pieni hitsaus ja homma toimi taas.

73. Ergonomiatalkoot

2000-luvulla yliopistossa alettiin paneutumaan enemmän työntekijöiden hyvinvointiin. Mitä enemmän korjattiin työasentoja sitä vähemmän tuli sairauspoissaoloja. Kerrankin ajateltiin oikein työntekijöitä silmällä pitäen.

Ensimmäiset tietokoneet kun tuli virkailijoille niin näyttöruutujen alle laitettiin jos jotakin koroketta. Siinä niskat olivat kovilla ja kulumaa tuli. Näytön keskikohta oli silmien korkeudella, välillä katsoit näyttöön ja sitten taas näppäimiin. Siinä pää liikkui edes takaisin kuin ikiliikkuja. Sehän rasitti niskaa ja silmiä. Asiantuntijat arvioivat pään painoksi silloin 5 kiloa.

Jossain vaiheessa päätettiin perustaa ergonomiatalkoot ja minäkin pääsin siihen ryhmään mukaan. Olivat tutkineet oikeaa ergonomiaa tieteellisessä ryhmässä, jossa oli ollut asiantuntijoita ja lääkäreitä ja esittelivät sitä yhdellä luennolla jossa minäkin sain olla mukana. Siellä puhuttiin asiaa ja kuuntelin korva tarkkana kaikkia vaihtoehtoja millä parannettiin mitään kohtaa hyvän ergonomian vuoksi. Työterveyden kautta pystyit saamaan näyttöpäätelasit? tätä hommaa varten eikä maksanut mitään. Yliopistossa oltiin silloin edelläkävijöitä tässä asiassa. Näitten opetusten jälkeen olin käymässä Habitare-messuilla Helsingissä. Siellä yleensä esiteltiin kaikkea uutta, mutta siellä oli monellakin firmalla vielä vanhanaikaisia tietokonepöytiä. Kävinkin joidenkin esittelijöiden puheilla, kuinka he esittelivät tuotteitaan. Sanoin siinä vähän ennen loppua tyyliä heille, teidän tuotteenne on jo vanhanaikaisia. Uudet tuulet puhaltavat nykyään jo tälläkin saralla. Eivät oikein uskoneet, mutta totesivat varmaankin sen jälkeen päin.

Vararehtorina oli silloin Pekka Neittaanmäki ja hänellä oli sihteerinä Elina Laiho-Logren. Laitokselta oli soitettu minulle, jos menisin suunnittelemaan Elinan työpistettä ergonomisesti oikein sopivaksi. Elinan oikean käden ranteeseen oli tullut hiiren käytöstä patti. Käsi varmaankin oli kipeä, montakohan tuntia tai päivää hän oli ollut töistä pois tuon huonon työasennon ja surkeiden työtasojen vuoksi?

Sanoin Elinalle voisitko näyttää, miten työskentelet tässä pisteessä? Elina näyttikin minulle. Minä otin mittanauhan ja mittasin, samalla tein muistiinpanoja vihkoon. Kerroin miten tämä pitää olla oikein ergonomisesti suunniteltuna. Mihin pitää tehdä aukkoa ja mitä pitää korottaa. Minkä alle pitää lisää tavaraa saada ja mistä pitää alentaa. Istuinta nostaa ja jalkojen alle koroketta. Kävin parina päivänä siellä hommissa kunnes sain tehtyä pienillä muutoksilla toimivan pisteen Elinalle.

Kertaakaan niinä päivinä siellä ollessani Neittaanmäki ei ollut työhuoneessaan. Kerrankin ovi oli auki ja katsoin Pekan työpistettä. Pekalla oli todella hienon näköinen työpöytäkokonaisuus. Työpiste oli ergonomisesti tehty viimeisen päälle oikein, ainoastaan jos olisin päässyt mittaamaan silloin kun henkilö on siinä töissä, olisin voinut säätää vielä tarkemman säädöt henkilön mukaan. Sanoinkin Elinalle, mitä jos vaihdettaisiin päikseen sinun ja Pekan työpisteet, koska Pekkaa täällä harvemmin näkyy ja sinä olet täällä koko ajan hommissa? Ei vaihdettu kuitenkaan.

Tein paljon näitä korjaushommia monellekin henkilölle, ja monella laitoksella, se oli itsestäkin kiva, kun pystyi auttamaan omalta osaltaan vaikeissa työasunnoissa työskenteleviä henkilöitä.

Hallinnossa vaihdettiin pöytien paikkaa seinältä toiselle samalla kertaa kun tehtiin muutostöitä. Tällä siirtelyllä saatiin myös selkärangan kiertoa tasaantumaan. Jossain vaiheessa tuli sähköisiä itsestään nousevia työpöydän kansia mikä oli hyvä asia. Tuli satulatuolia ja jossain vaiheessa seistiin jopa työpöydän edessä tehden töitä. Monella laitoksella kävi liikunnalta jumppareita säännöllisesti jumppaamassa henkilökuntaa, sekin on hyvä asia.

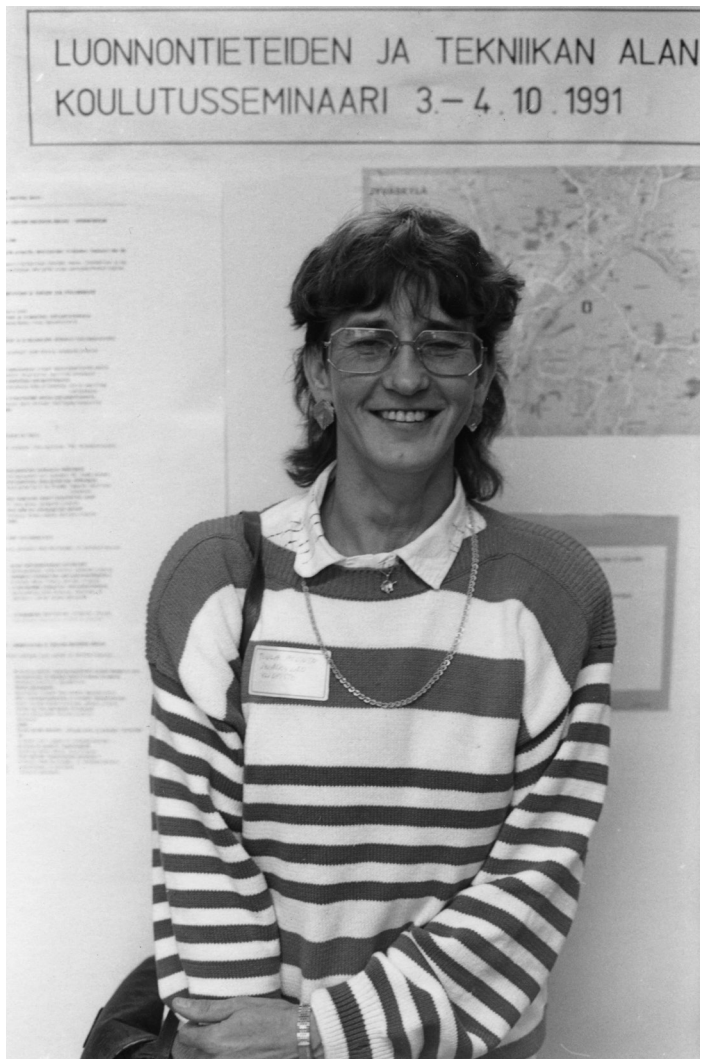
74. Iloinen, hersyvä Tuula

Käytiin usein Tellervonkatu 8, yhdistetyssä kemian ja fysiikan tiloissa hommissa. Rakennuksen vahtimestarina oli Mauri Pii (3,14). Mauri oli aikoinaan ollut itse hyvä lentopallon pelaaja. Nyt Mauri oli Pesäveikkojen naisten lentopallovalmentaja. Kateelliset tuntuivat puhuvan sitäkin, kuinka Mauri hoitaa enemmän naisten joukkuetta kuin tekee yliopiston hommia.

Me kuitenkin tehtiin usein siinä rakennuksessa joko kemialle tai fysiikalle hommia. Kahvitauat vietettiin alakerran pitkän omaisessa tilassa. Kaikki talon työntekijät käyttivät samaa tilaa sosiaalitalana mikä oli hyvä. Talossa oli hyvä palvelu, jos teit vastaavasti töitä kemialle tai fysiikalle niin kahvit olivat ilmaisia kyseisessä tilassa.

Kerrankin oltiin koko porukalla tekemässä jotain hommaa siinä talossa. Tuli kahvitaun aika ja menttiin alakerran kahvihuoneeseen. Me istuttiin pöytiin muiden talon työntekijöiden viereen. Istuttiin siinä rauhassa ja juotiin kahviamme. Siihen tilaan tuli iloluontoinen, aina hersyvä Tuula Asunta. Surakan Eki sanoi Tuulalle, tule tänne, täällä on tyhjä paikka! Tuula tulikin otettuaan kahvin kuppiinsa sitä ennen. Erkki koppasi Tuulan syliinsä, Tuula naurahti iloisesti kuin mitään kummalista ei olisi tapahtunut. Jonkin aikaa Tuula istui Erkin sylissä ja sitten meni Erkin viereen istumaan. Juotiin rauhassa ja juteltiin niitä näitä ja lähdettiin tilasta takaisin hommiin. Kysyin myöhemmin Erkiltä, huomasi-ko Tuulan miestä Jormaa siinä samassa tilassa? Oliko Jorma siellä myös? Johon minä kyllä hän oli. Erkki siunaili äsköistä tilannetta ja oli hieman ällistyneenä. Sanoin Erkille, elä ole milläänkään, kyllä Jorma ymmärtää Tuulan iloisuuden ja tavat. Jorma on sellainen matalan profiilin ihminen ja heillä hommat käy hyvin yksin kun toinen on puhelias ja toinen enemmänkin ajattelija ja hiljainen.

Jälkeenpäin näin Tuulaa C-rakennuksessa. Tuulalla oli siellä työhuone ja kemian laboratorio. Ohjasin Tuulaa myös henkilökunnan puutyökerhossa. Nyt Tuula ja Jorma ovat eläkkeellä, meistä on tullut hyvät perhetutut yliopistovuosien jälkeen.

Tohtori Tuula Asunta toimi vuonna 1991 alustajana Jyväskylän yliopiston luonnontieteiden ja tekniikan alan koulutusseminaarissa, jossa pohdittiin luonnontieteiden koulutuksen ongelmia. Kuva: Timo Lipas.

75. Rättituolit

Alvar Aalto oli monenkin mielestä hyvä arkkitehti. Alvarille ei riittänyt pelkkien talojen piirtely ja suunnittelu, vaan hän suunnitteli myös huonekaluja. Artek-huonekalut ovat kauniita silmälle, mutta samalla myös kalliita.

Alvarin huonekaluja on paljon yliopistolla. Minun lempparituoli oli yksi tuoli ilman selkänojaa, näitä tuoleja ei ole myynnissä nykyään, ehkä niitä ei valmistetaakaan enää. Tuoli on jalavasta tehty neljäjalkainen tuoli. Istuin osa oli joko linoleumista tehty tai viilusta. Jalan yläosa kaartuu kummallekin puolelle kuin Egyptin Niilinjoen ylävirran lasku Välimereen. Jalat olivat liimattu istuinkanteen viidellä koivusta tehdyllä 10 millin pyörötapilla, kolme tappia eritasossa ja vähän alempana kaksi tappia koska kannen vahvuus oli kolmekymmentä milliiä. Näitä samoja tuoleja oli paljon C-rakennuksen kahviossa. Jos tuoleissa olisi istuttu normaalisti niin ne säilyisivät vuodesta toiseen, mutta kun opiskelijat pitivät tuoleja keinutuoleina, niin eihän sitä rumbaa kestä mikään tuoli. Verstaalle tuoleja tuotiin säännöllisin väliajoin. Tuoleja oli korjattu jo ennen minun tuloani yliopistoon, koska puuseppäveljet olivat kehittäneet todella yksinkertaisen systeemin millä tämä erikoiskulmainen jalka saatiin liimattua kanteen kiinni. Kaksi toisiaan hylkivää osaa puristettiin yhtäaikaan, eli jalka, koivusta tehty muotti yhdessä ja puristimen avulla kanteen kiinni. Vaikea selittää ja varmaan vielä vaikeampi ymmärtää.

Lozilla oli Aallon suunnittelempia pöytiä ja tuoleja. Selkänojallinen tuolimalli 69 koivu, niitä oli paljon siellä. Ei ihan 30 vuotta kestäneet nämä tuolit siellä ennen kuin jouduttiin korjaamaan tuoleja. Mitkä tuolit olisivat kestäneet yhtä kauan aikaa, kysyn vaan? En tiedä kuka määräsi hallinnon puolelta mitä piti tuoleille tehdä. Minä purin puuseppäveljien kanssa tuolit ihan palasiksi. Jalat otettiin irti kannesta, niin myös selkänojan tuet jaloista. Selkänojan kaari irti kahdesta tuesta. Kaikki puuosista olevat lakat otettiin siklillä eli kaavinraudalla pois. Siinä hommassa oli sormet kovilla, vieläkin tuntuu kuinka sormia kuumottaa. Kanteen hommattiin mustaa tekonahkaa, Kenkä ja valjas Leinolta, Kauppakadulta. Ensin yksi iso rulla jossa oli usea metri tätä tekonahkaa ja myöhemmässä vaiheessa lisää. Kangasliikkeestä hommattiin 10 milliiä vahvaa superloonia. Superloonista piirrettiin tussilla kannen kokoisia läpysköjä. Teroitettiin yksi leipäveitsi todella teräväksi, jolla leikattiin vapaalla kädellä läpyskän laidasta 5 sentin kokoinen viistous pois. Kontaktiimalla liimattiin kannen reunaan 5 sentin liimaus ja leikattuun läpyskään samainen 5 sentin liimaus. Liimat kun oli kuivuneet, ne puristettiin vastakkain.

Kontaktiliiman ominaisuus oli tämä kuivuminen ja heti puristuksen jälkeinen pitolujuus. Liima haisi todella paljon ja kyllä tiesit, jos joku oli liimannut liimalla jotain. Meidän työsalissa ei ollut mitään ilmanvaihtoa, avaamalla ovea ja hieman oven edestakaisella liikkeellä sait hieman haisua pois. Kummatkin puolet piti olla niin kuivat, ettei liima tarttunut sormiin. Sitten liimatut pinnat yhteen ja homma oli selvä. Nyt oli pehmuste istuimessa valmiina. Sitten alkoi tekonahan leikkaus. Tehtiin kovalevystä 45–50 cm kokoinen pyöreä levy jolla piirrettiin tussilla nahan nurjalle, vaalealle pohjapuolelle jälki josta aihiot leikattiin saksilla.

Meillä oli silloin käsikäyttöinen sinkiläpistooli, jolla laitettiin nahat kiinni kannen alapuolelle. Tuo työvaihe vaati taas kovasti sormivoimaa nahan vetämiseen, ettei kanttiin tullut ryppyjä ja sinkiläpistoolilla ammuttaessa toisen käden sormet oli lujilla. Yhteen kanteen joutui ampumaan noin 100 kpl siemeniä ennen kuin nahka oli laitettu kanteen kunnolla. Onneksi saatiin hommattua jossain vaiheessa pieniäinen ilmakompressori, joka kehitti ilmaa ja siihen mukaan hakaspyssy. Tämän hakaspyssyn ansiosta homma helpottui suunnattomasti, enää ei tarvinnut kuin vetää nahka toisella kädellä tiukalle, ja ammunasta suoriutui etusormi kuin aseella olisi ampunut.

Kaikista puuosista kun oli lakat siklattu pois alkoi hionta. Pinnat hiottiin värähtelyhiomakoneella, tietenkin jouduttiin hiomaan tarkemmat kohdat, kaikki kulmat ja pyöritykset käsin. Sitten alkoi lakkaus, joka suoritettiin silloin selluloosalakalla. Niin kova homma tehtiin näihin puosiin ja se pilattiin lakalla. Selluloosalakka oli liian pehmeätä, olisi pitänyt olla kovempaa lakkaa, se olisi kestänyt paremmin. Silloin ei ollut vielä kehitetty vesiohenteisia lakkoja. Tehtaalla, missä nämä Alvarin tuolit oli aikoinaan tehty, käytettiin uretaanilakkoja, missä saattoi olla kovete mukana. Eihän meillä ollut sellaisia lakkoja eikä paikkaa missä lakkaus olisi edes voinut suorittaa. Lakkauksen jälkeen kasattiin osat paikoilleen. Tuolit näyttivät korjauksen jälkeen kuitenkin kuin uusilta, hyvä näin.

Ennen kuin palautettiin tuolit Lozzille liimattiin kontaktiliimalla neulehuopamaton palaset kiinni jalkojen pohjiin, niihin kohtiin mitkä koskettavat lattiaa. Neulehuopamatto oli 75 mk neliö, kun normaali matto olisi maksanut 30 mk neliö.

Yhteen tuoliin meni todella vähän tätä kallista mattoa, mutta kun tuoleja oli pari sataa tai enemmän, saatettiin puhua jo kahdesta neliöstä. Kulutuskestävyys oli parempaa tällä kalliimmalla matolla.

Yksi tuolimalli oli satulavyöstä tehdyt tuolit, tuote numero Artek 406. Niitä oli Agorassa yhteensä varmaankin sata kappaletta eri puolella taloa jos ei enemmänkin. Niitä oli myös Mattilanniemen A-rakennuksen aulassa, fysiikalla, kemiolla, liikunnalla, Educassa ja Ambiotican puolella. Kieltämättä näin puusepän näkökulmasta ajatellen tuolit olivat todella hienon näköisiä ja niissä on hyvä istua. Taivutettu suomalainen neutraali, vaalea koivupuu tuolin runkona on hyvä vaihtoehto monelle eriväriselle satulavyölle. Satulavyö oli materiaaleista parhaiten kestävä näissä olosuhteissa, kun istuntojen määrä näissä tuoleissa oli suuri.

Korjauksesta piti korjaaajan sitten tietää mitä piti tehdä, siinä ei ollut oikotietä onneen. Kaksi ruuvia piti poistaa rungon ja istuinosan kiinnityksestä. Kumivasaaralla napakasti hakaten pari liitoskohtaa auki, näin sait osat toisistaan irti. Vasta tämän jälkeen pääsit vaihtamaan satulavyöitä. Pitkiä vyöitä oli 7 kappaletta pystyssä ja lyhyempiä vaakavyöitä oli 16 kappaletta. Alussa yleensä vaihdoin vain rikoontuneet vyöt. Sitten kun tuoli tuli toisen tai mahdollisesti kolmannen kerran työn alle saatoinkin vaihtaa kaikki vyöt. Hommasin vyöt verhoilija Onni Karjalaiselta. Onni on matalan profiilin hyvä verhoilija, tuntui kuin hän olisi ollut aina töissä omassa pienessä pajassaan. Yhdestä 50 metrin käsittävästä kiekosta sai tehtyä kaksi ja puoli uutta tuolia. 50 metriä satulavyötä maksoi silloin 300 euroa. Yhden tuolin hinta kaupassa oli yli 1 000 euroa. Joten kyllä kannatti minunkin korjata tuoleja ja yliopisto voitti korjauksissa sievoisen summan euroja. Onni neuvoi minulle joitain niksejä verhoustyössä, näiden niksien avulla usein seurasin toisten korjattuja verhouksia, oliko ne kunnolla tehty, vai oliko valeverholijoita ollut mukana hommassa.

Yksi Onnin vinkeistä oli laittaa vyöt vuoron perään alas-ylös-suuntaisesti. Vastavasti leveys-pituus-suuntaisesti. Jos katsot vyötä tarkasti läheltä, huomaat eroavaisuuden mitä moni valeverhoilija tai tavallinen ihminen ei välttämättä huomaa. Vyössä on V-kuvio laidasta laitaan.

Jos aloitat verhoilun laittamalla V:n alaspäin niin seuraava vyö ylöspäin ja vaakavyöt samalla tapaa, vuoron perään. Tässä tuolimallissa pitää aloittaa vöiden laitto vaakavöillä, samalla kiristäen vyöt kunnolla kehykseen.

Asettamalla kaksi eri lailla verhoiltua tuolia vierekkäin auringon valoon, huomaat eron selvästi. Toinen on oikein tehty ja toinen väärin tehty. Katsomalla tuoleja huomaat vinhan eron. Väärin tehty tuoli kiiltää niissä kohdin missä vyöt ovat samansuuntaisina. Katsomalla oikein tehtyä tuolia, V-kuviot riitelevät keskenään, tällöin tuolin selkämys näyttää matalta eikä herätä huomiota. Ajatteliko Alvari kenties sitä, että tuolin selkämys pitäisi olla lakooninen, tuskinpa vain.

Artekin tuoli numero 611, ihmettelin usein minä takia Alvari oli tehnyt siinä suunnitteluvirheen? Siihen tuoliin ei olisi tarvinnut laittaa kuin yksi ylimääräinen vyö pystyyn niin tuolin vyöt olisi ollut sopusoinnussa ja symmetriset katsojan silmissä. Ajatteliko Alvari tässäkin näin, jos tuo harha menee läpi niin kuinka pölvästejä hänen asiakkaansa ovatkaan?

Aikoinaan jo ammattikoulussa painotettiin tähän symmetrisyyteen. Huonekalu joka ei ollut symmetrinen katsojan silmissä, tuntui siltä kuin huonekalu olisi voinut taittua kahtia, muuten notkahtaa tai jopa kaatua itsestään, samalla se antoi kuvan epävarmasta tuotteesta.

Ehkä kukaan maallikko ei huomannut virhettä, tai kenelläkään ei ollut pokkaa mennä siitä Alvarille kertomaan. Tässä tuolin mallissa 611 on tilaa laittaa yksi vyö lisää, ehkä raotkin pienenisivät paremman näköiseksi. Silloin tuoli ei näyttäisi toispuoleiselta. Kuitenkin tuolin numero 406:een on käytetty 7 vyötä ja siinä mallissa ei riitele mikään, kaikki on tasapainossa.

Minä kun jouduin pitkän työurani aikana kunnostamaan todella monia Alvarin tuoleja, sain siitä mittani täyteen, enkä sen takia ole hommannut kotiin yhtäkään tuolia. Sen takia meillä ei ole yhtään muistuttamassa näitä tuoleja, vaikka olisin pystynyt siinä sivussa korjaamaan itselle useitakin tuoleja, tai ostamaankin jonkun sarjan.

76. Hiiritalli

Ensimmäisen kerran jouduin kosketuksiin yliopistolla eläinten kanssa, kun niitä apuna käyttäen tehtiin kokeita ja parannettiin ihmisten oloja ja elämää.

Biologian laitoksella Vapaudenkatu 4 tutkittiin eläimiä, ehkä hiiriä ja rottia. Joskus jouduttiin käymään siellä hommissa ja joka kerta siellä oli kauhea haju. Ihmettelen miten siellä työskentelevä henkilöstö selvisi siitä hajusta, olivatko kenties tottuneet siihen hajuun vuosien saatossa.

Puuseppäveljien kanssa menin kiinnittämään yhtä hyllykköä yhteen pieneen huoneeseen. Minun mielestä siellä oli karkea haju, onneksi se haju ei ole piirtynyt hajuaistiini. Me suunniteltiin siinä käytävässä porukalla mitä tehdään, koska poikienkin mielestä haju ei ollut heidänkään mielestä ihan arkipäiväinen.

Ensin sisään menee kaksi, joista toinen kannattelee hyllykköä ja toinen katsoo vatupassilla suoruuden ja piirtää betoniseinään porattavat jäljet. Sitten menee porari ja se joka ottaa paperin avulla muuten lattialle tipahtavan betonipölyn. Sen jälkeen yksi käy laittamassa muoviproput reikiin vasaran avulla. Viimeiseksi toinen kannattelee hyllykköä ja toinen kiristää ruuvit pumppumeisselillä. Näin hyllykön asennus kävi jouheasti. Minä kun olin aina huoneessa tekemässä jotain, niin pidätelin koko ajan keuhkoissa ilmaa enkä hengittänyt. En tiedä tekivätkö pojat samalla tapaa, ehkä tekivät.

Joku toinen kerta, kun oltiin siellä hommissa, niin siinä samalla huomasin yhden laitteen, mitä sillä tutkittiin se jäi epäselväksi minulle. Kuitenkin siinä oli sellainen matto viistossa joka pyöri isojen akselien päällä. Laitteessa oli 15 senttiä korkeat sivulaudat ja ihan siellä alapäässä sähköinen lanka jossa oli heikkoa virtaa. Mattoa myöten juoksi yksi hiiri koko ajan, aina kun hiiri ei jaksanut juosta tarpeeksi ylös ja vaipui alemmaksi osuen lankaan, sai siitä pienen sähköiskun ja taas juoksu maittoi. Tehtiin sinne tutkimuksia varten muitakin laitteita aika usein. Niiden avulla joku teki liseniaattityön ja ehkä jossain vaiheessa väitteli tohtoriksikin.

Biologit olivat muuttaneet jo Vapaudenkadulta Ylistölle kun minun piti vielä mennä purkamaan sinne niiltä sinne jääneitä alakaappeja ja hyllyköitä. Irrotin alakaappeja toisistaan ja seinästä irti ja siirsin ne keskemälle tilaa. Oliko tutkimuksia varten tuotu ötököitä muualta, vai oliko ötökät nauttineet jotain ylimääräistä, kun olivat niin isoja kömpiessään sieltä laatikon sokkeleista pitkin lattiaa. Homma oli minusta aika kuvottavaa, onneksi sain tehtyä homman siellä ja kiirehdin pois.

Monien vuosien jälkeen biologeille valmistui uudet toimivat tilat Ylistönrinteelle. Nimikin muuttui Ambioticaksi. Vanhat puuseppäveljet olivat siinä vaiheessa jääneet jo eläkkeelle ja jatkoin hommia itsekseni. Tein kaikenlaista hommaa siellä ja paljon myös joka syksynä vähän ennen joulua heillä oli isot laitoksen tiedepäivät, johon asensin monet vuodet näyttelyseinäkkeitä.

Ambiotican rakennuksen viereen enemmän Ainolaan päin rakennettiin "hiiritalli". Ehkä se oli myös tutkimuslaitos niin kuin Ambioticakin, mutta minun mielestä hiiritalli. Nyt siellä toimi ilmanvaihto koko talossa. Eläimiä ei juuri huomannut, vaikka niitä oli varmaan paljonkin. Joka kerta kun menin sinne hommiin, niin kenkien päälle piti laittaa siniset muovista tehdyt suojat. Siellä oli hyvä hengittää, kun tein erilaisia hommia, hyvä! Ketä sieltä voisin nimeltä mainita niin Elisan. Hän oli sellainen pitkä vaaleatukkainen, hoikka nainen, jonka kanssa pelasin aikoinaan sekasarjan puulaakipesistä yliopiston joukkueessa.

77. Leikkihevonen

Surakan Erkillä oli verstaalla Taitokirja. Kirjaa voisi sanoa puusepän raamatuksi. Siinä oli raamattuun verrattuna ainakin yhtä paljon sivuja. Kirjan oli toimittanut Vilho Setälä vuonna 1957. Hieno ja hyvä kirja minun mielestä. Sain kirjan omaksi silloin kun Erkki jäi eläkkeelle.

Kirjassa on paljon entisaikojen töitä ja menetelmiä millä mikin piti tehdä. Tarkat pienet piirustukset joiden avulla pystyit rakentamaan omanlaisesi rakennelman. Kirjaan on kuvitettu paljon maalaisajan rakennuksia ja sen ajan rakennuksien työtapoja. Aakkosten mukaan kaikki oli hyvin järjestetty ja hyvin pystyi etsimään oikeasta kohdasta haluttua tietoa.

Tein kirjan oppien mukaan Ranuan mökille arkikalusteiden ohjeistaman pirtin-pöytäkalustuksen. Siinä on paljon hienoja yksityiskohtia, jos ne vain huomaa. En kerro niitä, ne pitää löytää sieltä. Tuotteen tekijällä oli oma kuva suunnittelussa. Tein pari halkokassia joka toiselta nimeltään voisi olla puunkantoteline.

Tein jossain vaiheessa lapsille viihdykkeeksi sellaisen lelun jossa trapetsilla ajava pyörämies ajaa ohuen narun päällä pyörällä. Tuo lelu oli kovassa käytössä aina nimipäivillä ja syntymäpäivillä. Toinen pää langasta pujotettiin saranatappiin ja siitä lanka suoraksi. Itse pidit lankaa sormilla kireenä kiinni. Pyöräilijä asetettiin langan päälle ja nostamalla lankaa ylöspäin alkoi pyöräilijä ajaa vimmatusti alaspäin ja eteenpäin. Laskemalla lankaa tapin keskiöstä alaspäin peruutti pyöräilijä pyörällään takaisin päin. Minä joka ohjasin pyöräilijää sanoin katsojille. Nyt pitää taputtaa muuten pyöräilijä ei tee toista kierrosta. Sitten alkoi taputus tap, tap, tap ja niin edelleen. Oli se kivan tuntuista, kun kaikki pikku kaverit olivat täysillä mukana.

Tein myös kapiokirstun vaimolleni jo ennen kuin mentiin avioon ja Tikapuu-ukon monine versioineen.

Mutta kaikista paras omasta mielestä oli leikkihevonen. Hevonen, joka liikkuu eteenpäin, kun sen selässä istuva lapsi nyökyttää ruumistaan ratsastusliikkeiden tapaan. Pään ja toisen etujalan muodostava kappale samoin kuin takimmainen jalkakin liitetään lujasti vartalon muodostaviin sivulautoihin; ainoastaan kaviot liikkuvat herkissä mutta lujarakenteisissa nivelissä. Keskelle jäävät jalat liikkuvat herkissä nivelissä vartalolautojen välissä; kavioitten asemasta on niihin kiinnitetty molemmille sivuille ulottuvat jalustat. Keskimmäisten jalkojen nivelet on asetettava sellaisiin kohtiin, että etu- ja takajalka pääsevät vuoron perään nousemaan tarpeellisen määrän. Etummaista keskijaloista pitää ratsastajan sitä paitsi jaloillaan heiluttaen heiluttaa eteenpäin. Kavioihin liimataan tai naulataan kumilevyt lattian suojelemiseksi sekä myös, että ne paremmin tarttuisivat lattiaan, mitä seikkaa vielä voi parantaa kavioihin kiinnitettyjen jousien avulla. Tällaisia ohjeita Vilho Setälä ammensi tekijöille aikoinaan.

Tein ensimmäisen hevosen aikoinaan lastulevystä, puusta ja metallista. Yritin jo silloin rakentaa tarkasti mittojen mukaan hevosta. En saanut tehtyä työtä niin tarkasti, jotta se olisi toiminut, joten nostin sen verstaan ikkunoiden yläpuolella olevalle hyllytasolle.

Tietokirjailija Vilho Setälän taitokirjan ohjeiden mukaan tehty hevonen liikkuu eteenpäin.

Meni useita vuosia, vuosikymmeniä, ja aina ohimennen katsoin "raakilehevosta". Mielessä kyti saada hevonen hengittämään ja eloon. 90-luvulla aloitin uudelleen toden teolla tekemään hevosta. Otin Viljo Setälän taitokirjan esille. Mittasin todella tarkasti kaikki mittaukset. Kirjan mitoitukset oli pikkutarkkaa ja pientä, melkein suurennuslasilla olisi pitänyt katsoa.

Oivalsin vihdoinkin kaiken mitä pitikin. Tein männystä kaikki puuosat. Muotoilin tuotteen hevosen näköiseksi, harjaan ja häntään laitoin sisälänarua muodostamaan hevosen jouhia.

78. Arvontalaatikot viestintään

Yhä enemmän vuosien saatossa järjestettiin yliopistolla kaikenlaisia tapahtumia. Alussa joihinkin posterinäyttelyihin me maalattiin 120 cm x 220 cm kooltaan olevia 12 millimetrin kuitulevyjä. Yhdellä maalauksella selvisi kahdet posteriesitykset, jonka jälkeen levyt maalattiin taas uudelleen. Olihan maalauksessa työllistävä vaikutus, ehkä hyvä niin.

Isotalo ja Surakka olivat lähteneet jo eläkkeelle, kun hommattiin 100 metriä messuseinäkettä 1995, niistä olen kertonut jo toisaalla. Näyttelyseinäkkeiden hommaaminen oli seuraava iso askel näyttävyydessä, kun tuotiin esille yliopistoa isommissa ja laajemmissa tapahtumissa.

Työelämäpalvelu hommasi vielä oman näyttelyseinäkesarjan, jossa oli mukana atk-pömpelitä, 6 kappaletta pöytiä, korkeita pystyputkia joissa oli eritasolla pieniä avohyllyjä mihin pystyi laittamaan esimerkiksi kirjoja esille. Seinäkeosat olivat metri kertaa 60 cm. Seinäkkeitä kiersi "yliopiston sininen" värinen irrotettava muovikehys. Näitä seiiniä laitettiin kaksi päällekkäin ja niiden päälle tuli otsalaudat missä luki englanniksi ja suomeksi Jyväskylän yliopisto. Ensimmäinen kuvasarja oli airobikkaajien ryhmä, josta tunnistin yhden henkilön, joka oli Kaili Kepler. Toinen kuvasarja oli Alban silta ja kemian ja fysiikan talot kuvattuna kampukselta päin. Tarvittaessa niihin laitettiin myös valot toisesta näyttelyseinäkesarjasta. Se pitää sanoa, että se oli hienon näköinen sarja. Kävin asentamassa tätä sarjaa messuilla useammassa tapahtumassa ja yhden kerran Helsingissä kaapelitehtaalla.

Viestinnästä otettiin yhteyttä puuseppään. Meillä kun on kaikenlaisia tapahtumia, niissä järjestetään usein arvontoja. Me ollaan käytetty arvontalaatikkona pahvisia rasioita, nyt halutaan kunnan puinen laatikko.

Arvontalaatit on varustettu yliopiston logolla.

Minä sain vapaat kädet suunnitella ja toteuttaa laatikkojen tekemisen. Tein laatikot männystä ja 4 mm vanerista. Soihdut tein ohuesta vanerista, jotka maalasin yliopiston väreihin. Avattavan kannen saa lukittua tarvittaessa. Kantokahvoiksi sorvasin pyöreätä puuta, puiden sisään porasin narun vahvuisen reiän. Näistä tuli puinen hihna, joka taittuu tarvittaessa. En käyttänyt laatikkojen rakentelussa ollenkaan metallia, ainoastaan mäntyä, koivuvaneria, narua, lakkaa ja maalia.

79. Seieksen vierailu verstaalla

Kerran yhtenä kesänä, oisko ollut -78 istuttiin iltapäivällä verstaan pihassa kaikessa rauhassa. Oli kesän hienoja aurinkoisia päiviä, ilmanlämpötila oli siinä päälle 20 astetta celsiusta. Oisko kello ollut vielä edes iltapäivän kahvituntiaikaa, kun siinä toimetonna istuskeltiin ja juteltiin niitä näitä, ehkä autoista jotain.

Meidät pääsi yllättämään suurin johtaja yliopistossa, taloustoimistosta Ensio Seies. Meistä kukaan ei kerennyt lähteä tilanteesta takaisin verstaan puolelle hommiin. Siinä vain istuttiin ja odoteltiin tuomiota mitä Ensio sanoo. Ensio sanoikin: Nyt näyttää olevan yliopiston asiat todella hyvässä tolassa, kun meidän puusepät istuvat rauhassa eikä ole minnekään kiire. Se näyttäisi tosi pahalta, jos tämäkin hetki vain painettaisiin niska limassa töitä. Me huokaistiin helpotuksesta, ei saatukaan toruja laiskottelusta vaan hieno toteamus rauhallisesta olotilasta ja yliopiston hyvinvoinnista.

En muista minkä takia Seies tuli meitä katsomaan, vaan tämä toteamus muistui paremmin mieleen.

Kansikuva: Yliopiston puusepät vuonna 1975, vasemmalta Väinö Isotalo, Erkki Surakka ja Vesa Leskisenoja. Kuva: Matti Salmi.

Takasivun kuvat: Yliopiston liikuntailtapäivänä 12.3.1988 Ladun majalla. Etualalla Vesa Leskisenoja heittää puuklapia. Kuva: Matti Salmi.

Sorvauslastu lentää.

Maaherra Artturi Jämsénin könninkello valmiina kultaseppä Kalevi Korhosen liikkeessä.

Kuvalähteet:

Vesa Leskisenojan arkisto: sivu 10, 21, 53, 97, 141, 142 ja takasivun kaksi alempaa kuvaa.

Sonja Niiranen, sivu 98.

Pixabay.com, sivu 91.

Jyväskylän yliopiston kuva-arkisto: sivu 92.

Muut kuvat Jyväskylän yliopiston tiedemuseon arkistosta.

